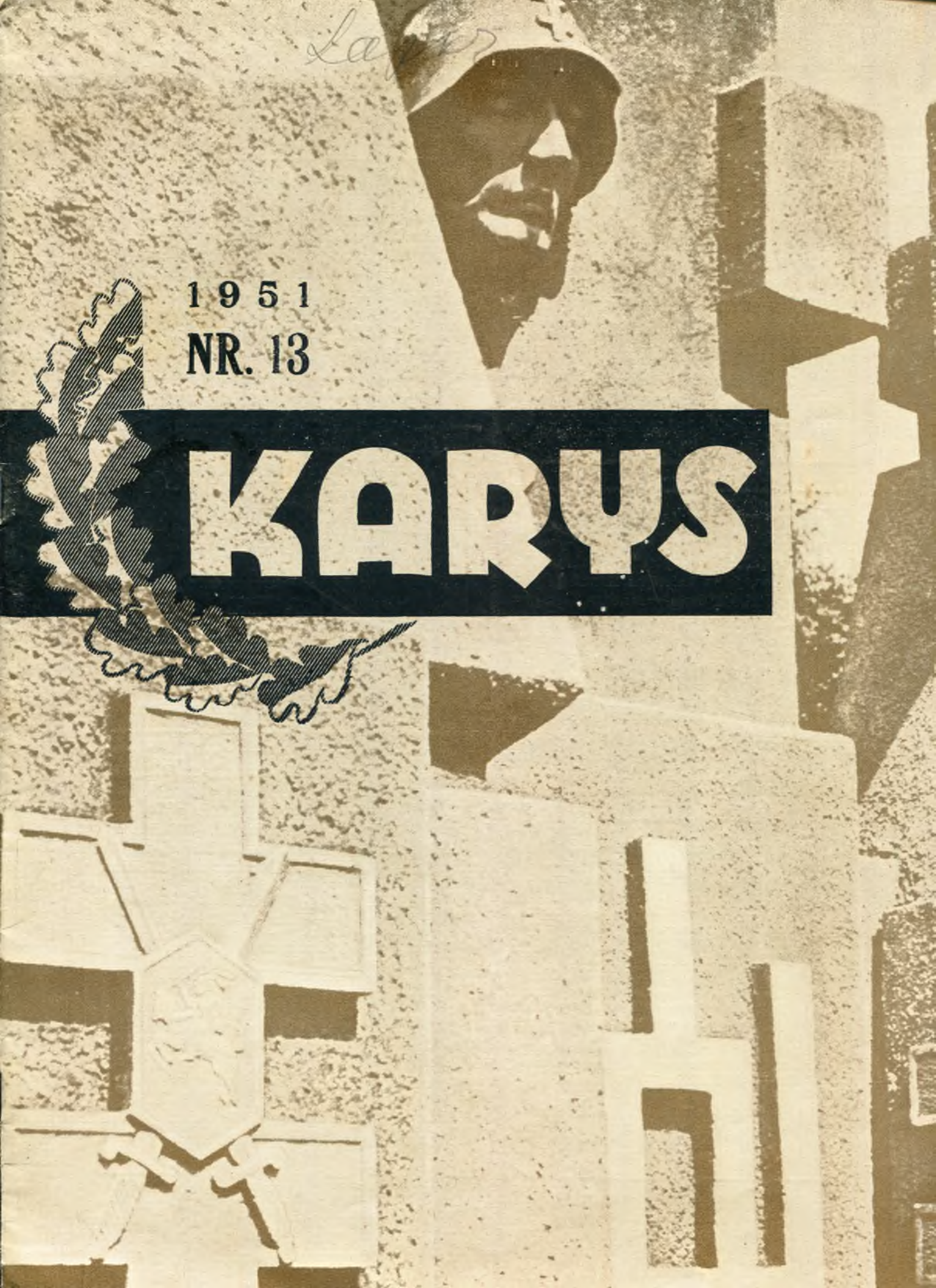

1951

NR. 13

KARYS

Lietuvių Radijo Draugijos
PROGRAMOS

J. P. GINKUS, Direktorius
Šeštadieniais 2 val. popiet. —:— WWRL 1600 kc

GYVUOJA PER 15 METŲ

Oro bangomis transliuojami įvairūs visuomenės pranešimai, naujienos, muzika (vietinės žinios, parengimai: koncertai, šokiai, ir t. t. Vestuvės puotos, liūdni pranešimai).

495 Grand Street **Brooklyn 11, N. Y.**

Tel. EVergreen 4-7142

J. P. GINKUS — Direktorius
AD. JEZAVITAS — Muz. Dir.
VALAKAS — Pranešimų Dir.

IMIGRACIJA Į ŠIAURĖS AMERIKĄ

Kanada įsileidžia imigrantus iš visų šalių be kvotos, jeigu kvietėjas Kanadoje parūpina darbo ir buto garantijas. Tas garantijas parūpina ir kitus įvažiavimo dokumentus į Kanadą sutvarko

Jonas J. Juškaitis

Teisinės - Kalbinės Pagalbos Biuras

907 Dundas St. West, Toronto 3, Ontario, Canada

Telefonas — PLaza 4880

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
Susivienijimas Lietuvių Amerikoje

Susivienijimas Lietuvių Amerikoje yra didžiausia lietuvių organizacija. Tai lietuvių brolybės fraternalė organizacija. SLA trokšta dar daugiau gerų lietuvių suvienyti broliškais ryšiais vienon didelėn ir gražion šeimon.

Susivienijimo kuopos randasi visuose didesniuose miestuose Amerikoje ir Kanadoje.

Apsidrausti galima nuo $100.00 iki $5,000.00.

Ligoje pašalpa savaitėje mokama $9.00 ir $12.00.

Įstojimo į apdraudą mokėti nereikia. Daktarui už egzaminavimą apmoka Susivienijimas.

Kreipkitės į vietinę kuopą arba į Centrą, adresuodami:

Lithuanian Alliance of America
307 West 30th Street, New York 1, N. Y.

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

yra bendruomeninis visų Kanados lietuvių laikraštis, nežiūrint jų politinių, religinių ir kitokių nusistatymų, todėl ypač brangina visų lietuvių talką, nes tiktai bendromis jėgomis galima pasiekti visiems rūpimų ir brangių tikslų.

NEPR. LIETUVOS kaina metams $4.—
7722 George St., Montreal 32, P. Q. Canada

KVIEČIAME UŽSISAKYTI
plačiausiai Amerikoje skaitomą laikraštį

"DARBININKĄ"

Išeina du kartus savaitėje

"DARBININKAS" buria aplink save daug bendradarbių ir yra geriausiai informuotas lietuvių laikraštis.

Metams kaina	$5.00
Brooklyne	$5.50
Pusmečiui	$3.00
Užsienyje	$5.50

Susipažinimui siunčiame nemokamai.

Užsisakyti galima sekančiu adresu:

"DARBININKAS"
680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Visi KARIO metiniai prenumeratoriai, ligi 1952 m. sausio 1 d. susimokėję už ateinančius metus — žymiai papigintai gaus visus kitus 1952-jų metų KARIO leidinius.

JAU 8-TI METAI KAI VISI KLAUSO —

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

RADIJO VALANDŲ

Šeštadieniais, 4:45—5:30 p. p.

Stotis WEVD—1330 kil. 5000 W.

JOK. J. STUKAS

1264 White St. **Hillside, N. J.**

Tel. WAverly 6-3325

SAVI, PAS SAVUOSIUS!

KU biblioteka

093 00523452 5

SVEIKINA KARĮ ATGAIVINIMO METINIŲ PROGA

1951 m. lapkričio 10 d.

p. Simas Urbonas,
KARIO Vyr. Redaktorius,
156 Steamboat Rd.,
Great Neck, N. Y.

Gerbiamasai:

Patyręs, kad š. m. lapkričio mėnesį sueina vieneri metai, kai žurnalas pasirodė čia, Dėdės Samo padangėje, ir kad KARYS teikia skaitytojui rimto įspūdžio tiek savo turiniu, tiek ir išvaizda, — kaipo buvęs karys, linkiu žurnalui pilno pasisekimo, atsilankant pas kiekvieną buvusį Lietuvos karį, kur jis dabar bebūtų, ir primenant jiems obalsius, kuriais vadavosi jauna ir morališkai tvirta Lietuvos kariuomenė.

Gyvendamas tais pačiais jausmais, kaip ir Jūs, Gerbiamieji Redaktoriai, siunčiu Jums savo geriausius linkėjimus ateičiai.

P. ŽADEIKIS,
Lietuvos Įgaliotas Ministeris

* * *

Nepriklausomosios Lietuvos KARIO tradicijas sėkmingai tęsiančiam ir šiapus geležinės uždangos esančiųjų lietuvių karių moralę ir jų meilę Lietuvai palaikančiam ir ugdančiam, pasaulio lietuvių karių mėnraščiui KARIUI, jo metinės sukakties proga, nuoširdžiai linkiu ir toliau tuo pačiu ryžtu ir ištverme savo uždavinius vykdyti.

V. SIDZIKAUSKAS,
VLIKo Ypatingasis Bendradarbis,
Patariamosios Lietuvių Grupės Pirmininkas

New Yorkas,
1951 m. lapkričio 12 d.

* * *

L. N. Karo Invalidų Sąjunga nuoširdžiai sveikina mūsų mylimą karių žurnalą KARĮ. Jo atgijimo Amerikoje vienerių metų sukakties proga linkime gyvuoti tol, kol grįšime į Tėvynę, kol, gyvuos amžiams išlaisvinta Gimtoji Žemė.

B. TVARKŪNAS,
S-gos Pirmininkas

K. DOBILAS,
Sekretorius

1951 m. lapkričio 8 d.

* * *

LIETUVIŲ REZISTENCINĖ SANTARVĖ Kariuomenės Šventės proga sveikina KARĮ ir visus laisvame pasaulyje esančius Lietuvos karius.

Su didžia pagarba minime Lietuvos Kariuomenės didvyriškumą ir Savanorių pasiaukojimą kovose dėl išplėštos Lietuvai Laisvės atgavimo.

LRS reiškia įsitikinimą, jog ateis laikas, kad po visą pasaulį išsibarstę kariai, susibūrę po lietuviška vėliava, iškils žygio, pavergtos Tėvynės laisvinti. Visa širdimi ir išgalėmis mes prisidėsime prie Jūsų žygio.

STASYS KUZMINSKAS,
LRS Pirmininkas

* * *

"Kario" Redaktoriui.
Ponui Kapitonui S. Urbonui

Kaip mums miela ir džiugu, kad Jūsų pastangomis atgaivintas KARYS Jungtinėse Amerikos Valstybėse išgyveno vienerius metus ir kupinas energijos ir pasiryžimo, sutvirtėjęs drąsiai žengia į antruosius.

KARYS, gimęs kovų metu, per visą Lietuvos Nepriklausomą gyvenimą buvo mielas svečias ne tik eilinio kario, šaulio, jaunuolio, bet ir aukšto karininko. Jis jungė patriotus, kurie sielojosi tėvynės apsaugos reikalais. Mes tvirtai tikime, kad ateity KARYS užims sau prideramą vietą lietuvių spaudoje ir bus ne tik ryšininkas tarp buvusių karių, bet bus mielai skaitomas visų lietuvių patrictų.

Tad Amerikos Lietuvių Sąjungos RAMOVĖS Laik. Centro Valdyba šios sukakties proga sveikina KARĮ, Jo Redaktorių ir visą Redakcijos štabą, linkėdama KARIUI gyvuoti kuo ilgiausiai, lankyti savo skaitytojus kuo dažniausiai ir stiprėti. Ponui Redaktoriui ir visam Redakcijos štabui — didžiausios ištvermės taip sunkiame ir naudingame KARIO leidimo darbe, o taip pat asmeniškos laimės ir pasisekimo.

Laik. Centro Valdyba
P. PLECHAVIČIUS
Pirmininkas
V. MIEŽELIS
Sekretorius

* * *

Brangus KARY!

Lapkričio 23-ją sueina metinės, kai Tu radai malonų prieglobstį šioje šalyje. Kaip miela mums Tave matyti vėl savo tarpe, kupiną energijos ir ryžto.

Kai Tu gimei, prieš trisdešimt trejus metus, ten toli už okeano — Lietuvoje, mus puolė gausūs ir įniršę priešai. Tu mums buvai tada, nelyginant, AUŠRA mūsų Patriarcho Basanavičiaus, kurio gimimo dieną mes šiandien irgi švenčiame.

Tu mus lydėjai kovose už brangią Lietuvos laisvę, o ją atgavus — per dvidešimt dvejus metus buvai mūsų vadovas karo moksle ir kūrei mūsų širdyse Tėvynės meilės ugnį.

Ir vėl, kada mes tapome apgaulės aukomis, kada mūsų šalis kraujuose skendo, ir tik nežymios "Vanagų" ir partizanų jėgos bandė gelbėti takus į Laisvę, Tu mus drąsinai, buvai mūsų Paguoda ir Viltis.

Šiandien, kai mūsų broliai gęsta Sibire, Urale, kai mūsų atžalynas kaunasi Tėvynėj ir Tolimuose Rytuose, Tu sujunki mus ir ruoški neišvengiamo atsiskaitymo dienai!

KARY, būk mums amžinąja vydūniška ugnimi. Būk didžiuoju Laisvės Švyturiu mums ir mūsų Tėvynei.

RAMOVĖ
Waterburio Skyrius

* * *

Studentų Atsargos Karininkų Korporacija RAMOVĖ sveikina KARĮ savo idėjų — mokslas ir ginklas Lietuvai — skleidėją.

STUD. ATS. KAR. KORP. RAMOVĖ
FILISTERIAI IR SENJORAI

* * *

L.K.S. S-gos RAMOVĖS Brooklyno Skyrius nuoširdžiai sveikina mūsų mieląjį lietuviškosios spaudos veteraną — KARĮ, linkėdama kuo greičiau sujungti visą mūsų vyriją, visus pasaulio lietuvius, jokių jėgų neišskiriamon draugėn, žygiui Motinai—Tėvynei išlaisvinti.

RAMOVĖ, Brooklyno Skyrius

* * *

Lietuvos Kariuomenės tradicijų tęsėją ir gaivintoją KARĮ, jo metinių JAV sukakties proga, sveikiname ir linkime budėti lietuvybės kovos bare.

New Yorko Lietuvių Tremtinių D-jos
Valdyba

Didžiai Gerb. "KARIO" Redakcijai.

Nuoširdžiausi sveikinimai ir linkėjimai vienerių metų sukakties proga tikrai kultūringo ir patriotiško KARIO leidėjams ir redaktoriams.

AMERIKOS LIETUVIŲ INŽINIERIŲ IR ARCHITEKTŲ SĄJUNGA

* * *

TĖVŲ PRANCIŠKONŲ SPAUSTUVĖ, Brooklyn, N. Y., sveikina KARĮ vienerių metų sukakties proga.

* * *

Sveikas, KARY! Esi karys ir būk karys!

PRANĖ LAPĖ

* * *

K A R I U I

Vieneri metai Jūsų darbo parodė, kad jis yra prasmingas ir gražus.

Labai malonu, kad KARYS, kurį veda senasis jo redaktorius, o redakcijos sudėty — įgamečiai jo bendradarbiai, vienintelis beveik toks laikraštis, kuris tesia Lietuvos nepriklausomybės laikų darbą po ta pačia vėliava.

Drąsiai toliau pirmyn! Kuklias Jūsų sukaktuves pagerbiąs ir nuoširdžiai Jus sveikinąs, Jūsų

J. KARDELIS
Nepriklausomos Lietuvos red.

* * *

Gerb. KARIO Redakcijai.

Malonu sveikinti KARĮ spaudos darbo užjūryje vienerių metu sukakties proga. Žinant, sunkius spaudos kelius, Jūsų atliktas darbas yra labai didelis, turis daug reikšmės išeivijoje, kada ir vėl spauda tapo tuo galinguoju ginklu už tautos laisvę, už Lietuvos Nepriklausomybę. Pasiryžimas ir vieningas darbas nulems Lietuvos išlaisvinimo kovą. Linkime KARIUI, spaudos bare dirbant, geriausių vaisių mūsu Tėvynės naudai.

"TECHNIKOS ŽODŽIO" REDAKCINĖ KOLEGIJA
Chicago, lapkr. 11 d., 1951

* * *

KARYS, Lietuvos karių žurnalas, karo įvykių nutrauktas, prieš metus iš naujo pradėjo savo misiją Amerikoj, ir yra pasirvžes ją testi toliau. Taigi, jis atnaujino tautos meilės auklėjimo misiją, kurią jis pradėjo Lietuvoj, ir vedė labiausiai efektingai. Tai kilniausia misija tautos gyvenime.

Tauta, kuri išauklėja tautos gyvenimo dvasioj ir įsisąmonina pasiaukojimo tautai pareigą, gali pralaimėti karą ir netekti Nepriklausomybės, bet ji visados gali turėti vilti atgauti laisvę ir nepriklausomai gyventi.

Sveikinu KARĮ ir siunčiu geriausius linkėjimus sėkmingai darbuotis toj savo kilnioj ir garbingoj misijoj.

D.Klinga

* * *

Did. Gerb. KARIO Redakcijai

Džiugu Jus pasveikinti atsikūrusio KARIO vienerių metų sukakties proga. Pratęsdami savo seną tradiciją, Jūs ir toliau puoselėkite tą pačią kovos dvasią mūsų išeivijoje, ugdykite jos drąsą bei ryžtingumą ir, grįžę į Tėvynę, su dar didesniu užsidegimu budėkite jos sargyboje.

ATEITIES REDAKCIJA

* * *

Tremtyje atgaivintam KARIUI vienerių metų sukakties proga nuoširdžius sveikinimus ir linkėjimus siunčia

G A B I J A
Lietuvių Spaudos Centras

Sveikinimai ir linkėjimai KARIUI, jo metinės sukakties dieną!

Vyrų Balsų Kvartetas AITVARAI
Brooklyn, New York.

* * *

Mieliems ištvermingiesiems KARIO Redaktoriams

Malonieji Kolegos,

Kai prieš metus pasirodė pirmasis toli nuo Tėvynės atgimęs KARYS, mes rašėme:

"Lietuvos kariai, nors ir nelaimingų aplinkybių išblaškyti, nėra nusiminę dėl ateities ir neturi pamato rausti dėl praeities. Neapgalvoti ar piktos valios priekaištai— kodėl neapgynė Lietuvos — nesukėlė juose nepamatuoto nuotaikos kritimo, ir jie nenuleido galvos, nenustojo pasitikėjimo Lietuvos kario vardo garbingumu. Kariai įvertina Lietuvą ištikusią nelaimę, pergyvena ją drauge su visais ar net jautriau už kitus, bet kaip nelaimę, o ne kaip gėdą, kurią vienas kitas nesusipratėlis ar Lietuvos priešų tarnas norėtu jiems prisegti."

Metus laiko KARYS ne tik ištesėjęs, bet ir didžiai patobulėjęs, visiškai įtikinamai patvirtina, kad Lietuvos kariai nenuleido galvos. Nenuleiskite jos iki visiško laimėjimo!

V. RASTENIS,
D i r v o s redaktorius

* * *

KARIO Redakcijai

Jūsų vienerių metų atsikūrimo sukakties proga DARBININKUI džiugu pasveikinti, nes dirbame artimiausioje kaimynystėje — vienu šeimininku pastogėje — ir pažįstame vieni kitus. Tad linkime ir toliau kuo ištvermingiausiai skatinti ir burti visus lietuviškajam darbui, su pirmųjų savanorių drąsa aukotis Lietuvai ir jos laisvei!

DARBININKO Redakcija

* * *

KARIO Redakcijai.

Karys yra tautos narys, savo gyvenimą skiriąs krašto saugumui garantuoti. Ir senasis mūsų krašto įstatymas skelbė: "Kariuomenė yra organizuota tautos dalis kraštui ginti."

Niūriose mūsų tautos gyvenimo sutemose KARYS palaiko senasias karių tradicijas, saugo jas, kad neišblėstų iki nauju uždaviniu pradžios.

KARIO kelio metinės sukakties proga linkime Tamstoms suburti visą lietuviškąją buvusių karių šeimą ir sėkmingai gaivinti jos dvasią, brandinant ją naujiems ateities žygiams.

TĖVIŠKĖS ŽIBURIŲ redakcijos vardu
DR. A. ŠAPOKA

1951 m. lapkričio 9 d.

* * *

1951 m. lapkričio 9 d.

SIMAS URBONAS
156 Steamboat Rd.
Great Neck, N. Y.

VIENYBĖ, kurios 65 metu sukakties numeris taip pat netrukus išeina, sveikina KARĮ, sulaukusį metinės sukakties Amerikoje, šioje laisvės ir demokratijos šalyje.

VIENYBĖ, kuriai savo amžiuje teko matyti Lietuvą visokią — pavergtą, laisvą ir vėl pavergtą — neabejoja, kad pasaulio lietuviu karių žurnalas dar kartą eis laisvoje ir nepriklausomoje tėvynėje.

Ištvermės žurnalo redaktoriams ir leidėjams.

JUOZAS TYSLIAVA.
V i e n y b ė s Redaktorius ir Leidėjas

* * *

Atsiprašome malonuosius sveikintojus, kad visa eilė vėliau gautų sveikinimų bus įdėta sekančiam šventiniam žurnalo numeryje.

K A R I O Redakcija

KARYS

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Redaguoja: kpt. Sim. Urbonas, Dom. Penikas, Br. Aušrotas ir St. Butkus. VYR. REDAKTORIUS KPT. SIM. URBONAS. Leidžia KARYS. Prenumerata: metams 4 dol., pusm.— $2.50, atsk. nr. 45c. Adresas: redakcijos — 156 Steamboat Rd., Great Neck, N. Y., administracijos — 680Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y. Spausdinamas Tėvų Pranciškonų spaustuvėje, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

THE WARRIOR

magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly by "KARYS", 680 Bushwick Avenue, Brooklyn 21, N. Y. Subscription $4.00 per year. Single copy 45 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF PUBLICATION: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y. EDITORIAL OFFICE: 156 Steamboat Road, Great Neck, L. I., N. Y.

Nr. 13 (1272) 1951 M. LAPKRITIS-NOVEMBER ĮSTEIGTAS 1919 M.

VEIDU Į ŽUVUSĮJĮ LIETUVOS KARĮ

Iš po šalmo plieno šiandien žvelgia į mus amžiams užmerkęs akis, rūškanas, pilkas, kaip ir lietuviškoji žemė, mūsų žuvusiojo kario veidas. **"Žuvome, kad gyventumet laisvi!..."** Šią mums brangią tradicinę Lapkričio 23-ją dieną mes kreipiame savo veidą ir žvilgsnį į žuvusiojo visų laikų Lietuvos Karžo Veidą.

Lapkričio 23-sios tradicija kilo iš ano istorinio fakto, kai 1918 m. lapkričio 23 d. Lietuvos sostinėje Vilniuje buvo išleistas pirmasis įsakymas Nepriklausomos Lietuvos Kariuomenei organizuoti pirmąjį pėstininkų pulką. Vėliau ši diena būdavo iškilmingai minima ir švenčiama visame krašte, o ypač mūsų kariuomenėje. Tai buvo daroma ne kuriam išviršiniam kariuomenės ar karių pagerbimui, komplimentams išreikšti. Tai buvo visų mūsų žuvusiųjų dėl Lietuvos laisvės kovotojų, karių ir nekarių, kraujo aukos pagerbimo, įprasminimo diena. Diena pasiryžimui sustiprinti, pasiaukojimui už savo tautą ir žemę paskatinti, visuomenei ir kariuomenei nuoširdžiau susiartinti. Pagaliau — pagrindiniam gynimosi dėsniui išryškinti, kad krašto saugumas yra ne vien kariuomenės, bet visos tautos, visų jos žmonių pareiga.

Lapkričio 23-oji taip pat yra ir mūsų Nepriklausomybės kovų narsiesiems vyrams — Vyčio Kryžiaus nešiotojams — pagerbti, juos kitiems didvyriškumo pavyzdžiu pastatyti diena ir proga.

Šią dieną lietuvių tauta savo širdimi jungdavosi su visų amžių lietuvių karių dvasia ir atmintimi, iškeldama galingos istorinės Lietuvos valstybės karo genijų, jos žygius ir sudėtas kraujo aukas.

Vyrai, ginklo, kultūros ir plunksnos kariai, partizanai! Broliai, Lietuvos pogrindyje ir Pabaltijo miškuose! Kovotojai ir talkininkai demokratinių armijų daliniuose! Nuo Elbės iki Mandžiūrijos, nuo Vilniaus, Gardino iki Indokinijos. Pilkieji pareigūnai, JAV armijos greto je, parašiutininkų divizijose, sunkiųjų tankų batalionuose! Lietuviai, prievarta suvarytieji į prakeiktos atminties raudonosius pulkus tėvynėje ir didžiosios Maskvos imperijos platybėse!

Visi mes gyvename dar nebūtą istorinę valandą. Žmonijos laisvės kariai atlieka paskutinį patikrinimą, dideliu greičiu pasirengdami lemiamam tautų mūšiui: **būti ar nebūti!** Epochinis tironas, dar negirdėtos pasaulinės imperijos planuotojas, nematyta klasta, įžūlumu ir visiems iki gyvo kaulo nusibodusiais "taikos šypsniais" — jau gal būt baigia pasirengti lemiamam ėjimui.

Šią didžią, atsakingą valandą simbolinis žuvusio Lietuvos Kario veidas, jo negyvos akys — šiandien giliai persmeigia mus... Jos žiūri iš tėvynėje dar likusių ir sugriautų paminklų granito, iš žemėje gulinčių žinomų ir nežinomų partizanų karstų, iš mūsų brolių griaučių Sibiro sniegynuose, iš Indokinijos džunglių purvo, iš nuniokotos Korėjos kapinynų... Visi gyvieji supraskime jo žvilgsnį ir kalbą. Būkime verti tos begalinės kraujo aukos, kuri dar nesibaigė ir laukia mūsų eilės. Mes, lietuviai, drauge su kitais Pabaltijo broliais, pirmieji akis akin susidūrėm su raudonųjų plėšikų ordomis 1919 metais. Mes daugiau ar mažiau suderintais veiksmais, surūdijusiais šautuvėliais ir durtuvais pasitikome rusus bolševikus Kėdainių, Jėzno, Alytaus kovų laukuose, Dauguvos pakrantėse. Anuomet mes juos nugalėjome ir išgujome į savąjį "rojų". Tad tik mes juos geriausiai pažįstame.

Štai kodėl šią sunkią istorinę valandą visiems didžiųjų demokratijų vyrams ir vadams drąsiai ir nuoširdžiai šaukiame galingu nenumaldomu balsu:

"BUDĖKITE, KONSULAI!
PRIEŠAS PRIE VARTŲ!..
MES — SU JUMIS!"

KARYS

DIDŽIOJI LIETUVIŲ TAUTOS MOKYKLA

ALGIMANTAS GIEDRIUS

Šiemet, jau 33-jį kartą minėdami mums brangią, istorinę Lapkričio 23-ją, nekartojame Nepriklausomybės kovų trumpos apžvalgos, nes visa tai kiek plačiau buvo duota praėjusiais metais, JAV-se atgaivinto mūsų žurnalo pirmajame numeryje. Antra vertus, ateinančiais metais KARYS ryžtasi išleisti suglaustą Lietuvos Nepriklausomybės kovų apžvalgą-eskizą, kaip atskirą leidinį mūsų žurnalo skaitytojams.

Šį kartą yra reikalo ir prasmės, nors vėl gi labai suglaustai, apžvelgti, kokį didžiulį lietuvių tautos švietimo, mokymo, auklėjimo ir fizinio grūdinimo darbą per 22-jus nepriklausomo gyvenimo metus atliko mūsų krašto kariuomenė. Pagaliau, šiuo metu besikuriančios Pasaulio Lietuvių Bendruomenės akivaizdoje, negalima nepripažinti, kad visų tautos narių bendruomeniškajai minčiai įdiegti, jai praktiškai auklėti — mūsų kariuomenė yra davusi taip pat gausų indėlį, kaip šios rūšies geriausioji mokykla.

Labai teisingai yra sakoma, kad **"tauta yra tokia, kokie yra jos nariai. O nariai yra tokie, kokie yra mokytojai, kokia yra mokykla"**. Mūsų kariuomenės išvarytoji gili praktinio, kultūrinio, visuomeniškai patriotinio darbo vaga nenuginčijamai įrodo, kokia plati, reikšminga tautos mokykla buvo mūsoji kariuomenė, ir kaip visumoje šį darbą atliko jos vadovybė, jos mokytojai ir auklėtojai — visų laipsnių karininkų ir puskarininkių kadrai — ypač per paskutinįjį dešimtmetį mūsų Karo Mokyklu, mokomųjų dalinių ir įvairių tobulinimosi kursų tinkamai parengti.

Mūsų kariuomenės vyrų gilaus patriotizmo jausmą, sąmoningumą ir bendruomeniškąjį susigyvenimą su savo karininkais ryškiai įrodo kad ir šis istorinis faktas. 1940 m., raudonajai armijai pirmąjį kartą užplūdus visą mūsų kraštą, kad ir kaip besistengė negausios komunistinės padugnės dergti mūsų buv. kariuomenės vadovybę, mūsų karininkus, mūsų gražiąsias karines tradicijas, o vienas net mūsiškis poetas (dabar jau amžiną atilsį...), "liaudies kariuomenės" dienomis viename savo eilėraštyje atvirai kurstė "brolius karius", kad jie "ant durtuvų pateiktų kruviną sąskaitą savo buvusiems prispaudėjams", suprask — karininkams—niekо nelaimėjo. Nežiūrint šlykščios agitacijos, viso to griaunamojo darbo bei skatinimo į chaosą, visoje mūsų kariuomenėje nebuvo atsitikimo, kad mūsų kaimų ir miestų vyrai-žaliukai, ūkininkų, darbininkų ir šviesuolių sūnūs, bent kur būtų ėmęsi kerštо ar smurto veiksmų prieš savo karininkus.

Atvirkščiai: jie vos suvaldomi griežė dantimis prieš anuos mūsų kariuomenės moralės, tvarkos ir drausmės griovėjus, prieš atėjūnus, prieš kai kurių mūsų krašte gražiai gyvenusių mažumų komunistinius politrukus, prieš ant pirštų suskaitomus savuosius išdavikus. Kas gi didžiąja dalimi mūsų kareiviuose išauklėjo tą sąmoningą Lietuvos kario jausmą, susipratimą, o taip pat geležinę kantrybę ir sumanumą visomis jėgomis vengti beprasmiško perankstyvo sunaikinimo, savęs ir savo vadų. Teritorinio korpo laikais buvo atsitikimų, kad į karių-komjaunuolių eiles sugebėdavo įsismelkti mūsų kareiviai-patriotai, kurie gelbėjo ne vieną savo karininkų (pvz. vieną naktį grįžę iš slapto komjaunuolių pasitarimo ir savo kuopos ar bataliono vadui pranešę: "dink, tamsta vade, jus nutarė suimti...").

Mūsų kariuomenė buvo kerti-

JUOZAS MIKŠTAS

KRAUJU ĮAMŽINTI VARDAI

Jie kovėsi prie Daugpilio, Giedraičių,
Radviliškio, Kėdainių ir Seinų.
Aukštaičiams, dzūkams ir žemaičiams
Jie nešė laisvę auštančių dienų.

Vėliau jų tirpo vasaros Gaižiūnų poligone,
Daug prakaito išlieta Šilosėdų aukštumoj ———
Iš tų dienų jiems liko tik skurdi svajonė,
Klajojant nūdienėj beaušrėj glūdumoj.

Prisimena jų darnios, žvalios gretos,
Jėga, jaunyste besišypsantys veidai,
O praeities eilėj sunkių dienų ir metų
Jų neišdils krauju įamžinti vardai.

Kai žemėj svetimoj jiems kryžių daug išdygo,
Užgriuvo tėviškę šiurpi mirties naktis...
Tačiau kartų kartoms švies jų nemarūs žygiai —
Iš jų kils naujas mūsų ryžtas ir viltis!

niu akmeniu, mokytoju, rėmėju ir mūsų ginkluotosios atsargos kariuomenės — Šaulių Sąjungos. O Lietuvos mokyklose, ypač per eilę paskutiniųjų metų, vykdomas karinis jaunuomenės parengimas — taip pat buvo svarbus auklėjimo veiksnys mūsų jaunajai kartai. Tiesa, kai kas anuomet pasišaipydavo, matydamas kariuomenės ir visuomenės švenčių dienomis anuos jaudinančius vaizdus, kada mūsų mokyklų mokiniai savo mylimos kariuomenės daliniams įteikdavo už sutaupytus centus nupirktus šautuvus, kulkosvaidžius, papuoštus lietuviškųjų rūtelių puokšte... Tuomet gal būt atrodė beprasmiška, ar net perdaug jau militariška... Šiandien, kai mes, o ir svetimieji, dažna proga didžiuojamės savo partizanų, vyrų ir moterų, herojiškumu — ar pagalvojame, kad gal būt nevienas anų jaunuolių, dabar jau kovų užgrūdinti vyrai, kaujasi su krašto pavergėjais, sumaniai veikia tėvynės pogrindyje; o... gal jau žuvę nelygioje kovoje ar patys susisprogdinę, raudonųjų žmogėdrų apsuptame liepsnojančiam bunkeryje... Kas gi tuos vyrus išaugino? Ar ne nepriklausomos Lietuvos mokykla, drauge su antra didžiąja mūsų subrendusio atžalyno mokykla — kariuomene?

Šiandien, kada jau nusėda mūsų pačių retkarčiais sukeliamos dulkės, kada vis ryškiau pamatome anuo metu mūsų kariuomenės mokytojų ir auklėtojų atliktą darbą, — mūsų atmintyje ir vaizduotėje iškyla didžio, anomis sąlygomis buvusiojo tautos mokyklos rūmo kontūrai; mokyklos, kurios vardas— **Nepriklausomos Lietuvos Kariuomenė.**

I.

Nors visa tai mums atrodytų ir savaime suprantami, žinomi, *o kai kam — net "sen"*, dalykai, tačiau šio žurnalo uždavinys tai priminti tiek bendraisiais bruožais, tiek užsilikusiais konkrečiais duomenimis. Pagaliau, auga jaunoji karta, visa to dar neprisimenanti. O ir vyresniesiems yra gera, kad bent pagrindiniai duomenys, kai kalbama apie brangiai atsiėjusią mūsų kariuomenę, nebūtų gaudomi iš oro, kuriais kitais siauresniais sumetimais išpučiami ar sumažinami.

Nepriklausomybės karui pasibaigus, per dvidešimt metų mūsų kariuomenės eiles perėjo mažų mažiausia ketvirtis milijono vyrų. Mūsų jaunimas kariuomenėje laiko tuščiomis nepraleido, o kariuomenei skiriami milijonai nebuvo išleidžiami vien "beprasmiams parako dūmams".

Be grynai karinių dalykų, be bendrojo lavinimo, mūsų kariuomenė parengė šimtus ir tūkstančius: gailestingų seserų, medicinos ir veterinarijos fe.čerių, sanitarų, lakūnų, pilotų, mechanikų, šoferių, elektrotechnikų, telegrafistų - telefonistų, kalvių, radijo technikų, muzikantų, ugniagesių.

Be karininkų ir puskarininkių mokymo įvairiuose kursuose ir mokyklose savame krašte ir užsienyje, kariuomenė duodavo stipendijas: medicinai, veterinarijai, inžinerijai, chemijai, matematikai, teisei, ekonomijai studijuoti ir tobulintis Lietuvos ir užsienio universitetuose ar kitose aukštosiose mokyklose. Tad, grynai amatų mokymo srityje kariuomenė yra atlikusi milžinišką darbą. Tiesa, tikslių duomenų šaltiniai šiam darbui pavaizduoti — tuo tarpu po ranka neturimi, bet jie nėra visiškai žuvę, ir jie kada nors bus surinkti. Tačiau ir be jų, nuoširdžiai pagalvoję, jaučiame, kiek šioje srityje mūsų kariuomenė yra padariusi.

(Bus daugiau)

ŠIAME NUMERYJE

Veidu į žuvusįjį Lietuvos karį

*

ALGIMANTAS GIEDRIUS
Didžioji lietuvių tautos mokykla

*

Anuomet ir šiandien (vaizdai)

*

J. CICĖNAS
Karys — rimties ir kūrybos simbolis

*

JONAS KARYS
Savanorių-kūrėjų testamentas

*

JURGIS LENGVENIS
Faktų ir idėjų pakopomis

*

KPT. SIMAS URBONAS
Vieneri metai iš daugelio

*

PLK. O. URBONAS
Lietuvos Vietinė Rinktinė 1944 m.

*

DR. INŽ. J. VĖBRA
Atominė energija ir jos panaudojimas

*

Mūsų žuvusieji ir mirusieji

*

Nuo Elbės iki Mandžiūrijos (mūsų kariai)

*

VLADAS VRUBLEVIČIUS
Septyneri kovų ir vargo metai

*

JONAS NOREIKA (Lietuvos kariuomenės kapitonas, buv. nacių kalintas Stutthofo KZ-te. Vėliau išlaisvintas grįžo Lietuvon ir ten žuvo, vadovaudamas mūsų partizanams).
TRYS VELNIAI (apysaka)

*

Red. JON. PR. PALUKAITIS
Akiratis

*

Viršelyje: Kauno Karių paminklinio kryžiaus fragmentas, Kario giliaspaudė, 1939 m.

*

Kitame numeryje pradedame spausdinti **1831-jų metų sukilimo dalyvio niekur nepaskelbtas jo knygos ištraukas.** Sekite tolimesnius KARIO numerius!

*

Šis nr. padidintas — 36 psl. (su viršeliais). Kaina — 45c.

*

Pataisykite korektūros klaidą! Šio nr. 24 psl. skelbiamas KARIO koncertas Chicagoje įvyks ne sausio 6 d., bet **sausio 26 d.**

Nepriklausomos Lietuvos kariuomenė vaizduose: šarvuotas automobilis Gedimino kalno papėdėje, Vilniuje; priešlėktuvinės artilerijos vyrai pratybose; mūsų jūreiviai parade, kariuomenės ir visuomenės šventėje; pėstininkų mokymas lauke; mūsų raitininkas ant Nemuno kranto; lietuviškieji kovos lėktuvai ANBO IV ir jų įgula manevrų metu. KARIO giliaspaudė, 1939 m.

: ANUOMET

IR ŠIANDIEN:

Daugybė lietuvių — senųjų ir naujųjų ateivių sūnų — mokosi, budi ir kovoja su komunistinės imperijos siautėjimu. Viršuje: JAV parašiutininkai desantinio lėktuvo viduje, pakeliui į tikslą, ir iššokimo momentas. Apačioje: Korejos fronto laukuose vyrai valo ginklus; lietuvis karys prie paimto rusiškojo prieštankinio pabūklo.

KARYS-RIMTIES IR KŪRYBOS SIMBOLIS

J. CICĖNAS

Šita šūkiui lygia tiesa, mielas Redaktoriau, noriu pasveikinti atsigavusį ir visus metus jau gyvavusį KARĮ. Bet maža tarti "Valio!" ir "Ištvermė ir sėkmė telydi į laisvę atgausiančios Tėvynės sostinę Vilnių!"; čia veržte veržiasi keletas ir proginių ir amžinai gyvų papildomų tiesų. Pirmoji iš jų yra ši:

— su kariu prasidėjo tautos istorija, su karių mirtimi tegali mirti Lietuva.

Lietuviai kadaise buvo klajokliai ir — kariai. Tai ne nuomana, bet faktas, nes daug ir daugelio tautų kilčių ir genčių dingo be žinios. Lietuvis gi, kai įsirėmė Prėgliaus, Nemuno ir Neries upyne, tai nei krust, nors amžiai eina sunkūs ir nepalankūs. Žilos senovės kapinynai ir piliakalniai skelbia lietuvį ir artoją ir karį buvus.

Kaimynai nusiausdavo mūsų žemelę nekartą, vai, nekartą, bet namų ugniakuro nebeišardė: kaip po audros sugrįžta saulė, sugrįždavo praretėjusios karių gretos, sugrįždavo iš girių gilumos slapstytis baigę moterys ir jaunimas. Vėl rytmečiais ir pavakarėm dūmai kopė į aukštį, noragai vertė miškų kirtimus ir sesė tiesė drobes.

Lietuvis jau nebe tarmuo, lietuvis pačių priešų istorijon įrašytoji jėga. Rašė ne iš meilės, bet be reikalo užkliudyto artojo — kario šmitraus kardo kaip reikiant paglostyti. Kad negęstų šventoji namų ugnis, kad nenutiltų sesių staklėse ar ant grėblių parimusių daina, kad būtų saugi visa mūsų tėviškėlė, artojai, palikę arimus, ėjo priešų drausti; draudė ir baudė mozūrus, Voluinę, drebino Maskvos sienas, girdė žirgus Juodojoje jūroje ir į vėjus blaškė kryžiuočių pilių pelenus. Ir vėl grįždavo prie arklo, arė ir budėjo.

Kai užėjo rusų ir germanų vergijos siautis, lietuvis artojas — karys nekapituliavo, sulig reikalo griebėsi naujos strategijos ir taktikos. Prisigūžė, sergėjo tėvų kalbą, papročius ir tradicijas, o kartais, kai skausmas krūtinėje nebetilpo ir buvo gyvas reikalas okupantą įspėti pasisergėti, siūbterdavo sukilimą (1831 ir 1863 m.), maištą, Kražius, 1905 metų revoliuciją. Per prievartą lietuvis tada vilkta į rekrūtus, maukšlinta svetimosna uniformosna. Širdis gi tedegė Tėvynės meile, ir karo menas jaukintasi su vienu slaptu troškimu, būtent — kuo greičiau ištaškyti okupantą, kaip purvą ir puvėsius ir atstatyti nepriklausomybę. Ta ilgesio ir svajonių diena atėjo su 1918 metais. Rinkosi vyrai iš miestų, kaimų ir viensėdžių, rinkosi iš visokių, griūvančių ir pakylančių, valstybių, margi rūbais ir ginklais, o vieningi kaip broliai didžiąja palaimos valia — laisva Lietuva!

Šiandie, tremtyje, sielotinasi ne dėl numuštos generolo kepurės ir, kalbėkime atvirai, iš viso ne dėl generolų. Dėmesys telktinas į eilinį karį, kuris laisvę kūrė ir sukūrė Radviliškio, Giedraičių ir kituose tolygiai šlovinguose mūšiuose, kūrė per pasiryžimą ir kraują.

Vadus atrenka situacija. Vargas, kai nėra pačių karių, kai apmiršta ryžtas kovoti, tesėti ir laimėti. Šiandien, kaip ir vakar, kaip ir ryt ir per amžių amžius, vienintelis teisėtas mūsų vadas yra pati Lietuva. Ji mus turi įkvėpti, ir jai priesaika yra galiojanti iki paskutinio gyvybės kvapo. **Į Tėvynę mūsų žvilgsnis, iš Tėvynės įsakymas pasirengti, budėti ir pulti.** Visi mes turime būti kario dvasios. Visiems kartu ir kiekvienam skyrium turi rūpėti ne savi privatūs reikalėliai, bet Respub'likos laisvės ir nepriklausomybės atstatymo byla.

Karys . . .

Pats šio žodžio garsas grąžina mane į Vilniaus kraštą 1919—1939 metais. Pasirodė jisai — karys — trumpam. Vasarą atėjo, spalį atsitraukė, ir liko liūdna be galo, vieniša, o to skausmo kaip marios. Bet kovose kritusių ar nuo žaizdų mirusių kapai (ten Rasų kapinėse, Šventionyse, Trakuose, Augustavo juodžemy, Rūdninkų girių tankmėj ar padysniuos prie Kazėnų) buvo vaivorykštė, buvo žaizdras, buvo plazdanti kovos už laisvę vėliava. Nepriklausomojoj buvo vyrai iš reguliarios kariuomenės, pasienio policija ir šauliai. Okupuotojoj jie visi buvo šaukiami kariais arba dar trumpiau — saviškiais.

Karys . . .

Kaip dabar regiu:

— nuo Pilies gatvės išniro patruliai. Vėjas purtė transparentą "Vilniaus gyventojai sveikina Lietuvos Kariuomenę!" Sugrįžo istorija, sugrįžo mūsų karių nešama. Lyg toj dainoj, prieš rūsčią naktį saulė švysterėjo.

Karys . . .

Nebetoli ta valanda, kai lyg iš žemės, lyg iš nakties pasigirs trimitas. Vis arčiau-arčiau. Trimitas ir žingsniai. Jau žengia, joja, girdėti vikšrų giesmė. Viešpatie, tai jie — Partizanai, Tėvynės Rūpintojėliai komunizmo bade, mare ir vergijoj. Va, žemė linksta, žemė dunda, žemė pražysta po žengiančiųjų vyrų kojom. Atėjo nuo Aušros Vartų, Katedros aikštėje tylos minutė, ir skirstosi pro Panerius, pro Antakalnį, pro Šnipiškes, po visą Lietuvą. Eina gretos Partizanų, į jas, kaip Nemunas Baltijon, įsilieja vyrai kūnu ir dvasia gyvi išlikę visame pasaulyje. Padangė pilna balandžių, o iš padangės, lyg ievų žiedai, byra vis labiau akinanti šviesa. Tai saulė, iš debesų nukopus. klaupiasi prieš Lietuvos kančioj ir kovoj išbandytą ir jokia kolaboracija nesuteptą Vėliavą . . .

Ar gi neverta dirbti ir aukotis tai valandai paskubinti, ar tai ne visų šventoji mūs pareiga ir privilegija?

SAVANORIŲ-KŪRĖJŲ TESTAMENTAS

PIRMASIS IR PASKUTINIS SAVANORIŲ - KŪRĖJŲ KONGRESAS

JONAS KARYS

1938 metais Nepriklausoma Lietuva šventė savo laisvės dvidešimtmetį. Pradedant Vasario 16-ja, baigiant Kariuomenės Šventę (lapkričio 23), visame krašte vyko įvairios iškilmės, suvažiavimai, kongresai, dainų šventės, iškilmingesni nei bet kada vietinio pobūdžio susirinkimai, specialūs vaidinimai ir kitokie žmonių susibūrimai, laisvojo gyvenimo vaisiais pasidžiaugti. Ir ne vien pasidžiaugti: organizacijos ir pavieniai lietuviai naudojosi jubiliejaus proga bei nuotaikomis panagrinėti praeitį, kad būtų griebtasi, kas dar taisytina, taisyti; stengtasi įžvelgti ateitį, mėginta planuoti, kad ta ateitis taptų už praeitį gražesnė.

Tačiau, kas tiesa, jubiliejinio ūpo mariose daug lietuviškų širdžių plakė giliu susirūpinimu. Kaip bevaikomos iš galvos, sunkios mintys tuoj pat sugrįždavo atgal, nes niekam nebuvo paslaptis, jog Vokietijoje triukšmauja valandomis augąs hitlerizmas, kurio susikirtimas su kita pabaisa — bolševizmu atrodė neišvengiamas; o Lietuva — abiem milžinam pakeliui. Nei pasitrauksi su savo visa, kad ir nedidele, tauta, nei atsispirsi tūkstanteriopai didesnėms jėgoms! Kas bus rytoj? . . .

Šitoks klausimas atsistodavo skersai šventiškų nuotaikų išlyginto kelio ne tik paskiriems asmenims, bet ir organizacijų vadovybėms. Beje, viešai apie tai buvo vengiama kalbėti, bet gi girdėjosi užuominų, jog tautos netolimą tragediją kai kas jau dabar aiškiai permato.

Savanoriai-Kūrėjai, pirmieji ir laisvu noru aplaistę savo krauju Lietuvos laisvę, visu prityrusių kovotojų nujautimu stebėjo jų numylėtos Tėvynės link atūžiančias audras. Kas jas sulaikys? Deja, nesulaikomos audros artėjo. Kalbėta ir tartasi, kaip išlikti joms dūkstant, ir kaip susigriebti joms praūžus. Savanorių Sąjungos Centro Valdyba buvo kartą net gi paruošusi visai originalų planą, kaip sudaryti Lietuvos vyriausybę, kad būtų pasiektas tikra, nedirbtine viscs tautos vienybe paremtas lietuvių atsparumas. Tačiau, kaip nepolitinė ir gana sparčiai išmirštanti organizacija, Savanorių - Kūrėjų S-ga savo planui įgyvendinti visų aktyvių žygių nesiėmė; planas tebuvo atskleistas (nedaug ką nutylėjus) politinių organizacijų atstovams. Jį gavo tuometinis Ministeris Pirmininkas Respublikos Prezidentui referuoti. Tuo tarpu Sav. S-gos C. V-ba, numatydama, jog II Pasaulinis karas ir su juo susijusios mūsų kraštui nelaimės jau čia pat, laisvės jubiliejui atžymėti ir tarpusavyje pasitarti, sušaukė visų dar tebegyvų savanorių Kongresą.

Kongresas, pirmas ir paskutinis, įvyko 7-8 rugsėjo dienomis, Kaune. Iš oficialiai pripažintų apie 12.000 savanorių teatvyko tik pusė. Kita pusė per 20 metų nubyrėjo: vieni išmirė, kiti paseno, paliego. Kongresą aplankė ir pagerbė Respublikos Prezidentas, Vyriausybė, kariškoji vadovybė ir didžiųjų organizacijų atstovai. Iš viso krašto atėjo šiems seniems Lietuvos Laisvės Kovotojams šimtai sveikinimų.

Tautos Šventės Dieną, rugsėjo aštuntąją, senom savo uniformom, ordinais bei medaliais pasipuošę krūtines, keturi pulkai savanorių pražygiavo Kauno gatvėmis ir kariuomenės parade. Jų neperlygiausia rikiuotė ir apvytę žingsniai dar aukščiau kėlė jų orumą. Jie buvo visų dėmesio centre. Kur tik jie žygiavo — biro gėlės . . .

Savanorių kongrese vyravo, toli gražu, ne linksma nuotaika. Apie praeitį maža teužsiminta; vyravo ateitis. Ir labai būdinga: Kongresas nepriėmė jokio nutarimo, nesuformavo jokios "aukšto tono", kaip būdavo priimta, rezoliucijos. Iki vieno išsirikiavę prie Nežinomojo Kareivio Kapo, Karo Muziejaus sodnelyje, jie tepaskelbė vienintelį savo pirmo po laisvės kovų susibūrimo proga jiems visiems priimtiną dokumentą, sakytum — Testamentą, ir tyliai išsiskirstė; kaip kitados, kovas laimingai baigę; bet šį kartą išsiskirstė. greičiausia, amžinai . . .

O čia, štai, tas **Savanorių-Kūrėjų Testamentas:**

1. Amžinai laisva Lietuva tebūnie visų lietuvių aukščiausias siekimas, ir tesaugo Ją, kaip didžiausią brangenybę, visa ęstinė lietuvių tauta visomis savo galiomis.

2. Vienybėje tautos jėga! Vienybę stiprina meilė aukštiems tikslams, o aukštesnio tikslo už Tėvų žemės Laisvę mes žemėje nežinom. 1918-1920 sunkių kovų už išsilaisvinimą iš verguvės metai tebūnie visiems lietuviams šventos Tėvynės Meilės, susiklausymo, vienybės ir nuoširdaus bendradarbiavimo pavyzdžių pavyzdys.

3. Visi esamų ir būsimų visuomenės srovių bei grupių socialiniai siekimai tebūnie persunkti grynu patriotizmu, o politinių kovų aistras tereguliuoja išmintis, gera valia ir skaidri Lietuvos meilė.

4. Dalis mūsų brolių lietuvių dar kenčia svetimųjų priespaudą. Tebūnie kovojama visais ginklais už išlaisvinimą visos mūsų tautos etnografinėse jos ribose.

5. Nuoširdžiai trokštame, kad lietuvių tautoje amžinai klestėtų aukšta šeimos ir visuomenės dorovė, grynasis teisingumas ir tikra meilė darbui, nes be šių elementų negali būti stiprūs nepriklausomos valstybės pamatai.

6. Gražios, saulėtos, nuostabiomis legendomis ir karžygių garbės vainikais apipintos mūsų Tėvynės laukai, miškai, pievos, kaimai ir miestai turi daug kartų pagražėti. Mes šaukiame kiekvieną Lietuvos žemės sūnų ir dukrą su meile, be paraginimų, kiekviena proga atiduoti savo duoklę Tėvynei, iš peties dirbti ne tik savo, bet ir Jos gerovei, laimei ir garbei.

7. Jūra yra milžiniškas laisvos valstybės gerovės veiksnys. Įsistiprinimui savajame pajūryje jokia lietuvio auka niekuomet nebus perdidelė.

8. Tautų taika — žmonijos idealas. Bet gi mažosios tautos pasaulio taikai negraso. Tuo tarpu jų pačių saugumui visuomet bus pavojaus, kol tautų tarpe taikos idealas netaps pasiekta tikrove. Tatai liečia ir mūsų šalį. Todėl kiekvienas lietuvis ir kiekviena lietuvė turi būti visiškai parengti savo valstybės laisvei ginti ir už ją mirti. Nuo lopšio iki mokyklos teatlieka čia savo didžią pareigą Motina, mokykloje — mokytojas, o už mokyklos sienų — kariškai kultūrinės organizacijos ir kariuomenė.

9. Kiekvienas Lietuvos pilietis ir pilietė visomis savo išgalėmis, morališkai ir materiališkai, turi remti nepriklausomybės sargyboje nuolatos budinčią mūsų kariuomenę, atiduodant tinkamą savo duoklę krašto gynimo reikalams.

10. Tebūnie amžinai kūrenama prie Nežinomojo Kareivio Kapo ugnis, kaip nenutrūkstamos tautos gyvybės ir didžio heroizmo simbolis, o tos vietos, kuriose gindami Tėvynės Laisvę žuvo priešų kulkų pakirsti ge-

FAKTŲ IR IDĖJŲ PAKOPOMIS

JURGIS LENGVENIS

"Lietuviškos politikos" temos nedažnai patenka į vadinamosios didžiosios politikos rėmus. Bet mes, lietuviai, sau vistiek turime savąją "didžiąją politiką". Pastaraisiais mėnesiais ji buvo įdomi ir labai būdinga.

Įvairūs mūsų informaciniai šaltiniai per viso pasaulio lietuvių spaudą paskleidė gana daug, vaizdingų ir, kaip atrodo, visai autentiškų informacijų apie padėtį ir gyvenimą bolševikų okupuotoje Lietuvoje. Iš tų žinių visi galėjome padaryti vienodą išvadą: — bolševikų okupacija Lietuvoje žiaurėja, persekiojimai ir deportacijos nesiliauja, lietuviško dvasinio ir ekonominio gyvenimo institucijos ir pagrindai toliau naikinami, įvesta dar istorijoje negirdėto brutalumo ir absurdiškumo kolchoziška baudžiava. Iš kitos pusės, tautos laisvės troškimas ir pasipriešinimo (rezistencijos) valia vistiek nėra palūžusi. Visa tauta laukia karo, laukia jos padėties ir kančių supratimo, laukia Vakarų demokratijų paramos, laukia didesnės po pasaulį išsiblaškiusių tautiečių pagalbos...

* * *

O ką mes į tai užsieniuose?

Tuo tarpu dar liūdna atsakyti į tokį klausimą. Gal ypač dėl to, jog atsakyti galėtume tik nublukusiais, šabloniškais, jau net nuvalkiotais žodžiais: mes dirbame, darome viską Lietuvai išlaisvinti, esame susivienijęs ir petis petin remiame Lietuvos laisvės kovą, visi, kaip mūras, stovime už jus, broliai partizanai, aukojame savo turimus išteklius, išnaudojame kiekvieną progą ir pajėgą...

Kiekvienas žino, kad toks atsakymas būtų tik pusiau, o gal ir dar mažiau, teisybė. Kita dalis, gal du trečdaliai, būtų aiški netiesa. Mes užsienyje nestovime tų didžiųjų ir atsakingųjų uždavinių augštumoje. Net nelipame į tą augštumą, o greičiau nuo pusiaukelės žemyn leidžiamės. Neapgaudinėkime savęs gražiais žodžiais, o ypač neapgaukime jų, anapus geležinės uždangos.

Lietuvos Diplomatijos Šefo ministerio Lozoraičio ir Vliko derybos parodė, kad dar dėl daugelio pačių pagrindinių Lietuvos politinių ir rezistencinių klausimų tebėra nepašalintos kliūtys ir pažiūrų skirtumai. Pasitarimai nėra davę jokios pažangos tame grumstuotame kelyje. Priešingai, demagogija ir piktos polemikos spaudoje diplomatų kolegijos ir politinių grupių, bent kai kurių, santykius ir atmosferą greičiau yra tik pabloginę. Pamatėme baisią stoką atsakomybės prieš mūsų tautinės vienybės ir bendro darbo pareigą, ypač prieš pavergtąją Tėvynę. Kai reikėjo būti pozityviais, pasirodėme esą negatyvūs, nežiūrint pranešimų iš anapus uždangos.

Tai labai skaudi mūsų visuomeninės veiklos žaizda užsienyje. Kaip praėjusį sykį, taip ir dabar tektų pakartoti: laukiame reformų, kurios įkūnytų didesnį visų lietuviškų pajėgų užsienyje vieningumą ir politinį lietuvių darbą padarytų našesniu ir tikslingesniu.

Iš tų visų ginčų ir apgailėtinų nesutarimų, vienas momentas teikia kai kurių vilčių. Gal pamažu atsiskirs pelai nuo grūdų.

Malonu kam ar ne, bet Lietuvos laisvinimo akcijoje mažiausia reiškia gražūs žodžiai, patetiškos patriotizmo deklaracijos saugiose pozicijose, iškilmingi pareiškimai apie gerą valią ir dar geresnius ketinimus. O daugiausia reiškia realūs veiksmai ir pasirengimai. Skelbiamės kone visi esą rezistentais, bet to neužtenka. Svarbu, kiek savo veiklcje, elgesyje, darbe ir aukoje įgyvendiname rezistencijos principus. O tie principai — dideli, sunkūs, platūs. Ne akimirkų apžvalgoje vieta juos aptarti.

Kaip prieš kelis metus lietuvių rezistencinės akcijos klausimas buvo tam tikrų įvykių suaktualintas, taip lygiai ir pastaruoju metu, ypač po Vliko-Lozoraičio derybų, rezistencijos problemos vėl buvo suaštrintos, paryškintos ir iškeltos į pirmąjį mūsų politinės dienotvarkės punktą. Konstatavome naujų kovinės rezistencijos organizacijų atsiradimą.

* * *

Ryšium su rezistencinės akcijos plėtojimu, ypač k o v i n e to žodžio prasme, savaime suprantama, mums negali nerūpėti specialiai karinis tos problemos aspektas.

Kaip tik jis mums galbūt labiausiai rūpi. Ir tas rūpestis turi tvirtą pagrindą. Juk ypač rezistencinės akcijos programoje ne žodžiams, o veiksmams, ne vien išmintingiems principams, bet ir realioms pajėgoms, ant kurių tie žodžiai ir principai privalo atsiremti, priklauso pirmoji vieta. Mes turime suburti ir savybėje tinkamai ištreniruoti realias rezistencines pajėgas. Pavadinsime jas kovinėmis ar tiesiai karinėmis pajėgomis, tai tik niuanso reikalas, tik terminologijos, bet ne pačios esmės klausimas.

Štai, laikraščiuose jau buvo pranešta apie gen. Eisenhowerio štabo iškeltus projektus viena ar kita forma, Sąjungininkų vyriausios vadovybės ar atskirų kraštų karinės vadovybės kontrolėje, organizuoti karinius dalinius iš įvairių rytų bei centro Europos tautų politinių pabėgėlių. Neatrodo, kad tuo tarpu tie projektai labai sklandžiai stumtųsi pirmyn ir jau greit būtų galima sulaukti tokių padarinių, apie kuriuos svajoja kiekvienas politiškai sąmoningas ir energingas buvęs karys ar šiaip prievartos emigrantas. Patyrimas rodo, kad karui kilus ir jam įsisiūbavus, tokie projektai skubiau būna sprendžiami, dažnai per skubiai ir be tinkamo, išmintingo prisiruošimo. Bet kol karo nėra, ypač kol nėra sunkių pralaimėjimų jau iškilusiame kare, tol įvairių tautinių brigadų ar legionų klausimas sprendžiamas su abejonėmis, svyravimais, nesklandžiai ir dažniausiai nerealiais, neišmintingais būdais.

Tačiau pats faktas, kad tas klausimas Atlanto pakto vyriausio štabo ar bent kai kurių kitų valstybių karinėje vadovybėje jau pradedamas svarstyti, yra ganėtinai įdomus ir jis rodo, kad anksčiau ar vėliau, vienu ar kitu būdu, tie projektai bus rutuliojami tolyn.

* * *

Ar mums, kurių daugumas esame buvę vieno ar kito laipsnio kariai, tas faktas užtektų tik užregistruoti ir tik pasidžiaugti, jog, štai, malonu, kad jis atsirado?

Jei tik tokiu "veiksmu" pasitenkintume, tai būtume menki kariai ir dar menkesni rezistentai. Galime žinoti, kad, jei rankas sudėję tik lauksime, niekas mūsų nepakvies ir nepastatys į tas pozicijas, kurias laikytume teisingomis ir garbingomis ateinančioje demokratinio pasaulio kovoje prieš bolševizmą. Turime būriausi Lietuvos vaikai, tebūnie tautai amžinai šventos.

Žuvusių savanorių ir savo vardu mes skelbiame didžiausią panicką tokiam Lietuvos žemės sūnui ar dukrai, kurie bet kokiomis aplinkybėmis atsisakytų švenčiausių žmogaus teisių laisvai ir nepriklausomai gyventi, arba bet kuria kaina parduotų priešui nors ir mažiausią savo Tėvynės reikalą!"

VIENERI METAI IŠ DAUGELIO

KPT. SIMAS URBONAS

Kovingoji lietuvių tautos istorija visais amžiais pareikalavo ir tebereikalauja iš Lietuvos sūnų sunkių karinių žygių, nenusakomų kančių, vargo ir brangių kraujo aukų. Visais atžvilgiais tobulėjančios lietuviškosios spaudos uždavinys — palikti po savęs, įamžinti tų kovų ir žygių kuo ryškesnius pėdsakus. Juk netolimoji praeitis ir dabartis, nesustojančiai sruvenančio laiko būryje — taipgi paliks istorija.

Nepriklausomos Lietuvos spauda, ypač per eilę paskutiniųjų laisvės metų, vis daugiau ir nuoširdžiau skirdavo vietos mūsų Nepriklausomybės kovoms, jų kariams, mūsų kariuomenei ir jos gyvenimui pavaizduoti. Tačiau, pagal savo paskirtį, daugiausia šiais reikalais rūpinosi mūsoji karinė spauda, o ypač anuometinis populiarusis Lietuvos kariuomenės savaitraštis žurnalas — KARYS.

Po visos eilės tragiškųjų II-jo pasaulinio karo ir pokario metų, Jungtinėse Amerikos Valstybėse, 1950 m. lapkričio mėn. vėl atkurtas KARYS, kap mūsų karių, veteranų ir visų lietuvių vienintelis šios paskirties iliustruotas žurnalas. Šis didelis ir atsakingas spaudos darbas buvo pradėtas be jokio kapitalo, vietoje turimomis gan netobulomis techniškomis spaudos priemonėmis, neturint, galima sakyti, nė bent kiek patenkinamų redakcinio darbo sąlygų nors vienam

mūsų redakcijos - administracijos štabo nariui.

Per šiuos vienerius metus, atrodo, yra išvaryta visiems regima kultūrinio, organizacinio darbo vaga. Tai yra pasiekta tiek redakcijos ryžto, tiek visų gausių mūsų senojo žurnalo bičiulių, visokeriopos talkos dėka. Glaudesniais dvasiniais ryšiais, KARYS sujungė visam pasauly išblaškytus mūsų karius-veteranus ir esančius aktyvioje karo tarnyboje vyrus. Žinios apie vėl gyvą, veikianti šį mūsų tradicinį dvasinį ginklą, **"Voice of America"** radijo bangomis dažnai pasiekia ir kančiose skęstančią tėvų žemę. Žurnalas aplink save suburia vis daugiau stipresnių plunksnos jėgų, duoda ir duos daugiau gyvenimiškų aktualijų, reikalingos medžiagos mūsų karo istoriai, o savo išviršine išvaizda privalo pasidarvti bent patenkinamu "ambasadoriumi" pasaulio lietuvių spaudos lentynoje.

1919 — Lietuvos Nepriklausomybės Karo — metais (su rusais bolševikais) gegužės mėn. dienomis gimęs, KARYS vis dėlto, išliko senas ir amžinai naujas. Šie pastarieji metai man asmeniškai (viso — per beveik devynerius redagavimo metus) buvo sunkiausi, o vis dėlto laimingiausi. Šios kuklios atgaivinimo metinių sukakties proga gautieji ir dar vis gaunami sveikinimai — geriausias įrodymas. Begalinis ačiū visų senųjų KARIO redaktorių-kurėjų, visų skaitytojų ir rėmėjų vardu.

Tačiau — nevalia pasitenkinti tuo, kas pasiekta.

Taigi: jeigu per vienerius metus sukūrėme jau vieną gerą KARIO bičiulių pulką — per ateinančius 1952 m. suburkime visą, nors kuklią modernią divizija. Tai be galo lengva pasiekti, jeigu kiekvienas dabartinis KARIO karys (skaitytojas) sumobilizuos bent po 2-3 naujus narius. Šios divizijos išlaikymas kiekvienam jo nariui kainuos tik 33 ir 1/3 cento per mėnesį.

Kol dar neturime savųjų fizinių dalinių, sukurkime dvasinius, moralinius, o vyrų — gausu visame pasaulyje.

---

ti realistai ir tvirtai žinoti, kad politikoje niekas nieko už dyką neduoda, ir kiekvienas yra vertinamas tik pagal jo faktinąjį pajėgumą bei naudingumą bendrojoje situacijoje.

Lietuvių tauta demokratinio pasaulio lemiamose rungtynėse prieš bolševizmą bus reikalinga. Ji savo vaidmenį suvaidins pergalės labui ir Lietuvos laisvės labui. Mūsų brolių kovingumas Tėvynėje tai parodė labai įtikinamai. Mes užsienyje, nesigėdykime pasakyti, to dar neparodėme. Ne vienas rašeiva ir konjunktūrinis politikierius iš mūsų dabartinės laikysenos randa sau argumentų ne sykį mesti priekaištą Lietuvos kariuomenei, lietuviui kariui, ypač karininkui. Nuo mūsų priklauso, kad tie "argumentai" išnyktų ar sumažėtų.

Todėl mūsų dėmesys koviniam ar kariniam lietuvių rezistencijos užsienyje sektoriui turėtų būti sparčiai auginamas ir turi surasti konkrečias formas. Kai būsime ta kryptimi daugiau organizuoti, kiekvienas skaitysis su mūsų teisingais reikalavimais. Ir tikrajam reikalui atėjus, mes sugebėsime suteikti vertingą paramą Tėvynės kovotojams.

Kariuomenės šventės proga pagalvokime apie tai. Ir ne vien pagalvokime...

KARIO kūrėjai - redaktoriai per 33-jus metus

1. Mjr. P. Ruseckas, redagavęs nr. 1 ir vėliau 1922.XII.13 — 1925.XI.4.

2. Plk. ltn. V. Steponaitis, 1919.V. 25 — 1920.III.24.

3. Plk. ltn. J. Laurinaitis, 1920. III. 25 — 1921.IX.29.

4. Ltn. K. Kepalas, 1921.IX.30 — 1922.II.1.

5. Karo vald. J. Petrėnas, 1922. II.2. — 1922.IX.8.

6. Karo vald. Z. Kuzmickis, 1922. IX. 9—1922.XII.12.

7. Kpt. A. Majus, 1925.XI.12—1926. II.3.

8. Mjr. J. Tomkus, 1926.II.4 —1926. VI.29.

9. Plk. ltn. R. Burokas, 1926.VI.30 — 1927.III.15.

10. Plk. T. Šakmanas, 1927.III.16— 1927.IX.6.

11. Plk. ltn. J. Balčiūnas, 1928.X.II —1935.XI.24.

13. Mjr. P. Jakštas, 1935.XI.25 — 1936.III.15.

14. Kpt. S. Urbonas, 1936.III.19 — su pertraukomis karo ir pokario metu — iki šio nr. 13 (1272).

KARIO Rėmėjų-Pirmūnų Garbės Būrys Jungt. Amerikos Valstybėse

Sunkiu kūrimosi metu JAV, eilė žmonių, karių ir nekarių, vyrų ir moterų, lemiančiai ir visokeriopai padėjo KARIUI, kuris jų niekad nepamirš.

A. Astrauskas,
V. Alksninis,
J. Andriušis,
A. Antanavičienė,
L. Buivydas,
L. Bileris,
V. Ciplijauskas,
A. Grušaitis,
K. Grinius,
V. Jackūnas,
H. Kazakaitis,
J. Kraunaitis,
A. Kirkyla,
P. Lanauskas,
J. Liaukus,
A. Matonis,
K. Rimas,
Z. Raulinaitis,
A. Senikas,
J. Sodaitis,
J. Sirgėdas,
J. Tutinas,
J. Valaitis,
A. Vakselis,
V. Vilkutaitis,
V. Vaškūnas,
J. Vaičys,
F. Zapkus,
V. Žukas.

LIETUVOS VIETINĖ RINKTINĖ 1944 M.

PLK. O. URBONAS

SITUACIJA RIMTĖJA

Viet. Rinktinės batalionų formavimas, nors ir su dideliais sunkumais, eina toliau. Dalis apskričių komendantų jau turi savo dalinius. Pagaliau susilaukėme žinių, kad Zarasų komendantas, plk. ltn. S. savo jėgomis likvidavo banditų gaują, o 303 batalionas Trakų apskrityje, Onušiškių rajone, keletą valandų užtrukusiose kautynėse sunaikino didesnę banditų grupę. Yra ir nuostolių: 303 batalionas su didele širdgėla lydi į kapus pirmuosius žuvusius Vietinės Rinktinės karius.

Kalvarijoje baigiamas formuoti 305 batalionas. Visko trūksta. Tenka dalinai nuginkluoti Marijampolės įgulą ir skubiai baigti šio bataliono formavimą. Galų gale ir tas batalionas yra pasirengęs išvykti. Rinktinės vadas nusprendžia šį batalioną siųsti į Eišiškes. Laukėm, kokią išdaigą vokiečiai iškirs mums su šiuo batalionu, tačiau viskas praėjo sklandžiai. Batalionas be jokių incidentų pasiekė savo tikslą ir užėmė jam paskirtą rajoną.

Dar tada, kai 306 batalionas turėjo vykti į Vilnių, mes susidūrėm su klausimu, kuris mūsų santykius su vokiečiais dar daugiau pablogino. Gen. Plechavičiaus susitarime su vokiečiais karių priesaikos klausimas buvo aptartas tik bendrais žodžiais. Atrodo, tuo metu į šį reikalą nebuvo žiūrima, kaip į vieną pirmaeilės svarbos klausimų: priesaikos tekstas suredaguotas nebuvo. Siunčiant batalionus į Rytų Lietuvą, turėjome juos prisaikdinti. Išdirbom priesaikos tekstą, išsiuntėm batalionams, o nuorašą — Harmui. Sunkus tai buvo darbas: teko suderinti faktiškai nesuderinamus dalykus. Tačiau tekstą suredagavome taip, jog atrodė, kad ši redakcija galėjo patenkinti ir mus, ir vokiečius. Tačiau vokiečiai su mūsų priesaikos tekstu nesutiko ir atsiuntė savo tekstą, kuriame priesaika duodama tiesioginiai, vien Hitleriui. Prasideda susirašinėjimas, derybos. Abi pusės lieka prie savo nusistatymo. Įtikinti vokiečius, kad jų tekstas mums yra nepriimtinas, nepasiseka, o tuo pat laiku jų tekstas, su atitinkamais komentarais, jau pasirodė mūsų slaptoje spaudoje. Iš kur ši spauda gavo vokiečių tekstą? Aišku, iš štabo, nes niekur kitur tas tekstas nebuvo žinomas. Po šito atsitikimo tolimesnės derybos priesaikos klausimu su vokiečiais nutrūko. Jie užsispyrė, bet ir mes nenusileidom; jų tekstas tebegulėjo štabe ir visuose batalionų štabuose, o priesaika buvo vykdoma pagal mūsų tekstą. Visa tai jiems buvo žinoma per agentus, kas dėjosi mūsų batalionuose, ir vokiečiai padarė atitinkamas išvadas.

Tuo pat metu eina didžiausias vokiečių spaudimas į mus dėl mobilizacijos. Balandžio 19 d. gaunu iš Harmo pakvietimą atvykti į posėdį, jo štabe. Ateinu. Ten randu susirinkusį Harmo štabą, generalkomisariato politinio skyriaus ir propagandos skyriaus viršininkus. Pasirodo, vokiečiai, įprastu jiems metodiškumu, yra paruošę visą mobilizacijos propagandos programą ir tik norėtų ją su manim aptarti. Čia ir radijas, ir spauda, čia ir teatras, ir garsiakalbiai, kurie važinėja po kaimus ir ragina žmones stoti pagal mobilizacinį šaukimą. Išklausęs visą jų programą pareiškiau, kad, galimas dalykas, tokiomis priemonėmis Vokietijoje ir galima būtų pasiekti tam tikrų rezultatų, bet tik ne Lietuvoje. Pradedu dėstyti jiems savo nuomonę: vien dėl vokiečių interesų mūsų žmonės kariauti neis. Vadinas, pirmiausia reikalinga paruošti mobilizaciją politiškai; vien tiktai V. R. vado paskelbtoji mobilizacija pasisekimo neturės. Reikalinga, kad jį paremtų koks nors autoritetingas organas, sakysim, žymesnių visuomenės veikėjų suvažiavimas. Plotas, kuriame numatyta mūsų pagalbinę kariuomenę užangažuoti, taip pat yra nepriimtinas (buvo numatytas visas šiaurės frontas, nuo Narvos iki Minsko); be to, visi Rygos nutarimai iki šiol tebėra nepatvirtinti, ir mes jais remtis negalime. Taip pat negalim juos panaudoti propagandai. Kraštas siekia savosios lietuviškos kariuomenės, su lietuviška vadovybe. Tad nėra kito obalsio, kuris priverstų žmones atsiliepti į mobilizacinį šaukimą. Be to, dar ir Vietinė Rinktinė nėra suformuota. Rygoje gi aiškiai buvo nustatyta: mobilizaciją skelbti tik Vietinės Rinktinės formavimą pabaigus. O kad tą formavimą užbaigtume, mums trūksta ir to, ir to, ir šito... Baigdamas dar pabrėžiau, jog visi šie samprotavimai yra vien mano, nes, gavęs pakvietimą atvykti štaban, nežinojau, kokiu reikalu šaukiamas posėdis, ir kad su generolu šiuo reikalu nesu kalbėjęs. Juk aš esu tik štabo viršininkas, o visa tai spręs generolas. Vokiečių nuotaika staiga krito. O jie gi jau buvo pasirengę mobilizaciją skelbti.

Pranešu generolui apie buvusio posėdžio eigą. Situacija pradeda rimtėti. Toliau — vien žodžių bus maža, reikalinga ką nors daryti. Pasitarėm ir nusprendėm paleisti vokiečiams "bombą". Parašėm motyvuotą ir argumentuotą raštą, jog esamomis aplinkybėmis mobilizacija negali turėti pasisekimo. Tai tik dar kartą įrodytų vokiečių nepajėgumą. Pabrėžėm, kad generolas mobilizaciją skelbti neturi teisės, nes, pagal mūsų įstatymus, tą teisę turi tik teisėta valdžia. Tokios valdžios mes dabar neturime, todėl ir siūlom sušaukti **rinkimų keliu** didesnio masto suvažiavimą ir jam ati-

duoti spręsti mobilizacijos paskelbimo reikalą. Šį raštą ir pasiuntėm. Tai buvo balandžio 19 dieną, nes, atmenu, kitą dieną buvo Hitlerio gimtadienis, ir mes abu su Rinktinės vadu buvome daugiau negu šaltai vokiečių sutikti, kai privalėjome dalyvauti paminėjime.

Triukšmas prasidėjo jau iš vakaro. Jau gan vėlai vakare Harmas iššaukė generolą ir Gen. Tarėją Kubiliūną ir su jais turėjo labai triukšmingą pasikalbėjimą. Kad Harmas užsigavo — yra suprantamas dalykas: pasiūlyti vokiečiams rinkimus — gal ir buvo perdaug drąsu; pagaliau užsigavo ir Kubiliūnas, nes, girdi, tokie reikalai esą politikos dalykas ir juos tvarkyti esąs jo, o ne mūsų, reikalas. Šiaip taip Kubiliūną apraminom ir jau geruoju pradėjom svarstyti šį reikalą. Rinkimai, žinoma, atkrinta, nes apie juos negali būti ir kalbos, bet gal galima būtų sušaukti žymesniųjų visuomenės veikėjų suvažiavimą. Provizoriškai tokį sąrašą sudarėm, su vokiečiais derybas vedėme, o patys stengėmės sužinoti mūsų visuomenės ir jos vadų nusistatymą. Ir, štai, gaunam visai aiškiai suformuluotą nuomonę: su vokiečiais santykių nenutraukti, suktis, verstis, bet stengtis palaikyti status quo; mobilizacija dabartinėmis aplinkybėmis neduos jokių rezultatų, kas ją beskelbtų. Todėl geriau, jei tai jau neišvengiama, kad ji būtų paskelbta atskiro asmens (pvz., gen Plechavičiaus), negu didesnės grupės žinomų žmonių. Tam tikslui suvažiavimo klausimą judinti (tai priemonės laimėti laiko), bet elgtis taip, kad tikrumoje jis neįvyktų; suvažiavimo dalyvių sąrašo vokiečiams nerodyti.

Visus pasikalbėjimus su mūsų visuomenės atstovais generolas vedė asmeniškai. Aš dėjau visas pastangas šiuose pasikalbėjimuose nedalyvauti, nes buvau be galo užverstas darbu, o antra vertus, galvojau jog bus geriau, jei aš šiuo reikalu mažiau žinosiu . . .

Jau prieš kurį laiką mes su generolu nutarėm laikytis šios taktikos: kadangi vokiečiai posėdžių metu dažnai keldavo visai kitus, negu kad būdavo kviečiama kuriam nors klausimui išrišti, kartais labai didelės svarbos reikalus, ir tuo statydavo generolą į sunkią padėtį (nes tuč tuojau reikalaudavo atsakymo) — jis į posėdžius daugiau neis. Į posėdžius eisiu aš vienas. Aš tada galiu jiems prieštarauti, galiu su jais visokiais būdais ginčytis, nes nesu priverstas duoti jiems galutinio atsakymo. Mat, aš visuomet turiu galimybės jiems pareikšti, kad kalbu savo vardu, kad tai yra mano, tik kaip štabo v-ko, nuomonė. Nepasakysiu, kad tai buvo malonūs dalykai. Posėdžių atmosfera neretai taip įkaisdavo, kad aš abejojau, ar dar išeisiu iš posėdžių rūmų. Tačiau, atrodo, reikalas dar nebuvo galutinai pribrendęs, ir aš laimingai išnešdavau savo kailį. Bet ši taktika pasirodė esanti gera: buvo daug atsitikimų kad generolas, šaltai apgalvojęs (dažnai ir pasitaręs su reikalingais žmonėmis) galėjo duoti savo atsakymą į vokiečių statomą klausimą, į kurį iš karto atsakyti būtų buvę be galo sunku.

Maždaug šiuo pat metu, norint bent šį tą pasiekti prieš skelbiant mobilizaciją, gen. Plechavičius išvyko kelionėn pas vokiečių šiaurės fronto vadą, generolą Modl. Šią kelionę organizuoti (išgauti sutikimą, nustatyti laiką ir vietą) padėjo vokiečių generolas Just. Kelionė įvyko, gen. Plechavičius turėjo su fronto vadu ilgesnį pasikalbėjimą, išgavo jo sutikimą mūsų žmones skirti vien tik fronto ruožan į rytus nuo Lietuvos, nustatė dar keletą mažesnės svarbos dalykų. Bet ši kelionė turėjo tokias pasėkas, kurių mes visai nelaukėm: baisiausiai užsigavo Jeckeln. Kaip drįsome įeiti į betarpišką kontaktą su fronto vadu? Kaip drįsome derėtis reikalais, kuriuos jis jau yra nusprendęs? Kaip drįsom jo parėdymus laikyti diskutuotinais? Kaip . . . kaip?!. . . Užvirė tikra košė. Gen. Justas tiek išsigando, kad visomis jėgomis stengėsi mūs išsižadėti: "Tik niekam nesakykit, kad jūs pas mane buvote. Aš esu bejėgis, aš niekuo padėti negaliu, aš bendrai nieko negaliu padaryti". Ir tai savo štabo viršininko akivaizdoje.

SANTYKIAI SU LENKŲ PARTIZANAIS

Rytų Lietuvoje stovėjo jau 3 mūsų batalionai. Tai čia, tai ten susidurdavo jie su "partizanais", kai kurias smulkesnes grupes išsklaidydavo. Mūsų administracijos nuotaika pakilo, gyvenimas pasidarė žymiai saugesnis. Pietų-vakarų šio krašto dalis, apimta mūsų batalionų, veikiančių iš rajonų: Trakai—Vilnius — Eišiškės, pradėjo po truputį grįžti į normalesnį gyvenimą. Tiesa, Rudninkų miškas dar tebebuvo pilnas "partizanų", jų didžioji stovykla ten dar nebuvo judoma, bet jie laikėsi daug ramiau, nebedrįsdami jau vykdyti kokią nors stambesnę "operaciją". Mes dėjome visas pastangas, kad skubiau baigtume mūsų tolimesniųjų batalionų formavimą, nekantriai laukdami tos dienos, kada, surinkę didesnes Vietinės Rinktinės jėgas, galėsim pradėti štabe jau ruošiamą operaciją prieš Rudninkus.

Lenkų partizanai, kai kurių vokiečių pareigūnų net globojami, savo dalinius formavo beveik visiškai viešai. Jų įgaliotiniai viešai atvykdavo į kaimus, sušaukdavo susirinkimus, skelbdavo mobilizaciją, prievarta imdavo žmones į savo dalinius. Kadangi jie skelbdavo, kad su vokiečiais nekariauja, kad jų kova esanti nukreipta vien tik prieš bolševikus, vokiečiai į jų veiksmus nereagavo. Mums gi "peštis" su lenkais — pagrindo taip pat nebuvo. Kur lenkai likviduodavo mūsų administraciją, mes stengėmės tai atitaisyti. Visi batalionų vadai, vykdami į Rytų Lietuvą, gaudavo iš Rinktinės vado nurodymą: visomis jėgomis vengti bereikalingų susidūrimų su lenkais. Tokį įsakymą duoti raštu, žinoma, mes neturėjom galimybės, nes per daug buvome vokiečių sekami.

ATOMINĖ ENERGIJA IR JOS PANAUDOJIMAS

DR. INŽ. J. VĖBRA

3. Politiniai, socialiniai ir moraliniai atominės energijos padariniai

Atominis amžius dar vos brėkšta. Tačiau, prancūzų mokslininko ir filosofo G. A. Boutry žodžiais tariant, mokslo plėtotė yra pasiekusi "sprogimo greitį". Yra pagrindo manyti, kad ateinančių kelių dešimtmečių būvyje žmogus įgis galybę, kuri pralenks bet kuriuos šiandieninius numatymus. Ši galybė iš pagrindų pakeis jo gyvenimą. Naujose aplinkybėse susikurs naujos politinio bei socialinio žmonių santykiavimo formos, kritiškai bus peržiūrėtos iš praeities paveldėtosios moralinės vertybės.

Būsimosios atominės bombos pragariška naikinamoji jėga (nekalbant apie kitus ateities ginklus, kurių kontūrai dar neryškūs išradėjų vaizduotėj) privers visų kraštų politikus nuoširdžiai ieškoti būdų išvengti karo. Nė jokia valdžia, nėjoks vadas nepajėgs išvesti savo tautą į kovos lauką, kai tauta aiškiai matys, kad šioje kovoje jai lemta išnykti iš žemės paviršiaus. Prieš dešimtį metų dar, buvusios didelės ir išdidžios tautos, atominiam amžiui vos tik prasidedant, jau tapo mažos. Jų šiandieninė laisvė labai reliatyvi. Jungtinės pasaulio valstybės nebetolimos ateities realybė.

Į stambesnius vienetus verčia tautas grupuotis ne tik paskirų tautų nepajėgumas savarankiškai tvarkytis militariškai, bet ir ekonomiškai. Daugelis tautų, kurios dar taip neseniai jautėsi pajėgios savarankiškai skinti sau kelią į ateitį, rytoj neįstengs pačios vienos įsirengti atominių jėgainių, be kurių jos negalės lenktyniauti su kitomis tautomis ir turės arba jungtis į bendrą kultūringų tautų šeimą, arba palaipsniui atsilikti ir sulaukėti.

Savaime aišku, netenka laukti, kad Jungt. Pasaulio Valstybės atsirastų staiga. Prie jų bus prieita dar gana ilgu ir vingiuotu bandymų keliu. Iš karto techniškai toliausia pažengę kraštai, turėdami atominės galybės monopolį, gali primesti savo hegemoniją pasauliui nepilnai demokratišku būdu, tačiau ši hegemonija neišvengiamai turės išsirutulioti į demokratiškas formas. Už savo laisvių apibrėžimą, tautos bus kompensuotos saugumu ir ikišiol nepatirta ekonomine gerove.

Milžiniškas technikinio ir ekonominio pajėgumo išbujojimas sukurs naujas socialines žmonių santykiavimo formas. Iš vienos pusės, žmonija, siekdama socialinio teisingumo, vengs kapitalų koncentracijos, iš antros pusės — milžiniški gamybiniai vienetai bus reikalingi neįprastai didelių kapitalų ir centralizuoto vadovavimo: šios sąlygos sudarys aplinką kooperatinei santvarkai. Pavienio žmogaus veiklos galimybės nepaprastai susiaurės: ne tik gamyboje, bet ir moksle, net menuose, klestės grupinis darbas, ugdąs žmogaus socialumą, reikalaująs siauresnės ir gilesnės specializacijos. Iš antros pusės, galingos gamybinės priemonės per trumpesnį laiką pajėgs aprūpinti žmogų visakuo, kas jam reikalinga ir paliks daugiau laisvalaikio ugdyti savo asmenybei, dirbti už savo specialybės ribų, pamėgtoje mokslo ar meno srityje.

Individualinis žmogaus gyvenimas taip pat radikaliai pasikeis. Technologinis amžius labai aukštai iškels žmogaus išsimokslinimo vidurkį. Paskutinių dviejų šimtmečių mokslo pažangos pasėkoje nustojo skraidę aitvarai, išnyko raganos ir velnių apsėstieji. Gilesnis visatos struktūros ir gamtos jėgų pažinimas pabaigs išlaisvinti žmogų iš paskutinių likučių prietarų, stebuklų ir visokių kitokių nepagrįstų baimių. Žmogus ramiai stebės vis aiškiau ir aiškiau jam suprantamus gamtos reiškinius ir gėrėsis nuostabia visatos harmonija. Žmogaus didvyriškumo ir taurumo supratimas taip pat įgys naują turinį. Ateityje ne tas bus riteris, kuris nudobs kautynėse didesnį skaičių kitaip tikinčių ar kitaip galvojančių savo brolių, bet tas, kuris atliks tikrai rizikingą tarpplanetinę kelionę, atskleisdamas mokslui naujus horizontus. Tikrojo taurumo pavyzdžiu bus tas, kurs nesuinteresuotais ir dažnai pavojingais tyrinėjimais, išsižadėdamas asmeniškų malonumų, atiduos savo jėgas mokslui, kurdamas žmonijai geresnį gyvenimą. Aukšto žmonių išsimokslinimo pasėkoje, kuoplačiausia tolerancija pasidarys savaime suprantamu žmonių santykiavimo pagrindu.

Tokios ateities perspektyvos. Tačiau mes turime gyventi dabartimi, nepamiršdami, kad paskutiniai fanatizmo palikuonys, klasta ir smurtu kuone pusę pasaulio yra sukaustę vergijos pančiais, ir viduramžius pralenkiančiu žiaurumu bando formuoti žmogų, priešingai jo prigimčiai ir jo laisvam apsisprendimui. Anapus geležinės uždangos nėra ir negali būti vietos objektyviam mokslui. Mokslas, neseniai New Yorke įvykusio pasaulinio chemikų kongreso garbės pirmininko James B. Conant žodžiais tariant, "tegali klestėti tik pilnutinės laisvės atmosferoj".

Kiekvieno laisvo žmogaus, kuo kas gali, šventa pareiga prisidėti prie pavergtųjų išlaisvinimo, suteikiant jiems galimybę laisvai kurtis nuosavą rytojų, tokį, kokio jie sau pageidauja. Kol yra vergų, tol ir laisvųjų laisvė pavojuje.

Tad teko pasitenkinti vien įsakymais žodžiu. Ieškojom galimybių užmegsti ryšius su lenkų partizanų vadovybe. Tam tikslui generolas priėmė į štabą, ypatingiems reikalams karininko pareigoms, seną atsargos karininką, grafą Tiškevičių, kuriam ir buvo pavesta vykti į Vilnių, sueiti į kontaktą su atitinkamais žmonėmis ir parengti gen. Plechavičiaus pasimatymą su lenkų partizanų vadovybe. Tačiau tolimesnieji įvykiai plėtėsi tokiu greitumu, kad šį savo sumanymą įvykdyti mes jau nebeturėjome laiko.

Vokiečiai, be abejo, šio mūsų nusistatymo, jei ir nežinojo, tai bent nujautė. Lenkų partizanų ir Vietinės Rinktinės batalionų geri santykiai jiems nebūtų buvę naudingi. Jie turėjo savo tikslus ir jų siekė.

(Bus daugiau)

1831-JI METAI

Šiais metais sueis 120 metų nuo 1831 m. Lietuvos-Lenkijos sukilimo. Sekančiam KARIO nr-yje pradedame spausdinti šio sukilimo dalyvio, 10-jo Lietuvos Ulonų pulko vieno majoro, knygos įdomiausias ištraukas apie sukilimo eigą ir visas svarbiausias operacijas prieš rusus Lietuvcje. Ši knyga yra išleista 1832 m. ir buvo pati pirmoji tos rūšies knygų anglų kalba Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Kalbamojo sukilimo eiga pavaizduota labai populiaria, vaizdžia ir kiekvieną be galo dominančia forma.

MŪSŲ ŽUVUSIEJI IR MIRUSIEJI

VIRŠILA MIKAS PETRAUSKAS

Ilgus metus tarnavo 9 pėst. L. K. Vytenio pulke Viršila Mikas Petrauskas, Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris. Buvo veiklus karys. Pulke buvo ir karių ugniagesių komandoje, kur už pasižymėjimus ugniagesyboje gavęs ugniagesių medalių. Greta savo įvairių karinių pareigų, virš. Petrauskas buvo ir didelis spaudos bičiulis. Savo pulke karių tarpe kasmet platindavo KARĮ ir kitus laikraščius. Paskutinįjį Nepriklausomybės metą buvo išplatinęs KARIO apie 300 metinių prenumeratų. Kariai daugiausia KARĮ ir kitokius laikraščius išrašinėdavo savo namiškiams į kaimus, nes pulke gaudavo nemokamai spaudos pasiskaityti. Tuo būdu kariai paremdavo kaimą spauda.

Rytų okupantas, pavergęs Lietuvą, virš. M. Petrauską užtiko pulke. Senam kariui, dar 1919—1920 m. kovojusiam už Lietuvos laisvę, buvo sunku be kovos pasiduoti priešui. Okupacijos metą tyliai kentėjo ir laukė progos vėl kurią nors dieną stoti kovon prieš pavergėjus. Kai toji proga atėjo, virš. Petrauskas stojo ginkluoton kovon prieš raudonąjį rusą, tačiau iš kovos grįžti nebuvo jam lemta. Mirė garbinga kario mirtimi kovos lauke.

VIRŠILA STASYS ČEPULIS

1941 m. birželio 23-24 d. vyko lietuvių partizanų kovos su raudonaisiais rusais Kaune ir jo apylinkėse. Pagaliau šūviai nutilo, Rytų priešas pabėgo, bet Kauno kapinių link nuslinko didžiulė eilė karstų. Tai garbingai žuvę kovose lietuviai partizanai žygiavo amžinojo poilsio.

Arti karių kapų, šalia žuvusių karo lakūnų ir Dariaus-Girėno mauzoliejaus išsitiesė eilės partizanų kapų, papuoštų mediniais kryžiais ir gėlėmis. Einu ir kiekvieno kapo kryželio parašus perskaitau, bene rasiu ką nors pažįstamų. Ties vienu staiga sustoju: **Viršila Stasys Čepulis.** Parašą patvirtina prie kryžiaus prisegta Čepulio nuotrauka kario uniforma. Jis žuvo partizaninių kovų dienomis A. Fredoje, prie savo namų.

Virš. Stasys Čepulis tarnavo Lietuvos karo aviacijcje liktiniu puskarininkiu. Tarnaudamas kariuomenėje pamėgo spaudą ir pats į ją pradėjo rašinėti. Liko uolus KARIO bendradarbis, nuolat teikdamas jam korespondencijų iš karo aviacijos gyveni-

VIRŠ. MIKAS PETRAUSKAS

mo. Parašinėdavo ir trumpų rašinėlių, liečiančių karių gyvenimą. Taip pat spaudai duodavo ir foto nuotraukų.

Viršila Simas Zaleckas

Vilnietis, 1918 m. stojęs savanoriu į Lietuvos kariuomenę Vilniuje. Pirmojo pasaulinio karo metu tarnavo rusų kariuomenėje. Pasibaigus Nepriklausomybės karams ir nebegalėdamas grįžti į lenkų okupuotą gimtąją apylinkę, apsigyveno Kaune. Visą laiką buvo kupinas karinės nuotaikos, kad dar teks jam kovoti dėl Vilniaus. Deja, kovoti teko, bet tik ne dėl vieno Vilniaus, bet dėl visos Lietuvos laisvės. 1941 m. birželio mėn. kovų dienomis dalyvavo Kaune Darbo Rūmų partizanų eilėse ir kovojo prieš bolševikus, o vėliau žuvo nuo vokiečių kulkos.

Eil. Tadas Janavičius, kilimo žemaitis, stojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę 1918 m. gruodžio men. Vilniuje. Ilgiausiai tarnavo gusarų pulke, o iš kariuomenės išėjęs, ūkininkavo savo gimtoje apylinkėje.

Gr. Pranas Janulis, gimęs 1902. 1. 8. Šilagalių kaime, Šimcnių val., Panevėžio aps. Stojo savanoriu į 4 pėst. L. K. Mindaugo pulką dar 1919 m. ir dalyvavo šio pulko žygiuose. Po karinės tarnybos ūkininkavo.

Paskutiniojo karo metu vokiečių gestapas įtarė, kad pas jį užeina partizanai, kovoją pireš vokiečius. Areštavo jį ir jo žmoną. Tardomas ir smarkiai mušamas neteko sveikatos. Neturėdami tikrų įrodymų, išveža į Vokietiją darbams. Mirė 1946. VII. 26. (gyvendamas Tolko lietuvių stovyklcje) ir palaidotas Šlezvigo miesto kapinėse (Schleswig-Holstein provincijoje, Vokietijoje).

Prierašas: Daug mūsų Lietuvos karių, savanorių kūrėjų ir partizanų kapų yra išmėtytų po įvairias pasaulio dalis. Daugelio kapų nepuošia net paprastas medinis kryželis. Priešai ar kitokios aplinkybės net jų kapų pėdsakus ištrynė. Tačiau mes neturėtumėm jų užmiršti. Pastatykime jiems nors ir kuklius paminklėlius savo KARYJE. Savo spaudoje jų neįstengs jokia ranka bei laikas išdildyti. Kas žinome apie tokius žuvusius, nors trumpai apie juos, siųskime KARIUI. Tai bus jiems kuklus paminklėlis, kai kuriais atvejais atstojąs karinį kryželį. Jeigu kas turėtų mūsų žuvusiųjų ar mirusiųjų vyrų atvaizdus (foto ar spaudoje) — prašome siųsti KARIO redakcijai. Panaudoję grąžinsime.

St. Širvys

Lapkričio 23-oji — mūsų gyvųjų vyrų, karo invalidų, VISUOTINĖS PARAMOS DIENA!

Lietuvos kariuomenės pulkininkui

JERONIMUI BUTKUI

mirus, visiems jo artimiesiems ir giminėms reiškiame gilią užuojautą.

KARIO redakcija

...NUO ELBĖS

AMERIKOS LIETUVIS II-JAM PASAULINIAM KARE

Vincas Karlonas

Seržantas **Vytautas Keršulis** prie 38-sios paralelės Korejoje

Aviacijos karys **Vaid. Jakas** (pirmoji eilė, dešinėje) tarnybos draugų tarpe

Sunku yra tiksliai pasakyti, kiek lietuvių amerikiečių dalyvavo II-jam pasauliniam kare. Tokios statistikos ar kartotekos anuomet niekas nevedė. Daug mūsų vyrų žuvo, daug mirė nuo įvairių ligų. Likusieji gyvieji išgyveno daug baisių dienų, garbingai atliko savo pareigas, pasižymėjo. Malonius KARIO skaitytojus čia noriu supažindinti su vienu worcesteriečiu, kuris yra išsitarnavęs už narsumą Penkių Žvaigždžių Medalį.

Psk. Vincas Karlonas, gimęs Amerikoje, dabar gyvenąs Worcestery, karan buvo pašauktas į I-ją armiją, į 78 pulką. Armijai vadovavo garsus JAV gen. Hodge. Pradžioje ši armija persikėlė į Angliją, netoli Liverpool miesto, ten vykdė mokymą, o vėliau dalyvavo išsikėlime į Europą.

— Šiurpu ir pagalvoti apie frontą, — pasakoja Vincas, — bet kai reikėjo, turėjome vykdyti savo pareigas. Kariniam gyvenime man nebuvo lengva, bet nė nepakeliama ar perdaug baisu. Mes amerikiečiai ėjome, kad nugalėtume priešą, kad jis daugiau negrasintų mūsų kraštui. Vien tiktai iš Worcesterio frontuose dalyvavo apie 1,200 karių, bet lietuvių maža teko sutikti. Aš priklausiau sanitarijos skyriui, todėl nors ir reikėjo žygiuoti su frontu, aš neturėjau teisės nešioti ginklo. Mūsų pareiga buvo — tuoj po kautynių surinkti visus nelaiminguosius.

— Kokių nuotykių, išgyvenimų turėjote tame fronto chaose?

— O taip! Jų buvo daugybė ir labai šiurpulingų. Ypač gerai prisimenu, kai su vienu mūsų kariu Prancūzijos fronto laukuose atsidūrėme apsupti. Mūšis virė iš visų pusių. Dangus su žeme maišėsi. Daug tada vyrų žuvo, daug buvo sužeistų. Jų tarpe buvo vienas karys, kuris ramiu laiku keikė tikėjimą, neišpažino Dievo. Tačiau šiuo mūšio momentu, gulėdamas bombų išraustoje duobėje, visas apneštas žemėmis, šaukėsi: "Dieve, jei išeisiu iš šio pragaro gyvas, kiekvieną dieną eisiu į bažnyčią..." Jis tikrai tada išliko gyvas, tik nežinia, ar dabar jis tą pažadą pildo.

Žiauru yra pačiose kautynėse, bet dar sunkiau savo nelaimingiems draugams padėti. Kai jie šaukiasi pagalbos, tai nežiūri, kas ir iš kur šaudo: griebi, velki, nes jie trokšta dar nors valandėlę ilgiau gyventi. Tad mes savo pareigas vykdydavom kuo stropiausiai. Mūšiuose prie Reinlando buvo didelis pavojus mums visiems. Atsimenu, tai buvo 1944 m. prieš pat Kalėdas, kai vokiečių armija, veržiamosi į vakarus, buvo pralaužusi mūsų frontą. Atsidūrėme apsupime. Greanalu mieste dauguma mūsų karių jau buvo pakrikę, nes vokiečiai smarkiai spaudė iš visų pusių. Aš tada važiavau mašina, bet atsidūrėme pavojingam kelyje. Vos tiktai pervažiavom vieną tiltą — jis tuojau pat išlėkė į orą susprogdintas. Baisus ir graudus buvo žūstančių karių šauksmas. Mes stengėmės visiems padėti, tačiau trūko medicinos personalo. Kiek mūsų jėgos leido, teikėme sužeistiems vaistus, leidome penicilną, kad tik kuo daugiau vyrų išgelbėtume iš mirties nasrų, kad tik jiems pagelbėtume šioje nelaimėje...

— Pirmuosius lietuvius tremtinius sutikau Vokietijoje, netoli Weimaro. Vėliau — amerikiečių zonoje, kuriems aš daug pagelbėdavau, padėdavau. Man būdavo didžiausias džiaugsmas, kai tremtiniai surengdavo koncertus, vaidinimus, šventes. Aš visa tai jautriai pergyvendavau, vaizduodavaus savo tėvų gimtąją žemę, ir jos meilė amžinai liko mano širdyje. Mačiau taip pat ir Hitlerio įrengtas koncentracijos stovyklas, mačiau sulysusius įvairių tautų kankinius, o jų tarpe ir mano brolius lietuvius. Širdis skaudėjo, matant vos gyvus, priverstus be laiko sunykti žmonių kūnus, matant šimtus išnuodytųjų...

Penkių Žvaigždžių medalį Vincas Karlonas gavo ne iš karto. Pirmąjį pasižymėjimą gavo Normandijos kovose, antrąjį — Šiaurės Prancūzijoje, 3-jį Reinlande, 4-jį Ardenuose ir 5-jį Centrinėje Europoje. Gen. Vandegriftas ir gen. Eisenhoweris Vinco šeimai yra atsiuntę užuojautos laiškus dėl jo brolio žuvimo Japonijoje.

Ats. psk. B. BRAZDŽIONIS

ŠAUTUVAS IR GERAS LAIKRAŠTIS —

IKI MANDŽURIJOS...

MARGIEJI LAIŠKELIAI KARIUI

Mielas KARY!

Šiandien Tu vėl po keleto metų pradėjai mane lankyti. Tu vėl toks pat, koks buvai Lietuvoje, kada lankei mane Lietuvos kariuomenėje. Gal tik kiek daugiau suvargęs, bet tavo mintis ta pati.

Aš siunčiu tau 9 dol. ir noriu, kad tu mane lankytum nuo pat pirmojo numerio, o taip pat ir 1952 metais.

Viskas man patinka, ką randu tavo puslapiuose, išskyrus tik: "iškirpk ir siųsk". Pinigus aš galiu ir be iškarpų pasiųsti, o iš tavęs turėti knygą.

Ats. psk. Kacilauskas
Fort Belvoir,
U. S. A.

* * *

KARIO redaktoriams.

Aš džiaugiuosi gavęs KARĮ, kuris yra man mielas žurnalas. KARĮ aš gavau užsisakyti per TĖVŲ KELIĄ Venecueloj. Skaitydamas aš gėriuosi šiuo puikiu žurnalu. Aš neliksiu KARIO neužsisakęs ir kitiems metams.

Aleksandras Baradas
La Guaira,
VENECUELA

* * *

Gerb. Pone Redaktoriau,

Prieš keletą dienų aš gavau Jūsų leidžiamą KARIO žurnalą, kuris yra tikrai labai retas svečias čia, Tolimuose Rytuose. Maža mūsų lietuvių čia yra, bet puiku, kad mūsų KARYS mus ir čia aplanko. KARĮ esu užsisakęs per savo tėvelį, tad tikiu jį gauti kiekvieną mėnesį. KARYS kario neapleis.

Aš čia esu karo policijos (M.P.) batalione. Mes atliekame įvairius uždavinius užfrontėje: tvarkome mašinų susisiekimą, saugojame kelius, tvarkome belaisvius ir kaunamės su priešo partizanais. O ir kitokių darbų užfrontėje netrūksta.

Mano linkėjimai KARIUI — tegyvuoja jis ir gyvena su savo tautiečiais kariais!

Alg. Česonis
Wondju,
KOREA.

* * *

Didžiai Gerb. Redakcija,

Jau veik ištisi metai laiko, kai lanko mane mano mielas sielos draugas KARYS, kuris, nors ir sunkiausius kryžiaus kelius perėjęs, nepasinėrė asmeninių rietenų ir srovinių intrygų dumble. Jis kaip buvo taip ir liko ištikimu draugu kariams ir vieninteliu švyturiu po pasaulį išblaškytiems lietuviams patriotams.

Garbė KARIUI!

J. Ramonis
Oldham, Laucs.,
ENGLAND

* * *

Brangūs Redaktoriai,

Šiandien gavau iš Belgijos keletą numerių GIMTOSIOS ŠALIES ir juos skaitydamas radau KARIO adresą. Labai maloniai prašau prisiųsti man šį žurnalą. Indokinijoje sunku gauti lietuviškos spaudos. Kiek reikės mokėti — aš prisiųsiu. Iš anksto tariu nuoširdų dėkui.

Leg. Jon. Banionis
S. P. 80506
B. P. M. Par Paris,
T O E

* * *

Nina P. siunčia redakcijai 5 dol. čekį ir Balio Banevičiaus laiškelį iš Vokietijos, kuriam jis Ninai P. tarp kitko rašo:

"Klausyk, Niki, aš turiu į Tave vieną prašymą. Šiomis dienomis man į rankas pakliuvo JAV leidžiamas

(Nukelta į 29 psl.)

Iš viršaus žemyn:

A. Petkevičius, buv. 2-jo pėst. pulko viršila, nuo 1929 m. Brazilijoj.

Vyt. Alksninis, neseniai išvykęs armijon. Tarnauja 5 Div. sunkiųjų tankų batalione.

Juozas Tysliava, savanoris-kūrėjas. Dabar — publicistas, poetas, kalbėtojas, redaktorius-leidėjas.

DU TIKRIAUSIEJI KARIO DRAUGAI!

SEPTYNERI KOVŲ IR VARGO METAI

Nuo Lietuvos iki Indokinijos. Rašo vienas iš daugelio mūsų vyrų, II-jo Pasaulinio karo audros blaškytų po tolimąsias pasvietes.

Buv. legionierius
VLADAS VRUBLEVIČIUS

Oran, Alžyras, Š. Afrika,
1951 m. liepos mėnuo.

Čia mes atvykome naktį, apie 2-3 val. Nežiūrint kelionės nuovargio, tuojau mus iškratė, ištardė, o po visų tų ceremonijų, jau prašvitus, nuvedė pas kirpėją. Nevienam teko apgailėti savo gražiąsias garbanas. Buvome lyg kopūstų galvos... Toliau ėjo pirtis. Šaltu vandeniu ir paskubomis. O puskarininkiai tik žiūri ir rėkauja: "vit, vit!" (greičiau!). Kas nesuspėdavo, tai ir per užpakalį gaudavo. Čia pradėjome pažinti tikrąjį legiono veidą.

Prasidėjęs mokymas tęsėsi apie 4 mėn. Kiek buvo vargo, nemokant prancūzų kalbos! Pvz. komanduoja prancūziškai — dešinėn!, kairėn!, o mes tik stovime ir žiūrime, nežinodami ką daryti... Puskarininkiai pykdavo, rėkaudavo, visokiomis kalbomis ir judėsiais mums aiškindami įvairius rikiuotės veiksmus. Ne tik mes lietuviai ten tokie buvome. Šalia mūsų stovėjo: lenkai, rusai, vengrai, ispanai, belgai, vokiečiai, arabai, negrai ir kt.

Po ketverto mėnesių mokymas buvo baigtas, ir mus išsiuntė į **Tunisą — Bizert** miestan, kur buvo formuojama nauja 13-oji brigada. Ten gavome pilną aprangą, amerikinius ginklus ir **1946 m. vasario 16 d.** sėdome į anglų laivą **Ormondo.** Tai buvo didelis, gražus laivas, pritaikintas kariuomenės transportui. Laivo vidus švitėjo švara ir tvarka. Sekančios dienos rytą apleidžiame **Š. Afrikos** pakrantes, pradėdami ilgą kelionę. Mes išplaukiame į Indokiniją.

Laive buvome viskuo gerai aprūpinti. Kelionės metu jautėmės gan gerai, nors ta kelionė tęsėsi 22 paras. Dienos bėgo nepastebimos, nes nuo ryto ligi vakaro buvome užimti. Iš ryto — kajučių valymas ir tvarkymas. Kiekvieną dieną laivo kapitonas su keliais prancūzų karininkais kruopščiai tikrindavo visą laivą. Vėliau — pratimai su gelbėjimosi juostomis, kad nelaimės metu galėtume jomis tinkamai pasinaudoti. Be to, dar valydavome ginklus, sportuodavome. Vakarais lankydavome kiną, kur teko matyti keletą angliškų filmų. Nakties metu iš eilės turėdavome eiti sargybon. Laive buvome apie 30 lietuvių. Vakarais sudarydavome dainos mėgėjų grupę ir nakties tyloj užtraukdavome lietuvišką dainą. Jos balsas plaukdavo ir pranykdavo virš mėlynos tropikų jūros. Mūsų laivo įgula drauge su kapitonu dažnai pasiklausydavo mūsų dainų, kurios jiems patikdavo.

Nepastebimai prabėgo savaitė laiko, ir mes pasiekėme pirmąjį uostą. Tai buvo **Port - Saidas.** Čia pasiėmę kuro ir vandens plaukėme toliau. Iki šiol jūra buvo rami, bet kada patekome į **Indijos vandenyną,** bangos pradėjo supti ir blaškyti mūsų laivą. Daugumas vyrų susirgo jūros liga. Kitą savaitę pasiekėme Singapurą. Gaila, čia negalėjome išlipti žemėn, nes kelionę tęsėme paskubomis toliau. Buvo įdomiausia, kai plaukėme **Sueso kanalu.** Laivas čia vos juda pirmyn. Užtrukome apie 30 val. Išlipę ant denio stebėjome praslenkančius gražius, žavingus vaizdus. Čia pat iš abiejų pusių namai, alėjos, šaligatviai, visur pilna žmonių. Keliolika legionierių, pasinaudodami šia proga, iššoko iš laivo tiesiai į krantą. Bet nelaimei, anglai juos sužvejojo ir grąžino atgal į laivą.

Kovo 9 d. pasiekėme **Saigono** miestą, jau **Azijos žemyne.** Tai buvo mūsų paskyrimo vieta. Dar laivui nesustojus, čiabuviai — anamitai savo laiveliais tuojau pradėjo irtis prie mūsų laivo, nesuprantama kalba mums siūlydami savo krašto gėrybes: bananus, kokoso riešutus, ananasus ir kt. Visi tie žmonės atrodė vienodai: mažo ūgio, sudžiūvę, geltoni, apsitaisę juodom ar baltom plačiom kelnėm, marškiniais, o ant galvos šiaudinėmis trikampėmis skrybėlėmis, iš kurių kyšojo stipriai supintos kasos, lyg dvi žiurkės uodegaitės. Ar tai buvo vyrai ar moterys — sunku buvo atskirti. Išlipę iš laivo, ir mes tuojau

pat turėjome užsidėti tropikinius šalmus, kad negautume saulės smūgio. O saulė mus taip negailestingai kepino, jog mūsų gerklės tiek išdžiūvo, jog supykę negalėjome nei nusispiauti...

Saigonas — didelis tropikų miestas ir **Conchin-chino** sostinė, su kinietiško stiliaus namais. Gatvės čia gražiai sutvarkytos ir apsodintos palmių alėjomis. Vietoje tramvajų ar automobilių, gyventojai čia vartoja tam tikrus dviračius-vežimėlius, kukurie vadinami "pus-pus". Į juos patogiai atsisėdusį žmogų čia traukia geltonodis šio krašto gyventojas. Ir taip, trumpom kelnaitėm ir skrybėle ant galvos, basom kojom, bėgioja jis nepavargdamas visą dieną. Populiariausias maistas čia yra ryžiai ir džiovinta žuvis. Valgydama šeima susėda ratu ant grindų, o viduryje pastatomas didelis ryžių puodas. Kiekvienas turi savo lėkštę, o vietoje šakučių ar šaukštų — du pagaliukus ir mažą puodelį. Valgoma paskubomis. Mėginome ir mes taip "automatiškai" valgyti, bet mums nesisekė.

Vakare mūsų jau laukė sunkvežimiai, paruošti tolimesnei kelionei. Į juos pasikrovėme visas 3-sis batalionas ir išvykome į paskyrimo vietą. Apsistojome nedideliam bažnytkaimyje, apie 25 km nuo **Saigono.** Tai buvo **Hoc-Mon** vietovė. Ten pernakvojome vienuose apleistuose namuose. Jau tą pačią naktį čia turėjome pirmąsias tris aukas iš mūsų tarpo. Žuvo mūsų bataliono vadas, majoras B., ir dar du kariai. Šie vyrai žuvo dėl neatsargumo. Mat, jie "džypu" nuvažiavo apie 2 km, apžiūrėti vietos mūsų batalionui. Ir čia pakliuvo į priešo Viet-Minh rankas... Jų lavonus rytą radome ant kelio, neapsakomai žiauriai nukankintus: išbadytom akimis, išpiautais liežuviais, ištrauktom gyslom. Kūnai buvo taip sužaloti, jog vos begalėjome juos atpažinti. Ši baisi pirmųjų žuvusiųjų mirtis mus visus labai sukrėtė. Stačiai ėmė siaubas, matant tokį priešo žvėriškumą, barbariškumą. Su gailesčiu širdyse palydėjome žuvusius į kapus. Tai buvo pirmosios mūsų aukos. Visi gyvieji nusprendėme niekados nepasiduoti nelaisvėn. Nesant kitos išeities, geriau kautis iki užmuš, arba pačiam pasidaryti galą.

Po poros mėnesių, vieną karštą ir ramią vasaros naktį, mūsų kuopa, po ištisos dienos "medžioklinių" operacijų, buvome labai išvargę ir laukėme poilsio, bet tokiam karštyje užmigti buvo neįmanoma. Taip pat mums nedavė ramybės ir moskitai, kurie prasiskverbdavo pro visus tinklus, nešdami baisias tropikų ligas. Taip mums bekovojant... su karščiu ir uodais, staiga išgirstam pavojaus šūvius. Tuojau visi pašokome ant kojų, griebiame už ginklų ir laukiame įsakymo. Bataliono štabe gauta žinių, kad priešas puola mūsų postą **Cuši.** Jį sudarė 15 vyrų, 2 km atstu nuo mūsų. Ten esą jau ir sužeistųjų, kuriuos reikalinga tuojau gabenti į ligoninę. Mūsų kuopa gauna įsakymą vykti į Saigoną su sužeistaisiais. (Aš tuo laiku buvau priskirtas prie sunkiųjų kulkosvaidžių būrio. Tai 12,7 mm kalibro ginklai, pritaisyti prie auto mašinų, apsaugai). Visu greitumu pasiruošėme ir su kuopos vadu, leitenantu M., išvykstam. Mūsų vora iš 5 mašinų: keturios su kulkosvaidžiais ir penktoji sanitarinė. Naktis tamsi, nieko nematyti, nors akį durk. Tik mašinų prožektoriai kiek nušviečia kelią. Pasiėmėm iš uosto 2 sužeistuosius ir traukiam toliau (išgirdę mašinų ūžimą, banditai paspruko). Važiuojame pilnu greičiu, nes sužeistieji silpni ir tuojau reikalingi pagalbos. Aš stoviu mašinoje su paruoštu šauti kulkosvaidžiu, o prie manęs — su šoviniais belgas K.

Vos pravažiavome apie 10 km, priešas mus "pasveikino" šūviais, kurie iš visų pusių pasipylė į mūsų vorą. Pirmoji mašina buvo priversta sustoti, nes pataikė į patį motorą, kuris pradėjo degti. Visa vora irgi sustojo. (Atrodo, priešo planas buvo: pulti mūsų mažąjį postą, ten išskersti visus legionierius, o vėliau — žinojo, kad turėjome vykti šiuo keliu, taigi, čia ir laukė apsikasę, kad mus sunaikintų).

(Bus daugiau)

Lietuviškas kryžius-tremtinys svetimoje žemėje Vyt. Maželio nuotr.

JONAS NOREIKA

Tai buvo lietuviški velniai. Ne jie patys tokiais vardais save pasivadino, bet draugai ir priešai juos taip praminė. Draugai juos velniais pakrikštijo dėl to, kad paprastam kovotojui buvo nesuprantama, iš kur gali atsirasti tiek drąsos, apsukrumo ir laimės kovoje su mirties pavojais, kurie, kaip šešėlis, sekiojo tuos tris narsuolius, o priešai savo kailiu daug kartų gavę pajusti jų siunčiamų kulkų mirtingumą ir jų durtuvų jėgą, ėmė pasakoti, kad lietuviai su velniais susidėję, kad tik velnias galįs tokius žygius atlikti, sveiką kailį išnešdamas. Draugai tą pavadinimą davė iš meilės ir pasigėrėjimo. Kautynėse jie buvo užmiršę angelų vardus, ir kai norėjo vienu žodžiu pasakyti apie kurį nors, kad jis turi pašėlusią laimę išvengti mirties, kad jis yra neapsakomai drąsus ir narsus, tai jam duodavo velnio vardą.

— Drąsus, kaip velnias.
— Gudrus, kaip velnias.
— Nebijo nieko, kaip tikras velnias.
— Priešai jo bijo, kaip velnio.
— Kur pasisuks — velnio pėdsakus palieka.
— Ir sekasi jam, kaip tikram liuciperiui.

Tokios draugų kalbos lydėdavo kiekvieno tų trijų vyrų žygius kautynėse, ir nejučiomis tie vardai jiems prigijo. Paskui, taip pat kažin kaip nejučiomis, visi trys jie taip susidraugavo, kad vienas be kito negalėjo gyventi. Šitaip jiems susidraugavus ir veikiant vienas šalia kito, jie ir buvo vienu vardu praminti.

— Trys velniai.

Apie tų "Trijų velnių" žygius iki šiol eina pasakojimai iš lūpų į lūpas. Tik maža dalelė jų tėra vienur kitur užrašyta. Nė vienas tų "Trijų velnių" patys nepaliko jokių užrašų, jokio savo žygių aprašymo, ir jei kas norėtų viską apie juos surašyti, turėtų pirma išmokti medžių, paukščių, vandenų, žvaigždžių, žemės ir saulės kalbas. Platūs miškai dengė jų sėlinančius žingsnius pro budrias priešo sargybas. Paukščiai jiems dainavo gimtosios žemės laisvo pavasario troškimą. Sraunūs Neries, Nemuno, Dubysos vandenys plovė jų kruvinas žaizdas. Dangaus platybėje išbarstytos žvaigždės rodė jiems kelią. Priešų nualinta žemė, kaip motina, priglobdavo juos už skardžių ir kalvelių nuo pikto priešo zvimbiančių kulkų, o saulutė šildė jų išvargusius kūnus. Ištisus mėnesius kaudamiesi už savo šalies laisvę, dieną naktį persekiodami ginkluotus svetimų kraštų vyrus, atėjusius prisiplėšti Lietuvos turto, atėjusius išnaikinti šios žemės tikruosius savininkus, kad vėliau jie patys galėtų įsikurti tuščiose sodybose, jie, "Trys velniai", kaip viesulas įsisukdavo į tvirčiausias priešo eiles ir be mažiausio pasigailėjimo naikindavo juos. Ir buvo ne kartą panašu į stebuklą, kai nuo jų, nuo tų tariamų velnių, dešimtimis krisdavo priešų. Tarytum nematomas skydas dengė tų trijų narsuolių krūtines nuo priešo kulkų, ir tarytum jų jėgos dešimteriopai padidėdavo, kai akis į akį susitikę priešo grandinę, jie imdavo veikti savo durtuvais. Tik atsitiktinumas ir laimė daug kartų išgelbėjo juos nuo tikrosios mirties, ir daug kartų jie buvo laikomi jau tikrai žuvusiais. O, žiūrėk, po kelių dienų visi trys jie vėl atsirasdavo netoli besikaunančiųjų savo draugų, priešo sparne ar užnugaryje.

Štai kas buvo tie "Trys velniai":

Vienas jų buvo į tolimąjį Sibirą už lietuviškojo žodžio platinimą ištremtojo Antano Trinkūno sūnus Kazimieras, antrasis — bežemio Diržio pirmagimis Jonas, o trečiasis — vienturtis Gražučių sūnus Mykolas. Apie kiekvieną jų mažai kas tebuvo žinoma. Jie patys apie save labai mažai tepasakodavo.

Kazimieras Trinkūnas buvo gimęs ir augęs didžiulės caro Nikalojaus imperijos šiaurėje, Sibire. Jo tėvą prieš daugelį metų rusų žandarai ištrėmė už tai, kad skaitė lietuviškas knygas, slaptais keliais iš Tilžės gabenamas. Tose knygose buvo rašoma, kad senovėje lietuviai nebuvo rusų vergai, kad jie turėjo savo didžiulę valstybę. Tokią didelę, kad vienas jos kraštas siekė Maskvą, kitas Juodąsias jūras, o trečias rėmėsi į Baltijos jūros krantus. Tilžėje spausdinamos knygos ir laikraščiai pranašavo, kad vėl turi grįžti laisvė lietuviams, kad rusai yra atėjūnai ir jiems ne vieta šeimininkauti svetimoje žemėje. Senis Trinkūnas verkė iš džiaugsmo, skaitydamas tilžiškius laikraščius, ir savo širdies gilumoje tikėjo, kad juose tikra tiesa rašoma. Jis, ir nebūdamas politikas, suprato, kad toks žmonių engimas, tokia neteisybė negali likti neatkeršyta. Jis ir tarp kaimynų platino tuos laikraščius, liepdamas kaip šventą daiktą leisti iš rankų į rankas. Rusų žandarai kažkaip suuodė Trinkūno darbus. O ką jau įtarė tada — baigta. Jei ne virvė nt kaklo, tai tolimasis Sibiras. Trinkūną suėmė ir kaip kokį žmogžudį, drauge su vagimis ir plėšikais, išvarė į tolimą, nežinomą kraštą. Ten begyvendamas, jis vedė vieno tremtinio dukterį ir susilaukė vaikų. Antrasis ir buvo Kazimieras. Tėvas kiekvienam savo vaikui nuo kūdikystės metų pasakojo apie lietuvius, apie senovės Lietuvą ir su ašaromis akyse minėjo savo pažįstamųjų vardus, palikusius tenai.

— O kaip toji valstybė vadinasi, tėte, kur lietuviai gyvena? — klausdavo vaikai.

Tėvui toks klausimas kaip peilis prasmeigdavo krūtinę, ir jis negalėdavo tuojau atsakyti į jį.

— Rusija . . .

— O kaip vadinasi toji valstybė, kurioje mes dabar gyvename? — klausdavo toliau paaugantieji tremtinio vaikai.

— Rusija...

— Tai kodėl ir ten Rusija, ir čia Rusija?

— Todėl, kad rusai yra užkariavę lietuvius. Jie atėmė mūsų žemes ir išvarė mus į šituos tyrus, į tuos sniego pusnynus. Bet dar ne visus išvarė: ten dar daug liko lietuvių...

Daug pasakojo Trinkūnas savo vaikams apie lietuvius. Pasakojo viską, ką žinojo, ką buvo skaitęs Tilžėje leidžiamuose laikraščiuose. Ir iš pat mažens tų vaikų širdyse gimė troškimas atkeršyti tiems, kurie, plieniniais kančiukais plakdami, varė jų tėvą tūkstančius kilometrų į Sibirą už tai, kad tėvas skaitė laikraščius, gimtąja kalba parašytus.

...Daug pasakoja Trinkūnas savo vaikams...

Metai bėgo ir laikai keitėsi. Karo gaisrui kilus, abu tremtinio sūnūs buvo paimti į caro kariuomenę ir išsiųsti į frontą. Vienas apie kitą jie nieko nežinojo. Kazimieras atsidūrė vakarų fronte ir pateko į tėvų gimtąją žemę. Neapsakomas džiaugsmas pripildė jo krūtinę, kai vieną kartą, būdamas žvalgyboje, jis su keliais kareiviais įėjo į vieną trobą paklausti kelio ir išgirdo lietuvišką atsakymą:

— Nesuprantu, ko klausiate.

Tuos žodžius ištarė jauna mergaitė. Ištarė ji juos bailiai, kaip sugautas paukštelis, tarsi bijodamas, kad už jo čiulbėjimą jį sugavusis tuojau užmuš ar ims kankinti. Bet jos balse skambėjo ir lyg koksai maldavimas atleisti jai, kad ji kitaip kalbėti nemoka. O pasirodė, kad jos baimė tikrai nebuvo be pagrindo, nes vienas kareivių, Orlovas, suriko, kaip žvėris:

— Nenori!... Aš tau parodysiu!... Ir užsimojo kumštimi.

Mergaitė išsigando ir susigūždama sukliko. Ji susigūžė, kaip vaikas, laukdamas tėvo smūgio, žinodama, kad niekas jos neužtars. Bet... Orlovo kumštį suspaudė geležinė Kazimiero, kito rusų kareivio, ranka.

— Nedrįsk skriausti tos mergaitės. — Rusiškai tarė Trinkūnas savo draugui, nublokšdamas jo sugniaužtą kumštį, o susigūžusiai mergaitei pasakė:

— Nebijok, jis nieko nedarys.

Orlovas sugriežė dantimis, kaip nuo kaulo pavarytas šuo. Bet grasinti jis daugiau nebedrįso, bijodamas plieninių Trinkūno krumplių. Trečias jų draugas visą šį įvykį palaikė tik linksmu nuotykiu, ir saldžiai juokėsi.

Mergaitės dėkingumas buvo nenuslepiamas. Nustebusiomis ir laimės pilnomis akimis ji pažvelgė į ją užstojusį kareivį, lyg netikėdama tuo, kas įvyko. Ji nedrįso nieko klausti ir nieko sakyti. O tačiau jos krūtinę užtvino toks šiltas, toks geras jausmas, ir jei ji galėtų, jei nebūtų čia tų kitų kareivių, ji apkabintų ir pabučiuotų savo geradarį, kaip tikrą brolį, kaip iš už jūrų grįžusią motiną.

Trinkūnas mergaitės žvilgsnį suprato. Jis buvo jau laimingas vien dėl to, kad ji nemokėjo rusiškai, kad jos lūpose suskambėjo didingosios Lietuvos laisvųjų girių kalba. O jos mėlynos akys ir gelsvo lino plaukai apipynė jo širdį tokiais burtais, kad jis, nebesuvaldydamas iš džiaugsmo šėlstančios širdies, pagrobė tą mergaitę į savo glėbį ir pabučiavo.

— Ir aš lietuvis, — tarė jis jai.

Orlovas kumštelėjo savo draugui pašonėn, ir abu jie ėmė garsiai kvatotis. Mergaitė spurstelėjo iš Trinkūno rankų ir išbėgo pro duris į kiemą. Nesusivokdama kas su ja atsitiko, ji nubėgo pas kaimynus ir papasakojo įvykį, nutylėdama jo pabučiavimą.

Kareiviai kelio pasiklausė pas šeimininką, kuris šiaip taip ir rusiškai keverzojo. Trinkūnui maža terūpėjo žvalgybos uždavinys. Jam buvo visiškai tas pats: ar rusai vokiečius, ar vokiečiai rusus nugalės. Geriausia, anot jo, būtų, kad jie vieni kitus iššaudytų. Jis visaip galvojo apie būdus pabėgti iš rusų kariuomenės, bet iki šiol jų armija veikė toli nuo Lietuvos žemių ir jam buvo perdaug sunku rizikuoti. Bet dabar jis pasijuto besąs namuose — tėvų gimtojoje žemėje, kur kiekviena troba, kiekvienas kampas jį gali priglobti, kaip savąjį, kaip sūnų. Todėl jis ieškojo progos kiek daugiau pasikalbėti su pirmuoju savo krašto žmogumi. (Bus daugiau)

...Nedrįsk skriausti tos mergaitės...

RANKA RANKON SU RAMOVĖNAIS IR LEGIONIERIAIS

SVEIKINA AMERIKOS LIETUVIŲ LEGIONAS

Už Tėvynės ribų išėjęs pirmasis KARIO numeris buvo maloni staigmena. Nustebo ir nudžiugo ne tik visa bevalstybė (DP) ir beginklė lietuvių tauta, bet net seni ir jauni vyrai, kuriems teko vilkėti Lietuvos Respublikos gynėjo uniformą.

I-jo nr. rašinių (ypač Alg. Giedriaus) dvasia prabilo į tūkstančius vyrų civiliniais drabužiais ir skrybėlėmis: "Tu buvai ir p r i v a l a i būti amžinas Lietuvos karys! Ramiai! Susikaupk ir pažvelk toli į praeitį... Štai, įsisąmonink, ką senovėje ir netolimoje praeityje lietuviškoji kariuomenė padarė, kokias kliūtis ir tvirtoves įveikė, kokius galingus priešus nugalėjo ir ką buvo laimėjusi! Ir Tu **įsipareigok** ir ruoškis naujiems žygiams, Lietuvos kary!" Na, ir pabiro kiti KARIO numeriai su to balso aidais ir atgarsiais iš JAV, Kanados, P. Amerikos, Europos, Afrikos, Australijos, Indokinijos, Japonijos, liepsnojančios Korėjos... KARYS dar pakartos ir nenugalimo, kovojančio Lietuvos Partizano balsą.

KARYS ugdo lietuviškuosius kovos legionus plačiame pasaulyje, puoselėja ir išryškina jų dvasią ir skatina ruoštis **vakariniam patikrinimui**, kad, **prieš** pasirodant Lietuvos Laisvės Saulės spinduliams, būtų pasirengę žygiui.

KARYS taip pat atkuria Tėvynės laisvinimo dvasią bei ryžtą tuose Lietuvos ir JAV karo veteranų bei karių sluogsniuose, kurie yra apsijungę po Vyčio Kryžiaus vėliava. Jis neleidžia prigesti Lietuvos kariuomenės kūrėjų - savanorių, Nepriklausomybės karų dalyvių, Mažosios Lietuvos sukilėlių, 1941 m. sukilimo talkininkų ir visų kitų laisvės kovotojų dvasiai. Jie ne tik prikelia tą jų visų dvasią, bet ją perteikia jaunajai kartai. Jo idėja jau įsidegę yra tie lietuviai, kurie po Jungtinių Tautų vėliavomis gesina ugnį Korejoje ,arba po žvaigždėtąja vėliava budi pėstininkų pulkuose, tankuose ir bombonešiuose neramioje Europoje. Kiekvieno skaitytojo ir jo draugo sūnus bei dukra turėtų pamilti KARĮ, kuris skatina Vyčio veiksmais atkurti N. Lietuvą.

Mielas KARY, mes linkime Tau ko **trumpiausių** metų svetimoje žemėje, kad kuo greičiau persikeltumei į Gedimino pakalnę!

Amerikos Lietuvių Legiono vardu

Petras Jurgėla

BROOKLYNO, N. Y., RAMOVĖS SKYRIUS ENERGINGAI IMASI DARBO

Lapkričio 10 d., Vytauto Belecko svetainėje, įvyko vietos RAMOVĖS skyriaus mėnesinis susirinkimas, kuriame gausiai dalyvavo S-gos narių.

Susirinkime svarstyta ir nutarta: visiems nariams ir visais galimais būdais gyvinti skyriaus veiklą, stengiantis įtraukti S-gon visus čia gyvenančius karius; nariams susidrausminti ir rūpestingai lankyti susirinkimus, imtis iniciatvvos atgaivinti Kunigaikštienės Birutės Moterų Draugiją; dalyvauti visuose svarbiuose patriotiniuose minėjimuose. Taip pat numatyta ateičiai visa eilė prelegentų ir temų paskaitomis S-gos susirinkimuose. Vieningai ryžtamasi remti mūsų visų bendrą ir vieninteli karių-veteranų KARIO žurnalą.

Šiame susirinkime išrinkta nauja skyriaus valdyba, didesnės sudėties: gen. št. pulk. Iz. Kraunaitis, kpt. Z. Raulinaitis, kpt. V. Vilkutaitis, V. Žukas ir ltn. L. Bileris. I. M. K.

WATERBURY, CONN., RAMOVĖNŲ PASTOGĖJE

Lapkričio 23-ią dieną skyrius minės viešai ir iškilmingai. Ta proga lapkričio 22 d. 11 val. šv. Juozapo bažnyčioje įvyks iškilmingos pamaldos žuvusiems už Lietuvos laisvę karžygiams pagerbti. Pamaldų metu bus pašventinta skyriaus Vėliava. Tą pačią dieną 15 val. didž. parapijos salėje įvyks iškilmingas aktas. Paskaitą skaitys KARIO redaktorius kpt. S. Urbonas. Tuoj po akto bus bendra ramovėnų ir visų vietos lietuviškųjų organizacijų atstovų vakarienė.

Į minėjimo iškilmes atvyksta buv. Lietuvos Kar. Štabo V-kas gen. St. Pundzevičius. Jis įteiks RAMOVĖS Skyriui vėliavą.

Lapkričio 24 d. vietos lietuvių radijo pusvalandžio metu bus speciali minėjimo valandėlė.

Talkininkaudami mūsų KARIUI, daug skyriaus narių įstojo į KARIO Rėmėjų-Pirmūnų Garbės Būrį.

— Teko patirti, kad skyr. narys plk. prof. Vaclovas Biržiška apleidžia Waterbury ir išvyksta į New Yorką, kur gauna pastovesnį darbą prie "Free Europe" lietuvių grupės. Šiuo tarpu profesorius yra išvykęs į Washingtoną.

Gerb. plk. prof. V. Biržiškai visi skyriaus nariai nuoširdžiai linki geriausio pasisekimo. Ž v a l g a s

AMERIKOS LIETUVIŲ LEGIONO VEIKLA

Lapkričio 4 d., Hartfordo (Conn.) įvyko metinis ALL Štabo posėdis. Pirmininkavo vadas P. Jurgėla, sekretoriavo adjutanta J. Liaukus. Be jų posėdy dalyvavo šie Legiono Štabo nariai: I vado pad. P. Norkūnas, ūkvedys A. Urbonas, inspektorius Z. Strazdas, teisėjas-gynėjas T. Sereika, kapelionas kan. J. Meškauskas, ginklininkas J. Bogušas ir budėtojas A. Žemaitis. Gydytojas dr. J. Bučnis iš Baltimorės atsiuntė sveikinimą. Vadui pristačius, atsistojimu ir plojimais pagerbtas pirmųjų liet. pulkų ir paskutinis vyriausias Liet. kariuomenės ir dabartinis Legiono kapelionas.

Atskiri pareigūnai nušvietė Legiono ir postų būvį. Senieji ALL pareigūnai naujiesiems perdavė Legiono antspaudą, bylas ir iždo bei kt. turto dalį. 1, 4 ir 7 postai turi savo atstovus vietos Lietuvių Taryboje ir BALF skyriuose, kasmet dalyvauja V. 30 parade ir II. 16 šventėje. 4 ir 7 postai turi savo atstovus karo veteranų taryboje. Vadas ragino steigti postuose chorus ir daugiau įsijungti į Lietuvos laisvinimo kovą bei talką. Apsvarstęs eilę reikalų, Štabas nustatė ALL narių metinio mokesčio įnašą Štabui, nutarė spausdinti Legiono statutą lietuvių ir anglų kalbomis, rūpintis neveikiančių postų atgaivinimu bei naujų postų steigimu ir kalėdinių dovanų pasiuntimu žinomiems lietuviams kariams Korejoje, o Kalėdų švenčių proga pasveikinti JAV ir Jungtinių Tautų kovotojus karo laukuose. Baigiant posėdį, kuris truko per 3 val., kan. Meškauskas sukalbėjo maldą už žuvusius Legiono garbės narius, ginklo draugus ir mirusius legionininkus.

Vakare pas pp. Strazdus suruošta jauki vakarienė. Po to surengta staigmena pagerbti Legiono vadą P. Jurgėlą, 50 m. amž. proga. Jo veiklumą ir nuopelnus nušviesdami, ji sveikino Legiono Štabo nariai, postų atstovai, ramovėnų sk. pirm-kas plk. Liutermoza ir skautininkas kpt. Nenortas.

J. Liaukus

CHICAGOJE - ROSELANDE

Lietuvos Kariuomenės Šventės atitinkamas paminėjimas įvyks lapkričio 30 d. 8 val. vak. Visų Šventųjų parapijos salėje, 10806 So. Wabach Ave., Chicago, Ill.

Ta proga kalbą pasakys plk. Jurgis BOBELIS. Tema: "Lietuvos Kariuomenė." Ats. psk. K. BRUŽAS

VIEŠA PADĖKA

L. N. Karo Invalidų Sąjungos Valdyba dėkoja Jo Ekscelencijai p. MINISTERIUI ŽADEIKIUI už 100 dol. auką.

Kunigaikštienės Birutės Moterų Draugijos visuotiniam susirinkimui, įvykusiam spalio 21 d., už 30 dol. auką.

Amerikos Letuvių Sąjungos RAMOVĖS skyriui, Waterbury, Conn., už 30 dol. auką.

KARIO redakcijai už 25 dol. auką.

VALDYBA

(Atkelta iš 17 psl.)

atgaivintas žurnalas KARYS. Man atsiuntė iš Luebecko to žurnalo aštuonis numerius. Tas žurnalas man taip patiko, jog aš norėčiau jį užsiprenumeruoti. Nors aš pinigus ir labai taupau, bet laikas nuo laiko reikia žinoti, kas dedasi dar laisvame lietuviškam pasaulyje. Todėl aš Tavęs labai prašau, gavusi šį laišką tuojau pasiųsk 5 dol. šiuo adresu: KARYS....

Nors aš niekad nebuvau kariuomenėje, bet žurnalas į mane padvelkė Laisvos Lietuvos oru, ir aš nekantriai lauksiu sekančių numerių. Penki doleriai nėra labai daug, o mano vienumoje man bus didelis džiaugsmas kas mėnesį gauti gabaliuką to, ką mes esame praradę ir kas mums suteikia stiprybės ir vilties mūsų skurdžioje kasdienybėje: Tėvynės laisvės. **Tavo B.**

Heilstaette Oderberg,
GERMANY.

* * *

Gerb. Redaktoriau,

...Visi mes buvusieji kariai žinome dėsnį, kad sužeistojo reikia neapleisti. Kažin ar mes neapleidžiame sužeistųjų? Va, dabar kaip kad mūsų Nepriklausomybės Karo invalidų. Juk jie buvo sužeisti, o dabar reikalingi skubios pagalbos... Jau ir moterys birutininkės judina šį svarbų reikalą. Nejaugi mes, vyrai, apsileisime?

Aš padariau tokį bandymą. Paprašiau K. Inv. Pirmininko Tvarkūno, kad atsiųstų įgaliojimą aukoms rinkti. Na, ir atsiuntė. Taigi, dabar renku aukas, ir kiekvienas paprašytas mielai duoda sakydami: "kam kam, bet tiems vyrams — reikia". Jau spalio mėn. pabaigoje turėjau surinkęs 40 dol. Prieš lapkričio 23-ją pinigus išsiųsiu. Reikia kviesti KARIO skaitytojus viso pasaulio šalyse, kad jie prisimintų mūsų karo invalidus ne tiktai Lapkričio 23-sios proga, bet ir visą laiką.

A. Raškevičius

Sudburg, Ont.,
CANADA

LIETUVOS VAIZDŲ KNYGA

Patyrėme, kad visų laukta Vyt. Augustino vaizdų knyga TĖVYNĖ LIETUVA baigiama įrišti ir leidykla VAGA ruošiasi ją kuo greičiausiai patiekti skaitytojams. Ši knyga, kurioje telpa apie 100 meniškų Lietuvos vaizdų, tokio pobūdžio bus pati pirmoji lietuvių knyga leidybos istorijoje. Kadangi jos tekstai atspausdinti ir anglų kalba, ji visiškai bus tinkama panaudoti Lietuvos reprezentaciniams reikalams.

Ta pati leidykla lygiagrečiai išleidžia ir kitą knygą, būtent — rašytojo M. Vaitkaus novelę ČIRIKŠAS SIAUBE.

Knygomis suinteresuoti asmens kreipiasi į leidyklą šiuo adresu: P. Ališauskas, 107-17 118 Street, Richmond Hill, N. Y.

Visi lietuviai skaito ir remia "LAISVĄJĄ LIETUVĄ"

"Laisvoji Lietuva" yra tautinės minties savaitinis laikraštis. Daugiausia duoda žinių iš pavergtos Tėvynės, gvildena įvairius politinius klausimus ir drąsiai pasisako prieš visus mūsų tautos negalavimus ir neigiamybes.

"LAISVOJI LIETUVA" metams kaštuoja tik 3 dol., kituose kraštuose 3,50 dol. Užsisakyti galima kiekvienu laiku, nelaukiant metų pradžios. "LAISVOJI LIETUVA" metų pradžią laiko nuo užsisakymo dienos.

Tuojau paštu siųskite 3,50 dol. "Laisvosios Lietuvos" redakcijai: 145 Harrison St., Toronto, Ont. Canada, ir "Laisvoji Lietuva" Jus ištikimai lankys per visus metus.

KARIO ATSTOVYBĖ CHICAGOJE

Steigiame KARIO atstovybę Chicagoje. Mūsų atstovu paskirtas žurnalistas **Jon. Pr. Palukaitis,** KARIO AKIRAČIO redaktorius. Visų ligšiolinių darbščiųjų mūsų mielųjų talkininkų Chicagoje darbui **apjungti, plėsti ir palengvinti** — maloniai prašome laikyti ryšius su mūsų atstovu red. **Jon. Pr. Palukaičiu.**

Adresas: **Jon. Pr. Palukaitis, 4319 So. Greenwood Ave., Chicago 15, Ill.; telefonas: KEnwood 8-3464.**

KARINĖS ŽINIOS

NAUJOS PASKIRTIES POVANDENINIAI LAIVAI

JAV karo laivynas perdirba šešis pov. laivus, kurie su nauju radaro aprūpinimo tinklu turės vykdyti specialius uždavinius. Naujieji pov. laivai, galį vežti po vandeniu 160 žemyno karių ir ligi 2—3 džypų, pasirodė paskutinių operacijų metu Korėjoje. Jie vykdė tam tikrus uždavinius priešo pakrantėje. Daugiau smulkmenų apie šiuos laivus vadovybė tuo tarpu neduoda.

ADMIROLAS TVIRTINA

JAV karo laivyno viršininkas, admirolas William M. Fechteler, viename savo interview spalio mėn. pradžioje griežtai tvirtino, kad tol, kol Amerika turi stipriausią pasaulyje karinį laivyną, nėra šioje planetoje tokios jėgos, kuri sėkmingai galėtų įvykdyti bet kokį karinių dalinių išlaipinimą Vakarų Pusrutulio pakrantėse. "Neįveikiamas JAV karinis laivynas yra šio krašto saugumo laidas", — pareiškė admirolas W. M. Fechteler.

JEIGU ČIA NUKRISTŲ ATOMINĖ BOMBA...

Viename savo pareiškime JAV civilinės gynybos administratorius Millard E. Caldwell nurodė, kad jeigu sovietai numestų atominę bombą ant bet kurio Amerikos tirščiau apgyvento miesto, tai tokia bomba užmuštų mažiausia 75.000 žmonių. Nemažiau būtų ir sunkiai sužeistų. Per 3 metus Amerikai reikia išleisti apie 3 bilijonus dolerių, kad bent patenkinamai pasirengtų sutikti šį didžiausią pavojų.

AR BOMBONEŠIS JAU SENSTA?

Korejos karo patyrimas rodo, kad sunkusis negreitas bombonešis yra tapęs labai lengvai numušamas garso greičiu skrendančių sprausminių naikintuvų. Tai parodo paskutinių oro kovų patyrimas, kai mūšiuose iš abiejų pusių dalyvaudavo ligi 100 sprausminių, o naikintuvų beveik nežūdavo.

Karo aviacijos žinovų nuomone, bombonešiai galėsią veikti tik naktį, kad nors šiek tiek efektyviau galėtų įvykdyti savo uždavinius. Taip pat būsią siekiama sunaikinti priešo sprausminius naikintuvus, kai jie bus aerodromuose ir angaruose.

KIEK ATOMINIŲ BOMBŲ TURI JAV?

Pagal gana patikimus duomenis, JAV atominių bombų atsargos jau yra peržengusios 1.000 skaičiaus ribą.

TECHNIKOS NAUJIENOS

Viena kelio mylia — 2 milijonai dolerių

Tarp New Yorko Washington tilto ir Wilmington, Pa. Deleware Memorial tilto (118 mylių) yra tiesiamas bene brangiausias pasaulyje kelias-tiltas, vadinamas New Jersey Turnpike. Šiuo metu vyksta bene įdomiausia statybos dalis: baigiami žemės darbai, tvirtinami pylimų šlaitai, ant gelžbetoninių atramų dedamos sijos. Naujasis kelias vingiuosis švelniais posūkiais, kad nemigdytų vairuotojų, kad būtų mažiau nelaimių, kaip kad važiuojant stygos tiesumo keliais.

Keliais viduryje turės skiriamąją liniją važiuojantiems priešingomis kryptimis. Bus leidžiamas didžiausias važiavimo greitis — 75 mylios į val. Kelias neturės nuokalnių, šviesos signalų, skerskelių, nekontroliuojamų įvažiavimų ir išsukimų į kairę pusę. Iš New Yorko kelias eina per pelkėtas vietas, geležinkelius, pro Pulaski Skymay, per apgyventas vietas, fabrikus. Elizabethe, N. J., buvo nukelti 455 namai, Lindene, N. J., penki didžiuliai benzino tankai. Benzino rafinerijos srityje buvo pakeista daugelis benzino rafinerijos vamzdžių, įkasant juos žemėn arba išvedant aplinkiniu keliu. Yra padaryta iškasimų iki 55 pėdų gilumo ir pylimų iki 65 pėdų aukščio. Įrengtos specialios radijo stotys žmones vežiojamiems sunkvežimiams koreguoti.

Didelę dalį pylimo sudarys smėlis iš Atlanto dugno. Tas smėlis galingom turbinom, 20-ties colių vabzdžiais, (sumaišytas su vandeniu) milžinišku spaudimu perpiltas vedamo kelio vieton. Tokio smėlio pylima buvo supilti per 60 pėdų aukščio ir per 250 pėdų pločio. Smėlio išsisklaidymui nuo vibracijos apsaugoti kalami poliai ir daromi specialūs sutvirtinimai. Pylimo viršus bus padengtas 38 colių kietos žemės sluogsniu, ant jo 8 coliai šlako, o ant pat viršaus 4,5 colio ypatingo asfalto. Ašims leistinas apkrovimas — 18 tonų. Šio tipo kelias yra vartojamas tik sunkiųjų bombonešių kilimo-tūpimo tankams ir tik nedaugelyje aerodromų. Kelio-tilto mylia kainuos apie 2 mil. dolerių...

1955 m. tokį kelią jau manoma turėti nuo Portland, Me., iki Toledo, Ohio, taigi, beveik ketvirtis kontinento.

Baltinius skalbsime garso bangomis

Naudojant stiprias garso bangas, per penketą minučių baltiniai netenka visų nešvarumų. Tam tikras kilnojamas 7 svarų aparatas jau naudojamas Vokietijoje. Kaip žinoma, ultra trumpos garso bangos jau prieš trejetą metų buvo sėkmingai naudojamos ir medicinoje, reumatizmui, išijoms gydyti.

DIDŽIAUSIAS KINO EKRANAS PASAULYJE

New York Radio City Music Hall kino ekranas yra padarytas iš plastinės medžiagos ir yra patogus tuo, kad lengvai nuplaunamas vandeniu. Ekranas turi 36 pėdas aukščio ir 60 pėdų pločio. Akustiniu atžvilgiu šis ekranas yra įdomus tuo, kad jame yra apie 10 milijonų skylučių, garsui praleisti.

NAUJI DRABUŽIAI KARIAMS

JAV armija ištobulino naują uniforminių medžiagų dažymo techniką, pagal kurią priešas savo infra raudonųjų spindulių pagalba tamsoje negalės atskirti kareivių nuo vietos daiktų. Dienos šviesoje šios uniformos atrodys visai normaliai, tačiau naktį, kai nematomos priešo žvalgų akys norės susekti karių judėjimą, matys tik kožkokias nereikšmingas dėmes.

KARYS rengia pirmąjį KONCERTĄ - BALIŲ CHICAGOJE!

KONCERTAS ĮVYKS 1952 M. SAUSIO 6 D., ŠEŠTADIENĮ

LIETUVIŲ AUDITORIJOOS SALĖJE

3133-37 So. Halsted Street

Dalyvauja dainininkai, aktoriai, orkestras. Bus ir televizinė programa. Tokio linksmo koncerto-baliaus Chicagoje dar nebuvo. Programai vadovauja dail. VLADAS VIJEIKIS. Po programos šokiai ir vaišės prie staliukų. Šokiams gros PAKŠTO-AKELIO kapela. Visi laukiame KARIO koncerto Chicagoje!

ATSIŲSTA PAMINĖTI

NAUJA KNYGA APIE FATIMĄ

Neseniai išėjo iš spaudos nauja knyga apie Fatimą **"Marija kalba pasauliui"**. Knyga didelio formato, 264 pusl., su 18 paveikslų, kaina 2 dol. Joje smulkiai aprašyta, ką pasakė 1917 m. Portugalijoj pasirodžiusi Marija, ko Jinai reikalavo iš žmonių, ką matė tada susirinkę į pasirodymų vietą 70,000 asmenų, kodėl dabar kasmet gegužės ir spalio mėn. suplaukia į Fatimą po 5-700,-000 įvairių luomų bei profesijų žmonių.

Itališkai ją parašė prof. dr. L. Gonzaga da Fonseca, bet netrukus ji buvo išversta į portugalų (du vertimai), prancūzų, anglų, vokiečių ir lenkų kalbas. Italų kalba jau išėjo 10 laidų, vokiškai 9 laidos, išparduota 70,000 egz. Lietuvių kalbon vertė ir išleido kun. M. Vembrė, kalbą taisė rašytojas St. Santvaras.

Knygą galima užsisakyti pas leidėją šiuo adresu: FATIMOS KNYGA, 122 Canton Street, Stoughton, Mass., arba: "DARBININKAS", 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Lazdynų Pelėda, MOTULĖ PAVILIOJO. Apysaka, 43 psl. Išleido Gabija 1951 m. Dail. I. Davydovaitė. Kaina 60c. Knyga gaunama: Gabija, 340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y. ir pas platintojus.

Juozas Kėkštas, RAMYBĖ MAN. Poezijos lankas. Išleido Gabija 1951 m. 45 psl., kaina 80c. Knyga gaunama: Gabija, 340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y. ir pas platintojus.

J. Jazminas, MOTERIS, NUO KURIOS PABĖGAU. Spaudė NAUJIENOS, 94 psl., Chicago, Ill. 1951 m. Turinyje — 11 atskirų dalykų, kaina $1.00. Užsisakyti galima: Mr. Jasinskas, 85 Grace St., Toronto, Ont., Canada.

TECHNIKOS ŽODIS, nr. 6—rugsėjis — 1951 m. Technikos darbuotojų nepriklausomas populiarus mėnesinis laikraštis. Turinyje: G. Andriušaitis — Ruoškimės Lietuvos atstatymui, Prof. Dr. St. Kolupaila — Mississippi nuotakio matavimas, A. Semėnas — Nauja televizijos bangų juosta, techniškoji apžvalga, Dr. P. Jonikas — Terminologijos klausimais, Dipl. inž. A. Paškevičius — Ugdykime savo profesinę spaudą ir kt. Nemaža kronikos iš viso pasaulio. Met. pren. — $2, ask. nr.—20c.

AKIRATIS

Redaguoja JON. PR. PALUKAITIS

EUROPOS REIKŠMĖ AMERIKAI

JOHN GUNTER

Europos netekimas Amerikai ir amerikiečiams būtų labai skaudus. Jei vieną dieną Vakarų Europą užlietų raudonasis tvanas — ir Jungtinių Valstybių egzistencija nebeišsilaikytų dabartiniame lygyje.

Ko Amerika netektų, praradusi Europą? Ir ką sovietai laimėtų?

Pirmoji eilėj — plienas,

moderniojo žmogaus gyvenimo elementas. 1950 m. JAV pagamino 96,7 mil. tonų plieno, Sov. S-ga su satelitais — apie 31 mil., Vakarų Europa, įskaitant ir Vak. Vokietiją — 46,6 mil. Ruhro—Saaro sritis, kaip žinoma, yra liejykla, kuricje formuojamas ištisų tautų likimas. Amerikos ir Vakarų Europos plieno produkcija drauge siekia 134,3 mil. tonų prieš 31 toną rusų plieno; tai žymi persvara. Bet jei Vak. Europos plieno produkcija patektų į rusų rankas — Amerika teturėtų 96,7 mil. prieš 77,6 mil., o tai jau mažiau raminanti perspektyva.

Su plieno klausimu glaudžiai susijęs manganas. Plienas be šio priedo didžiąja dalimi tiek tevertas, kiek kompasas be rodyklės. Jungtinėse Valstybėse beveik nėra mangano išteklių. Tiesa, Minnesotos šiaurėje ir Kanadoje būtų galima šiek tiek jo iškasti, bet reiktų daug laiko paruošiamiesiems darbams. Svarbiausi Amerikos mangano šaltiniai yra Marokas ir Indija. Ar Amerika, netekusi Europos, priešui blokuojant vandens kelius, galėtų iš šių sričių atsigabenti didesnius mangano išteklius — labai abejotina. Specialistai pareiškia, kad JAV, neprieidamos prie mangano, turėtų sustabdyti 60% savo plieno pramonės. Praktiškai tai reikštų sustabdyti 60% automobilių pramonės, 60% mašinų gamybos, 60% anglies pramonės. 30 mil. žmonių liktų bedarbiai.

Uranas

yra atominės energijos gamybos pagrindas. Amerikai prieinamas uranas didžiąja dalimi yra Belgų Konge. Jei Briuselis vieną naktį taptų sovietinio satelito sostine, Amerikai tektų sunkiai apsiginklavus žygiuoti tolimą kelią į Kongą, kad apgintų uraną. Jei jai nepasisektų užimti urano kasyklas Konge — visa amerikinė atominių bombų produkcija turėtų sugniužti, o rusų žinioje atsidurtų didieji pasaulio urano ištekliai, į kuriuos jie taip godžiai žvalgosi.

Anglis, elektra, nafta ...

Amerika kasmet produkuoja 650 mil. tonų, Vak. Europa apie 500, Sovietų Sąjunga ir jos satelitai apie 350 mil. tonų anglies. Jei Rusija užimtų Vak. Europą, rusų produkcija pralenktų amerikinę. Panašiai ir elektra: JAV kasmet pagamina apie 400 bilionų kilovatvalandų, V. Europa 225, Sov. Sąjunga —125.

Imkim naftą. Vak. Europa pati beveik neprodukuoja naftos, tačiau geografija yra neatlaidi. Netekus Europos, reikia laikyti prarastomis ir Art. Rytų bei Viduržemio jūros sritis, nes keliai į persų-arabų naftos sritis būtų užblokuoti. O Amerikai ir taikos metu jau nebeužtenka savos naftos. Beje, yra naftos šaltinių Venecueloje ir Maž. Antiluose, bet kaip sektųsi pasaulinio karo atveju tą naftą atgabenti, juoba, kad komunistinė Europa magiškai įžiebtų komunizmo gaisrus ir įvairiuose P. Amerikos kraštuose.

Šių dienų žmonija be plieno, anglies, naftos ir elektros sunkiai tegalėtų egzistuoti. Plieno, naftos ir urano stoka yra vienos iš pagrindinių priežasčių, dėl kurių rusai baiminasi pradėti karą. Ji ne tiek bijo Amerikos atominių bombų, kiek amerikinės pramonės potencialo, nes Stalinas gerai žino, kad abu Pasaulinius karus galų gale nulėmė JAV gamybinis pajėgumas.

Strateginės žaliavos

Jų ištekliai saugumo sumetimais nėra skelbiami. Tačiau žinoma, kad JAV pradėjo krauti strateginių žaliavų atsargas, kurios apima apie 60—70 prekių vardų, stingančių Amerikoje ir gaunamų iš užsienių šaltinių. Sąrašas labai margas — nuo laikraštinio popierio iki kobalto, kuris svarbus elektros gamybai, nuo asbesto iki gyvojo sidabro, be kurio negalima pagaminti jokio degtuvo.

Gal būt daugelis stebėsis, išgirdęs, jog Amerikai tenka įsivežti iš užsienių visą 100% cinc, chromo ir plaušo, 27% cinko ir vario, 92% mangano ir kobalto, 73% volframo, 34% švino, 51% gumos. Ir kitas svarbias medžiagas, kaip platiną, žėrutį, šilką, chinmedžio žievę, pramoninius deimantus ir t. t., Amerika ištisai arba iš dalies įsigabeno iš užsienio.

Ne visos šios medžiagos gaunamos Europoje, kai kurioms ji tik tarpininkauja. Sakysim, gyvąjį sidabrą Amerika įsigabena iš Italijos, chromą iš Turkijos, chinmedžio žievę iš Olandijos, ciną ir gumą iš Malajų, kurie nepriklauso prie Europos, bet yra europiečių rankose. Ekonomi-

ETIKETO KOMISARAS

Maskviniai dabar smarkiai plėšiasi į etiketą. Ambasadoriaus V. S. Semionovo rucšiami priėmimai Berlyno Sovietų Kultūros Rūmuose vyksta pagal visas etiketo kodekso taisykles. **Soirees** ir **diners dansants** metu katiušos pačiu aukštuoju stiliumi kalbasi apie Krymo vynus ir Kaukazo vaisius. Gerės manieros tapo proletariato valstybės reikalu.

Kaip ir daugeliu "supuvusio pasaulio" papročių, etiketu sovietai susirūpino "tėvynės karo" metu. Etiketo komisaru buvo paskirtas grafas Aleksiejus Aleksiejevičius Ignatevas, buv. caro gvardijos karininkas. Bolševikinei revoliucijai prasidėjus, jis buvo rusų karo attache Paryžiuje. Grafas buvo vienas iš nedaugelio aukštųjų karininkų, kurie pamilo naująjį režimą. Vėliau jis pasidarė raudonosios armijos generalmajoru ir karinių akademijų inspektoriumi.

Dabar Ignatevas visą laiką praleidžia, tempdamas etiketan proletariato vaikus: generalinio štabo ir armijos karininkus, raudonosios armijos ir laivyno kadetus bei visus tuos, kurie turi progos reprezentuoti Sov. Sąjungą. "Elgesys prie stalo yra esminis gero išsiauklėjimo pažymys", kala jis netašytiems tarybininkams. "Valgydami nesusikraukite alkūnių ant stalo. Ir nedovanotina gerti stiklą vyno arba ką kitą tada, kai jūsų burna prikimšta valgio..."

nio Bendradarbiavimo Administracija (ECA) nupirko ir padėjo į sandėlius gumos 7 mil. padangų. Neseniai Londone ir Amsterdame buvo nupirkta pramoninių deimantų už 5,3 mil. dol., sisalhanfo už 6,7 mil., iš Anglijos atgabenta daugiau negu tona platinos, žymūs kiekiai chinmedžio žievės iš Olandijos, grafito iš Madagaskaro, krijolito (aliuminijaus elektrolizei) iš Danijos ir fluorito (plieno priedas) iš Italijos.

ECA, besirūpindama sudaryti didesnes strateginių medžiagų atsargas, vykdo ir kitus projektus, daugiausia Europoje ir jai priklausančiuose kraštuose. Amerikiniai inžinieriai ieško vario, mangano, švino ir cinko Sacharoje, stengiasi paleisti darban senas švino ir sidabro kasyklas Graikijoje, neseniai paleido dirbti vieną cinko kasyklą Italijoje. Amerika ieško kobalto Rodezijoje, pramonės deimantų kitose Afrikos dalyse, chromo Turkijoje ir rengia spalvotų metalų kasyklas Naujojoje Kaledonijoje, Siera Leonėje ir Tanganyikoje.

Laivininkystė

Vak. Europos kraštų prekybos laivynas sudaro nemažiau 35% viso pasaulio tonažo. Rusijos užpuolimo atveju kai kurie laivai pasiektų Amerikos krantus, tačiau daugumas — ne.

Prekyba

Europos netekimas reikštų geroką amerikinės prekybos žlugimą, nes teliktų tik viena rinka — P. Amerika, kurios pajėgumas taip pat nemaža dalimi priklauso nuo Europos (Argentinos mėsa). Dabar Amerika apie 30% savo prekių išgabena į Europą, o kai kurios pramonės šakos, pvz. filmų gamyba, iš viso priklauso nuo europinės rinkos. Neužmirština, kad, netekę Europos, amerikiečiai netektų angliškosios vilnos, škotų degtinės, belgiškų šunų, šveicariškų laikrodžių, itališkos alyvos, prancūziškų vynų, ir kvėpalų...

Darbo jėga

Nereikia nė minėti, kad Vak. Europa su Amerika turi daugiausia ir geriausiai paruoštos darbo jėgos visame pasaulyje. Patyrusi Vak. Europos administracija rusams būtų begalinis laimikis. Pagaliau rusai, užimdami 10 Atlanto pakto kraštų, padidintų savo gyventojų skaičių 180 mil., t. y. daugiau negu visos Jungt. Valstybės.

Mokslas

Pagalvokime apie Europos kūrybą technikos ir kitų mokslų srityse, atminkime sunkųjį vandenį, peniciliną ir kitus Vak. Europoje atrastus nuostabiuosius vaistus. Vak. Europa sugalvojo sprausminius lėktuvus ir radarą, du didžiuosius šių dienų gynybos ginklus. Britų mokslininkai atliko pirmuosius žingsnius magnetinių minų ir atminavimo srityse, prancūzai — infraraudonosios fotografijos srityje, belgai — automatinių ginklų srityje.

Nors rusai gana gabūs pamėgdžioti išradimus, tačiau jų tyrinėjimai gana atsilikę. Tik laisva, individualinė mokslininkų veikla, kuriai Maskvoje nėra vietos, duoda laukiamų rezultatų.

Šiandien Amerikoje beveik mados dalykas žeminti europiečius, kalbėti apie izoliaciją, tačiau užmirštama, kad jau ir po šio karo Europa savo jėgomis yra atlikusi milžiniškų dalykų savo egzistencijai užtikrinti. Sakysim, jau antrąjį 1950 m. ketvirtį dešimties Vak. Europos kraštų pramoninė produkcija 24% pralenkė prieškarinį lygį. Amerikiečiams būtų išmintingiau nukreipti savo kritiškas akis į save, į tuos dalykus, kurie čia dedasi ir sveikai Europai visiškai nesuprantami, kaip netvarka, godumas, panika, korupcija...

Aksioma yra labai aiški: Europai reikia Amerikos, bet Amerikai reikia ir Europos!

GIMTOS ŽEMĖS SAUJA

LIETUVOS PLOTAS IR GYVENTOJAI

LIETUVOS PLOTO ĮVAIRAVIMAS TARP 1919 IR 1946 METŲ

	kv. km.
1920-1924 m. tarptautinių sutarčių nustatytas plotas	88.111
1920 m. spalio mėn. lenkų kariuomenės įsiveržimu sumažintas Lietuvos plotas (Vilniaus netekus)	55.670
1939 m. kovo 22 d. vokiečiams pagrobus Klaipėdą liko	52.822
1939 m. spalio 10 d. atgauta Vilnijos dalelė (6.880 kv. km.)	59.602
1940 m. rugp. 3 d., Sov. Gudijos atstovams pasiūlius, grąžinta trys sklypeliai (2.647 kv. km.) su Švenčionimis, Dieveniškiu, Druskininkais	62.249
1941 m. vokiečiai atėmė Druskininkus ir Dieveniškį, o pridėjo Ašmenos ir Svierių apskritis	67.199
1944-1945 m. sugrįžę rusai atėmė Ašmeną ir Svierius, bet sugrąžino Klaipėdos kraštą	65.197
1945 m. Potsdamo konferencijoj rusai atskyrė Mažąją Lietuvą su Karaliaučium (15.850 kv. km.), pasiryžę padidinti Sovietinę Lietuvą	81.047
Taigi visa sutarčių atribota etnografinė Lietuva, su Gudijai laikinai prijungta dalimi (18.303 kv. km.), bet be Suvalkų trikampio	**99.350**
arba kv. mylių	**38.363**

LIETUVOS GYVENTOJAI

Dabartiniu metu visa Lietuva yra Rusijos kolonija, kur vykdoma rusų kolonizacija ir senųjų gyventojų priespauda bei likvidacija. Lietuvių tautos žemė rusų padalinta į tris politinius vienetus:

	Plotas kv. km.	Gyventojai 1941 m.	Gyv. tankumas 1 kv. km.
Sovietinė Lietuva	65.197	3.238.000	50
Gudijai priskirta dalis	18.303	862.000	37
Mažoji Lietuva	15.800	1.000.000	64
Visa etnogr. Lietuva	99.350	5.100.000	52

Jei ne karai, okupacijos ir žudynės, šiandien, pridėjus natūralinį gyventojų prieauglį, šiame plote turėtų būti apie 5.700.000 gyventojų. Bet 1941 m. rusų pradėtas, vėliau vokiečių tęstas ir dabar rusų tebetęsiamas genocidas, kiek iš įvairių šaltinių patiriama, yra pareikalavęs apie 2,5 mil. aukų. Tad 1951 m. senųjų gyventojų skaičius apytiksliai gali šitaip atrodyti:

	Gyv.	Gyv. tankumas 1 kv. km.
Sovietinėje Lietuvoje	2.500.000	38
Mažojoj Lietuvoje	100.000	7
Gudijai priskirtoje dalyje	600.000	32
Visoje etnogr. Lietuvoje	3.200.000	32

(Iš prof. K. Pakšto pranešimo)

BRITŲ BAZĖS VID. RYTUOSE

Vis daugiau lauždamos britų liūto uodegą, mahometonų tautos sąmoningai ar nesąmoningai grasina sukurti jėgos tuštumą Vid. Rytuose. Ją užpildyti (kur britai bus išspausti) turės kiti NATO (Šiaur. Atlanto Pakto Organizacijos) nariai, pirmoje eilėje Amerika. Ligi šiol Vid. Rytų saugumas priklausė nuo 40.000 britų, paskirstytų šiose bazėse.

Malta — karališkojo vainiko kolonija, britų kontroliuojama nuo Napoleono karų. Štabas Viduržemio jūros laivyno, kuriam priklauso lėktuvnešis **Ocean**, kreiseriai **Liverpool**, **Gambia** ir **Euryalus**, septynios naikintojų, minininkų ir povandeninių laivų flotilijos. Laivyną komanduoja adm. Mountbattenas.

Lybija — britų okupuota buv. Italijos kolonija. Taps nepriklausoma JT globoje 1952 m. sausio 1 d. Mažoj britų įgulos Bengazyje, El Ademe. Prie Tripolio dvi svarbios aviacijos bazės: Wheelus (amerikiečių) ir Castel Benito (anglų).

Egiptas — buv. britų protektoratas, dabar nedraugingas sąjungininkas. Suezo kanalo zona yra strateginis Vid. Rytų raktas. Britai yra išleidę 560 mil. dol. aerodromams, uostams, sandėliams, remonto dirbtuvėms statyti. Pagal 1936 m. sutartį britai iki 1956 m. kanalo zonoje gali laikyti 10.000 kareivių, 400 pilotų ir "reikiamą skaičių pagelbinio personalo". Bet jie niekad neslėpė, kad faktiškai šioje zonoje buvo laikoma žymiai daugiau kariuomenės — apie 25.000 pastaruoju metu. Po karo, atsitraukdami iš didžiosios Egipto dalies, britai turėjo paaukoti didelę laivyno bazę — Aleksandriją. — Pastaroji egiptiečių didvyriškumo akcija, prasidėjusi Kaire coca-colos bonkų daužymu į britų įstaigų langus ir reklamines šviesas (lygiai, kaip ir Irano daliniai, iškraustę britus iš Abadano, buvo JAV gen. mjr. W. C. Zimmermano vadovaujami) išsivystė tada, kai buvo baigtas planas Egiptą įjungti lygiateisiu nariu su JAV, D. Britanija, Prancūzija ir Turkija į Vid. Rytų karinį štabą. Pagal tą planą 1936 m. sutartis nustotų galios, Suezo bazės pereitų Vid. Rytų karinio štabo žinion, Egiptas galėtų lygiomis teisėmis įvesti savo įgulas į minimas bazes. (Beje, Londonas pastebi, kad dėkingą progą akcijai davė Egipto parlamente svarstomas įstatymas prieš korupciją, kur iškilo daug skandalingų dalykų; premjeras Nahas Paša sugalvojęs įkaitusias visuomenės nuotaikas nukreipti prieš britus).

Kipras — karališkojo vainiko kolonija, britų užimta 1878 m. rusų ekspansijai sustabdyti. Famagustos uostas pritaikytas sunkiesiems karo laivams. Prasidėjus Irano krizei, į Kiprą atkelta XVI Nepriklausomoji Parašiutininkų brigada (4.000 vyrų).

Jordanija — buv. britų mandatas, dabar sąjungininkas. Politiškai neaiškus nuo karaliaus Abdullos nužudymo. Maža RAF (britų karo aviacijos) įgula. Tačiau britų vadovaujamas ir finansuojamas arabų legionas (15.000 vyrų) yra pati geriausioji mahometonų kariuomenė.

Irakas — buv. britų mandatas, dabar sąjungininkas. Dvi nedidelės — RAF bazės (Habbanyia ir Šaibahas). Prieš 10 metų britų pastatytas premjeras Nuri es-Said Paša neseniai pareikalavo revizuoti 1930 m. sutartį, pagal kurią britams buvo leidžiamos aviacijos bazės iki 1955 m.

SOVIETINĖS LAISVĖS PAMINKLAI

Šitokio turinio žemėlapį senatorius Armstrongas San Francisco konferencijoje pasiūlė Malikui. Jame vaizduojamos sovietų priverčiamojo darbo stovyklos, sužymėtos pagal grįžusiųjų karo belaisvių liudijimus. Kiekvienas trikampis žymi ne atskiras stovyklas, bet jų grupes. — 1. Onega ir 2. Kargopolis (medžio apdirbimas, žvejyba, statyba); 3. Volgastroj (medis, statyba); 4. Unša (pramonė); 5. Besymenaja (kelių tiesimas, kasykios, pramonė); 6. Kandalakša (žuvis, medis); 7. Archangelskas (medis, uosto darbai); 8. šiaur. Pečora ir 10. Pečora (medis, anglis); 11. Molotovas, 12. Ivdelis, 13. Revda ir 14. šiaur. Uralas (kelių ir geležinkelių statyba, rūda, pramonė); 15. Vaigačas, 16. Naujoji žemė, 17. Pranciškaus Juozapo žemė (medis); 18. Uzbekistanas, 19. Taškentas (kasyklos, medvilnė, statyba, žemės ūkis); 20. Karaganda, 21. Petropavlovskas, 22. Omskas ir 23. Aziras (pramonė, anglis); 24. žem. Jenisėjus (medis); 25. Novosibirskas, 26. Abzagačevas, 27. Ingašas, 28. Igarska, 29. Krasnojarskas ir 30. Karilskas (pramonė); 31. Lena (medis); 32. Čukotka, 33. Kolyma, 34. Beringas ir 35. š. Rytų stovykla (auksas, medis, rūda, aerodromų statyba); 36. Kamčatka (?); 37. Sachalinas (žvejyba); 38. Port Nachodka (statyba, uostas).

„Raudonasis Kampelis"

Vieną sovietinį beprotnamį ruošėsi inspektuoti sveikatos ministeris. Beprotnamio gydytojas, norėdamas užsitikrinti protekciją, per didelį vargą ligonius išmokė šaukti "tegyvuoja Stalinas!" Kai ministeris atvyko į beprotnamį, visi ligoniai sušuko:

— Tegyvuoja Stalinas!

Ministeris pastebėjo, kad vienas kampe stovėjęs asmuo nešaukė draugе. Jis piktai paklausė:

— Kodėl tamsta nešaukei "tegyvuoja Stalinas"?

— Nesu pamišėlis, esu tik sargas!

DEIMANTAI — PASAULIO POLITIKOS BAROMETRAS

Garsusis atomo tyrinėtojas Joliot-Curie per vieną paskaitą pareiškė:

"Štai jums puikus bandymas: pamėginkite kalne išgręžti labai gilią skylę, jos dugne padėkite atominę bombą ir ją išsprogdinkite. Šioje nepaprastai ribotoje erdvėje, kurią gaubia bet kokiam sprogimui atspari, nieko nepraleidžianti masė, jūs ilgesniam laikui gausite nepaprastai augštą temperatūrą ir didelį slėgimą. Ir galimas dalykas, jog šiomis nepaprastomis fizinėmis sąlygomis jūs išgausite iki šiol visiškai nežinomą materijos būklę".

Toliau Joliot-Curie pridūrė:

"Šiuo bandymu jūs kalno gelmėse būsite sukūrę krosnį, kuri nuolat veiks; pastatykite netoli jos vandens vamzdį — ir gausite garo katilą, galintį sukti jėgainės turbinas. O jeigu jūs, dar vieną žingsnį toliau eidami, šalia atominės bombos padėsite gryną grafitą — gal būt jūs gausite kiekvienam žinomą deimantą".

Keliomis dienomis vėliau Joliot-Curie iš anglų deimantų bendrovės "De Beers Company" gavo nerimo pilną laišką, prašantį suteikti smulkesnių žinių apie deimantų gamybą atominės bombos pagalba. De Beers bendrovės susirūpinimas lengvai suprantamas, nes ji kontroliuoja beveik visą pasaulio deimantų produkciją. Jau prieš pusę šimto metų De Beers turėjo daug rūpesčių, išgirdęs apie dirbtinį deimantą — tą "neįveikiamąjį" akmenį, kuris susideda iš tyro kristalizuoto grynanglio, kuris — jeigu sudegtų — dingtų nepalikdamas net pelenų. Tuo metu, 1893 m., prancūzų chemikui Henry Moissan pavyko didelis bandymas: jis prie 2000-3000°C įkaitintą geležį prisotino grynangliu, vėliau augštu slėgimu staiga atšaldė ir gavo milimetro dydžio deimantą. Per tą laiką mokslas nuėjo nepaprastai ilgą kelią — nuo elektrinės krosnies iki atominės bombos! Bet atominė bomba De Beers bendrovės akcijų kurso dar nenumušė, kaip nenukrito aukso kasyklų akcijos, kada amerikiečiams paaiškėjo, jog šį tauriąjį metalą galima pagaminti atominės energijos pagalba (tik kokia kaina buvo akcijų vertė išlaikyta ir ar dar bėra kur likusios šio bandymo formulės — tai jau kita tema).

"Jeigu karas rytoj..."

Jei tarptautinė padėtis rami—deimantai yra gražiausias papuošalas moterims. Jei krizė — jie pirmoji pagalba; juo labiau žmonija nervinasi — juo aukščiau kyla deimantų kainos. Amerikinės spaudos nuomone, III Pas. (atominio) karo atveju, deimantų kaina pakiltų iki negirdėto augščio. Ir doleris, esą, negirdėtai kristų. Nes Amerika yra didžiausias šių brangenybių pirkėjas. Amerika diktuoja jų kainas.

Kuri judomoji vertybė atominio karo atveju gali būti vertingiausia? Be abejo, deimantai, nes jie yra tikriausi kelionpinigiai ir geriausi pasai — prekės, kurios mažam dydy slepia didelę vertę. Kiauram danty, pvz., galima paslėpti deimantą 20.000 dol. vertės.

Tokių atsitikimų ir būta. 1918 m. vienas Romanovų šeimos narys atbėgo į Šanchajų; jis buvo deimantu užplombavęs savo krūminį dantį. Penkiasdešimčia metų anksčiau vienas kaizerienės Eugenijos dvariškis, bėgdamas iš Prūsų, visą savo turtą, pavertęs deimantais, galėjo paslėpti savo sandalų paduose. 1940 m. birželio mėnesį tūlas deimantų pirklys Antverpene žvejams "akmenimis" sumokėjo milžiniškas sumas už pergabenimą į Angliją.

Deimantus visais laikais buvo lengva paversti grynais pinigais; net ir karaliai nevengdavo savo vainikų akmenis užstatinėti. Paskutiniojo karo metu Trečiasis Reichas, nusavinęs visus jam pasiekiamus deimantus, sudarė garsųjį "kontražvalgybos fondą". Tuo būdu vokiečių agentai Madride arba Lisabonoje galėjo už vertingas informacijas mokėti brangakmeniais, ir ne vienas vokiečių povandeninis laivas, pirkdamas užsienyje degalus, mokėdavo "deimantine valiuta".

Deimantų mūšis II Pas. kare

Pasauliniai karai deimantus padarė strateginėmis žaliavomis, tuo būdu iškeldami dar vieną šio vertingo brangakmenio savybę.

Vieną 1940 m. rudens rytą Rio de Janeiro britų pasiuntinybėje pasirodė tūlas Brazilijos deimantų pirklys, prašydamas leisti jam slaptai pasikalbėti su pasiuntiniu Sir Geoffry Knox. Pasiuntinio priimtas, jis pranešė, kad du nepažįstami asmenys paprašė jiems parduoti visas taip vadinamų pramonės deimantų atsargas, pažadėdami sąskaitas apmokėti amerikiniais doleriais. Kai jis jiems pasakęs, jog pirmiausia jis turįs aprūpinti savo plačią klientūrą, nepažįstamieji grasindami pasitraukę.

Šlifavimo metu deimantai netenka labai didelės savo pirmykščio svorio dalies. Iš Afrikoje rasto Cullinanas po šlifavimo atsirado trys garsūs akmenys, kurie priklauso britų vainikui: Cullinanas I, vadinamas dar Afrikos žvaigžde; jis turi 516,5 karato ir yra didžiausias šlifuotas deimantas; Cullinanas II — 309 karatų ir Cullinanas III — 92 karatų. Garsusis Didysis Mogulas, rastas legendarinėje Golkondoje (Haidarabade), nešlifuotas svėręs 780 karatų; nušlifuotas tik 280. Pietų žvaigždė, 125,5 karatų, didžiausias Brazilijoje rastas deimantas, pradžioje svėrė 254,5, o Regentas arba Pitas nušlifuotas iš 410 liko 136,25 karatų.

Paaiškėjo, kad tai būta dviejų gestapo agentų. Jiems buvo pavesta, bendradarbiaujant su Rio de Janeiro vokiečiu eksportininku, supirkti visas Brazilijoje esančias pramoninių deimantų atsargas ir šiuos techniniu požiūriu svarbius brangakmenius perduoti ginklavimosi pramonei. Užblokavus Pietų Afrikos rinką, jie visas pastangas nukreipė į Braziliją; pats vokiečių pasiuntinys dr. Kurt Pruefer vadovavo tam reikalui, kurio svarbumą pabrėžė žinia iš šiaur. Afrikos: anglų agentai ten pagavo diplomatinį lagaminą, siųstą iš Rio de Janeiro į Berlyną; lagamine buvo pramonės deimantai 250.000 dolerių vertės.

II Pasaulinis karas Brazilijai buvo deimantų ir diplomatų karas. Nors vokiečių agentai siūlė aukštesnes

KARYJE

— viskas ir visiems įdomu: kariams ir nekariams, seniesiems ateiviams ir naujakuriams, senimui ir jaunimui, vyrams ir moterims!

PATIKSLINIMAS

Praeitame AKIRATY spausdintas "Padavimas apie Neringą" yra Tilžės gimnazijos mokytojo **Eduardo Gizevičiaus** (1798—1880) eiliuotos legendos laisvas atpasakojimas.

kainas, tačiau anglams vis dėl to pasisekė sugriebti maždaug pusę tų "akmenų", kuriuos tikėjosi nupirkti jų priešai. Vokiečių agentai tada iškeliavo į neįžengiamus miškus, kur apie 45.000 darbininkų dirba deimantų plovyklose. Tačiau anglų agentai juos pasivijo, ir konkurencinė kova buvo išspręsta jau nebe pinigais, bet pistoletais...

1942 m. sausio mėnesį nutrūko diplomatiniai santykiai tarp Vokietijos ir Brazilijos. Tuo būdu anglai laimėjo deimantų karą.

Ar šiandien, taikos metu, deimantų — strateginių žaliavų, vertė sumažėjo? Atrodo, ne! Pastaraisiais metais De Beers pardavė daugiau pramoninių deimantų, negu per paskutinius dvejus karo metus.

Deimantų karalius reziduoja Londone

Nė viena pramonės šaka pasaulyje nėra taip puikiai sucrganizuota, kaip galingieji deimantų koncernai. "Naftos karalių" arba "vario karalių" titulus reikia suprasti tik perkeltine prasme, tačiau "deimantų karalius" tikrai yra. Jis, anglų baronas Sir Ernest Oppenheimer, vadovauja De Beers bendrovei, kuri kontroliuoja apie 80% viso pasaulio deimantų produkcijos. Bendrovė niekada nebūtų pasidariusi tokia didelė ir galinga, jei jos nebūtų rėmusi britų vyriausybė. Nes tiek darbiečių vyriausybei, tiek konservatorių kabinetui, De Beers yra tam tikros rūšies "dolerių mašina": britų srityse randami "akmenys" geriausiomis kainomis parduodami Amerikoje.

Prieš keletą metų galingasis koncernas buvo patekęs panikon. Vienas Kanados auksakasys, John Thorburn Williamson, buv. vokiečių Afrikos kolonijoje, Tanganjika srityje, rado turtingiausius pasauly deimantų laukus. Ir šis klajūnas, nešukuota barzda ir prieštvaniniu vežimėliu, atsisakė su De Beers pasirašyti sutartį. Jau pirmaisiais metais (1942) jis rado deimantų už milioną dolerių. Sir Ernest už tuos laukus siūlė jam 20 milijonų, tačiau kanadietis pasiūlymą atmetė. Prasidėjo kieta konkurencinė kova, kurioje De Beers bendrovę rėmė britų vyriausybė. Pagaliau 1947 m. konkurentai — senasis baronas ir 40-metis nuotykių ieškotojas, kiekvienas savo lėktuvu, atskrido Afrikon slaptiems pasitarimams. Tomis dienomis buvo pasirašyta deimantinė taika, ir Williamsonas vėliau galėjo britų sosto įpėdinei įteikti 54 karatų nešlifuotą deimantą — vestuvių dovaną ir ištikimybės britų sostui ženklą.

RUSŲ KARO LĖKTUVAI

Savaime aišku, kad surinkti tikslius duomenis apie sovietinius karo lėktuvus yra be galo sunku. Žemiau pateikiamą žinių pluoštelį AVIATION AGE MAGAZINE surankiojo iš amerikiečių, prancūzų, anglų, šveicarų ir vokiečių karinių specialistų stebėjimų.

Kovos lėktuvai

YAK-9 (patogumo dėliai paliekamas amerikinės spaudos vartojamas vardas, nes lietuviškoje transkripcijoje turėtų būti: JEK-9) —Vienmotoris II Pas. karo naikintuvas; greitis 442 mylių per valandą, kilimo greitis 4000 pėdų per min.; augštumos lubos 36.00 pėdų, veiklos spindulys — 800 mylių; ginklavimas — viena 20 mm patrankėlė, du 12,7 mm kulkosvaidžiai. Šių naikintuvų gamyba jau sustabdyta, tačiau jie dar tebevartojami satelitinių valstybių aviacijoje ir pažangesnių pilotų apmokymui pačioje Sov. S-goje.

MIG-15 — vieno sprausminio variklio kovos lėktuvas; greitis — 680 m / val.; kilimo greitis 7.000-8.000 p / min.; augščio lubos 24.000 pėdų; veiklos spindulys nežinomas; ginklavimas — viena 32 mm, dvi 23 mm patrankėlės. Šiuo metu svarbiausias rusų kovos lėktuvas.

LA-17 — tai yra MIG-15 versija, pritaikyta ilgoms distancijoms. Greitis — 625-650 m / val.; kilimo greitis 6.600 p / min.; lubos — 45.000 pėdų, veiklos spindulys apie 2.000 mylių; ginklavimas — dvi 20, 32 ar 37 mm patrankėlės. Paskutinysis modelis turi raketinius įtaisus uodegoje (didesniam greičiui) ir radarą priekyje.

YAK-25 — naujausias lenktasparnis naikintuvas, numatomas MIG-15 ir LA-17 įpėdiniu. Detalės nežinomos.

YAK-15 — raketinis lenktasparnis naikintuvas dar bandymų stadijoje. Greitis apie 850 m / val.; kilimo greitis 16.000 p / min.; ginklavimas nežinomas, greičiausiai 4 mažesnės patrankėlės priekyje, arba raketos.

LA-15 — dvivietis (pilotui ir radaristui), dvimotoris naktinis kovos lėktuvas. Greitis apie 570 m / val.; kilimo greitis ir augščio lubos nežinomos, veiklos spindulys apie 2.200 mylių; ginklavimas — dvi priekyje įmontuotos 32 mm patrankėlės ir du 12,7 mm kulkosvaidžiai. Rusų naktinis kovos lėktuvas Nr. 1. Produkcija ribota, bet plečiama.

Bombonešiai

TU-10 — trivietis, dviejų sprausminių variklių puolamasis bombonešis (panašus į britų Canberrą); greitis 530 m / val.; veiklos spindulys nežinomas, neša 6.500 sv. bombų; ginklavimas — dvi priekyje įmontuotos 30 mm patrankėlės, dvi 20 mm patrankėlės uodegoj. Gamyba pradedama.

IL-26 — trivietis ar keturvietis, dviejų sprausminių variklių vidutinis bombonešis. Greitis apie 600 m / val.; veiklos spindulys apie 2.000 mylių. Bombų krūvis nežinomas, tačiau pagal vieną raudonojo laivyno komentarą galįs gabenti vieną torpedą. Ginklavimas — dvi 37 mm patrankėlės priekyje, dvigubi 12,7 mm kulkosvaidžiai šonuose, viršuje ir uodegos bokšteliuose.

TU-4 — amerikinio B-29 kopija. Greitis apie 400 m / val.; veiklos spindulys 4.000-5.000 mylių, bombų krūvis 10.000 sv. Ginklavimas — dešimt 20 mm patrankėlių 4 bokšteliuose. Tas pats konstruktorius Tupolevas yra pagaminęs ilganosę B-29 versiją, kurią praeitą vasarą kai kurie aviacijos dienos stebėtojai palaikė B-36 kopija.

TU-75 — rusų atsakymas į B-36. Lenkti sparnai, 6 milžiniški turbininiai varikliai, greitis 600 m/val., 10.000 mylių spindulys 45.000—50.000 pėdų aukšty. Tikimasi skristi dar šiais metais ar kitų metų pradžioje.

UŽSIENIO ATSTOVAS MASKVOJE

I. KOKIOMIS SĄLYGOMIS DIRBA UŽSIENIO KORESPONDENTAS

Maskvoje dirbti užsienio žurnalistui nėra lengva. Žinias surinkti iš tiesioginių šaltinių, kada ir pačių sovietų spauda kontroliuojama ir diriguojama, yra visai neįmanoma. Oficialios įstaigos neretai svarbesnes žinias užgniaužia ir praleidžia, tik praslinkus keliems mėnesiams po įvykio, kada tos žinios jau nustojusios aktualumo.

Paveikslai nemeluoja

Užsienio spaudos atstovui dažnai reikia kreipti dėmesį į pašalines smulkmenas, iš kurių kartais galėtų nuspėti tikruosius įvykius. Sakysim, paveikslai. Didžiųjų sovietinių švenčių — gegužės pirmosios ir spalio revoliucijos sukakties — išvakarėse didieji miestų pastatai pučiami milžiniškais Stalino ir politbiuro narių paveikslais. Šių paveikslų laukia užsienio žurnalistai, kaip skalikai grobio, norėdami patirti, ar visi politbiuro nariai bus iškabinti ir kokia eile. Iš paveikslų eilės 1948 m. buvo patirta svarbi žinia, kad N. Voznesenskis, buv. sovietų planavimo komisijos pirmininkas, išmestas iš politbiuro. Tada ant didžiųjų fasadų, vietoj trylikos galvų, pasirodė tik dvylika. Žinant, kad nurodymai fasadams puošti išplaukia iš pačių partijos viršūnių, buvo spėjama, kad planavimo viršininkas nušalintas ir jo įpėdinis dar nepaskirtas (sovietai šį spėjimą patvirtino maždaug tik po pusės metų).

Tačiau tai dar nereiškė, kad korespondentui leidžiama šią žinią skelbti. Vienas neseniai iš Maskvos grįžęs Reuterio korespondentas pasakoja, kad jam dvejų metų būvyje buvę grąžinta per tūkstantį telegramų ir reportažų su vienodomis pastabomis: "Šis pranešimas nepraleidžiamas". Vienintelis pranešimas, kurį tokiu atveju galima pasiųsti į užsienį, įmanomas toks: "Maskvoje buvo iškabinti šių politbiurio narių paveikslai: Stalino, Molotovo... Ir korespondentui belieka tikėtis, kad jo kolegos tėvynėje susipras šį sąrašą palyginti su senesniu, redakcijoje esančiuoju. Daugiau jis nieko negali.

Kitas svarbus faktas yra sovietinės hierarchijos sėdėjimo eilė paradų metu. Jei vienas ar kitas politbiuro narys nebepasirodo iškilmėse — priežastys tegali būti tik trys: liga, atostogos, nemalonė...

Šlykščiausias informacijų šaltinis

Valdinis spaudos departamentas praktiškai yra paskutinioji vieta, kur užsienio korespondentas galėtų gauti žinių. Kiekvienas naujai atvykęs į Maskvą žurnalistas tai patiria jau pačią pirmąją savaitę. Vakaruose įprastinė užs. reik. ministerijos, vyriausybės ar partijos "informatoriaus" sistema čia visai nežinoma. Nėra nei spaudos konferencijų, nei pranešimų užsienio spaudai, nei kitų kurių informacijos šaltinių — tik sovietiniai laikraščiai: **Pravda, Izviestija, Trud.**

Tačiau vis dėlto korespondentas retkarčiais gali įteikti paklausimą spaudos departamentui. Geriausiu atveju po kelių savaičių jam telefonu pranešama, kad į klausimą nesą galima atsakyti; tačiau dažniausiai į jo klausimą visai nereaguojama. Daugumas spaudos departamento valdininkų malonūs ir mandagūs, tačiau sovietinė spauda, nors ir labai atsargiai, nereta proga pastebi, kad Vakarų žurnalistai esą šnipai.

Netikėtos lengvatos

Tačiau gali kartais atsitikti, jog šis izoliacijos režimas nelauktai sušvelninamas. Tai įvyko, pvz., prieš trejetą metų, kada Kremlius pradėjo derybas su Vakarais dėl Berlyno. Telegramos cenzūroje trumpiau būdavo užlaikomos, ir pati cenzūra sušvelnėjo. Buvo leidžiama komentuoti pasikalbėjimus. Mat, sovietams buvo svarbu, kad jų pažiūros paaiškėtų derybų partneriams.

Tiesiog juokingai atrodo rusų pavydas užsieniečių informacijoms: nekartą yra atsitikę, kad cenzūra sulaikydavo užsienio korespondentų žinias, ir tos pačios žinios dešimčia dienų vėliau pasirodydavo **Pravdoje.**

Nuolatinis nervų karas

Kai National Broadcasting Corporation atstovas, apkaltintas paskatinęs savo sekretorę šnipinėti, buvo tremiamas, cenzūra uždraudė užsienio spaudos atstovams skelbti šį kaltinimą paneigiančius kaltinamojo pareiškimus. Kai **Pravda** britų karo atache generolą Hiltoną apkaltino šnipinėjimu, buvo uždrausta skelbti bet kokį apkaltinto generolo pareiškimą.

Darbas Maskvoje užsienio korespondentui yra nuolatinis nervų karas. Jis visą laiką turi galvoti, kaip suformuluoti pranešimą, kad tas prasmuktų pro cenzūrą ir būtų suprastas jo tėvynės redakcijoje. Kartais tai pasiseka, bet dažniausiai jis dvikovę su biurokratija pralaimi.

Sekančiam numery: II. Diplomatų vargai.

AKIRAČIO ŽODYNĖLIS

Ambicingas (lot.) — garbėtroška, greit įsižeidžiąs

aksioma (gr.) — savaime aiški tiesa, nereikalinga jokių įrodymų

attache (pr., tariama atašė) — svetimos valstybės pasiuntinybės bendradarbis, skirtas specialioms pareigoms, pvz., karo, spaudos attache.

biurokratija (pr., gr.) — valdymo sistema, kur forma svarbiau už turinį; **biurokratizmas** — grynai formalinis reikalų atlikimas, nereikalingas susirašinėjimas.

civilizacija (lot.) — aukštesnioji visuomeninės žmonijos raidos pakopa, pakilus nuo primityvinio žmogaus gyvenimo, pasireiškianti pilietinių, visuomeninių santykių plitimu ir tobulėjimu, techninių gyvenimo priemonių augimu

elektrolizė (gr.) — cheminių jungimų skaidymas elektros srovės pagalba.

etiketas (pr.) — papročiai, mandagumo taisyklės karatas (gr., ar.) brangakmenių svorio vienetas (0,2 gr.); techniškas pažymėjimas grynio aukso kiekio mišinyje.

haremas (arab.) — mahometonų namuose moterų skyrius, kuriame laikomos šeimininko žmonos.

maniera (pr.) — kalbos, veiksmo, darbo būdas; elgesys, laikysena.

perspektyva (lot.) — tolumos vaizdas; ateities galimumai; tapyboje —vaizdo atstumų santykiai;

strategija (gr.) — karyba, mokslas apie karo parengimą ir vadovavimą kare; **strateginis, strategiškas** — susijęs su karo parengimu ir vadovavimu.

AKIRAČIO REDAKCIJA:

Jon. Pr. Palukaitis, 4319 So. Greenwood Ave., Chicago 15, Ill. Telef.: KEnwood 8-3464

KUPRINĖS PABIROS

GENERALINIS PATIKRINIMAS

Mūsų kuprinių tikrintojas, veteranas viršila Dagilis-Dagiliukas, paskubomis iškratęs kai kurias kuprines, ryšulius ir kitokius mazgelius, rado keletą murzinų popieriukų, vos įskaitomų raštelių ir kt.

Pirmiausia išbyrėjo trys klausimai lietuviškajam šios šalies progresyviui:

1. Kurio kito krašto pabėgo tiek svetimose valstybėse reziduojančių ministerių - įgaliotų pasiuntinių, kaip kad Sovietų Sąjungos, per pastaruosius dešimt metų? O tokių jau susidaro kelios dešimtys?

2. Kuri buvusi laisva nepriklausoma valstybė visiškai laisva valia nutarė prisijungti prie SSSR anksčiau, negu kad ją vienu ar kitu būdu okupavo raudonoji armija?

3. Kodėl vienintelės pasaulyje "darbininkų ir valstiečių" galingiausios valstybės galva — Josifas Džiugašvilis-Stalinas — niekur nevažiuoja į užsienius?

(Į pastarąjį klausimą Dagiliukas ten pat pastebėjo vos įskaitomą kažkieno prierašą pieštuku: "Todėl, kad didieji Kremliaus sąmokslo rabinai pribijo, kad, pasijutęs tikrai laisvam krašte, Stalinas nepabėgtų iš jo paties sukurto "rojaus", svetimos valstybės paprašydamas DP teisių. Ot, būtų numeris!...").

PATARKIT, KĄ DARYTI?

Teko patirti, kad vienas buvęs Lietuvos kariucmenės puskarininkis, prieš porą mėnesių atvykęs šion šalin, nors dar visiškai neįsikūręs ir sunkiai dirbdamas už nedidelį atlyginimą, — jau išsirašė vieną dienraštį, vieną savaitraštį ir KARĮ nuo pat pirmojo nr., o taip pat vieną šio žurnalo prenumeratą išrašė Vokietijoje pasilikusiam savo kolegai.

Nutarta imtis visų galimų priemonių, kad šis "grinorius" nedarytų gėdos mums, "seniems amerikonams" (Radinys vienoje buv. karinėje kuprinėje).

* * *

Viename gan inteligentiškam lagamine rastas subraižytas toks pasikalbėjimas:

— Taip, tai taip... Bet sakyk, tamsta, pagaliau, kokiems galams Lietuvai tiek daug tos kariuomenės reikėjo? Tik pagalvok — 40—50.000!

— Ar jūs juokaujate, ar rimtai... Mūsų taikos meto kariuomenėje buvo 18.—23.000 vyrų. Nedaugiau.

— Ot, tamsta, tai tikrai juokus proviji. Aš juk geriau žinau. Nepūsk miglos!...

Gerai kad pasibaigė

—Ar vaidinimas turėjo laimingą pabaigą?

—Taip. Atrodė, kad kiekvienas ėjo laimingas namo, pagaliau sulaukęs pabaigos...

— Jei jau negaliu ant kareivių rėkti, tai gal galiu truputį garsiau su jais kalbėtis?

— Kelneri, prašau du konjako!
— Bet, tėte, ką mama gers?...

KALĖDŲ SENIS

pirmą kartą pasinaudos Amerikos paštu ir mūsų vaikučiams pristatys Vytės Nemunėlio **"Meškiuką rudnosiuką".** Tai mėgstamiausia mūsų jaunimo knyga, kuri pasirodys dar prieš gruodžio 15 d. Jos iliustracijas piešė žinoma vaikų knygų iliustratorė dailininkė Stančikaitė. Knygoje yra 12 didelių keturiom spalvom atspausdintų paveikslų. Šalia lietuviško teksto, bus atskirai įdėta ir angliškas vertimas, tai knyga galės pasinaudoti ir lietuviškai nemoką vaikai.

Norintieji apdovanoti savo vaikus ar draugus, per Kalėdų Senį pasiųsti paštu "Meškiuką rudnosiuką", prašomi tuč tuojau pasiųsti 2 dol. knygos leidėjui ir nurodyti tikslų adresą. Dėl knygos brangumo spausdinamas nedidelis tiražas, todėl jau dabar prašomi visi knygų platintojai pranešti, kiek egz. jiems rezervuoti.

Užsakymus siųsti šiuo adresu: **J. Kapočius, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.**

Nelaikyk atliekamų pašto ženklų kur nors užmetęs stalčiuje! Keisk juos ir padidink savo pašto ženklų rinkinį! Pasiųsk savo adresą į

STAMP EXCHANGE CENTRE,
P. O. Box 1341
NEW YORK 8, N. Y.

ir dalyvauk mainuose su kitais pašto ženklų rinkėjais.

ANGLŲ KALBOS VADOVAS

Čikagoje pradedamas leisti W. Paul ANGLŲ KALBOS VADOVAS atskirais sąsiuviniais, kurių viso bus daugiau 50. Vadovas suprojektuotas leisti atsk. sąsiuviniais todėl, kad jo reikalingieji galėtų juo kuo greičiau pradėti naudotis ir kad palengvintų įsigijimo sąlygas.

Šis veikalas pirmiausia skiriamas lietuviams tremtiniams, atsiradusiems anglosaksų kraštuose, kur jie be anglų kalbos mokėjimo išsiversti negales. Turint galvoj, kad retai kas iš jų teturi pakankamai laiko pastoviai lankyti pamokas ir kad kalbą tenka mokytis daugiausia vyresnio amžiaus žmonėms, turintiems daug kitų rūpesčių, šio veikalo teikiamoji medžiaga būsianti sutvarkyta taip, kad jos nereikėtų "kalti" atmintinai, bet kad prireikus būtų galima ja patogiai naudotis.

Veikalo leidykla prašo tuojau atsiliepti būsimus to leidinio prenumeratorius, kad lengviau būtų galima nustatyti jo tiražą. Suinteresuotieji atvirukais kreipiasi šiuo adresu:

WARD & PHRASE, 6660 W. 147th St., Tinley Park, Illinois.

LIETUVOS PRANCIŠKONŲ VIENUOLYNO IR SPAUSTUVĖS

680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

PAŠVENTINIMO IŠKILMĖS

Įvyks

GRUODŽIO - DEC. 9 D., SEKMADIENĮ, 1951 M.

11 val. — iškilmingos Mišios Apreiškimo parapijos bažnyčioje, 259 N. 5th St., Brooklyn, N. Y.

3 val. p. p. — vienuolyno ir spaustuvės pašventinimo iškilmės 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N. Y.

5 val. p. p. — bankietas su programa Apreiškimo parapijos salėje, North 5th & Havemeyer Sts., Brooklyn, N. Y.

MALONIAI KVIEČIAMI VISI DALYVAUTI PAŠVENTINIMO IŠKILMĖSE IR BANKIETE

BILIETUS galima gauti Pranciškonų vienuolyne ir "Darbininke", 680 Bushwick Ave., visose Brooklyno, New Yorko ir Maspetho lietuvių parapijų klebonijose ir pas platinto jus.

KIEKVIENAS ĮSIGYKITE KĄ TIK IŠĖJUSIĄ POEZIJOS ANTOLOGIJĄ "Ž E M Ę"

"ŽEMĖJE" savo brandžiausią kūrybą spausdina: Juozas KĖKŠTAS, Kazys BRADŪNAS, Alfonsas NYKA-NILIŪNAS, Vytautas MAČERNIS ir Henrikas NAGYS.

Antologiją redagavo Kazys BRADŪNAS. Studijinį (apie 65 psl.) antologijos įvadą parašė JUOZAS GRINIUS.

Knyga yra iliustruota ir atspausta dviem spalvom. 200 psl. Kaina $4.00. "Žemę" galima įsigyti pas leidėją—"LIETUVIŲ DIENAS", 9204 South Broadway, Los Angeles 3, Calif. ir pas "L. D." magazino atstovus.

ANGLŲ KALBOS VADOVĄ

Tamsta gali užsisakyti iškirpdamas ir pasiųsdamas su čekiu ar pašto perlaida žemiau tilpusią atkarpą šiuo adresu:

"WORD & PHRASE", 6660 W. 147th ST., TINLEY PARK, ILL.

Mr. / Mrs. .....

(vardas ir pavardė — rašykit spausdintais rašmenimis)

....

nr. gatvė miestas valstybė

Užsakau "Anglų kalbos vadovą" ir siunčiu pinigus už ..... sąsiuvinių $.....

Jau turiu sąsiuvinius: I dal. Nr. ..... ir II dal. Nr. .....

(Kas čia įrašos pastabos neįrašo, gaus veikalą pradedant pirmaisiais sąsiuviniais)

Pridedu: čekį/money orderį.

.....

(parašas)

LEIDYKLOS PASTABOS:

.....

Prenumeratos kaina JAV:

Atskiras sąsiuvinys ..... 60 c.
5 sąsiuviniai $2.75
10 sąsiuvinių $5.00
15 sąsiuvinių $6.75
20 sąsiuvinių $8.00

Norėdamas gauti vieną sąsiuvinį susipažinti, atsiųsk 60 c. pašto ženklais.

Nemokamai vieną prenumeratą gaus tas, kas surinkęs atsiųs keturias prenumeratas.

Kaina
25 c

JONAS BUDRIKAS

Jaukus lietuviškas restoranas ir valgykla, biliardas ir stalo tenisas. Įvairūs gėrimai, šalti ir šilti užkandžiai. Tremtinių mėgstamiausia vieta. Erdvi salė įvairiems parengimams.

1442 SO. 49-TH CT., CICERO 50, ILL.
TEL. TOwnhall 3-9472

BONIFACO BUKAUSKO
vyriškų-moteriškų drabužių valykla

LIBERTY

Gražiai, sąžiningai atliekami valymo, prosijimo ir dažymo darbai

1403 SO. 49-TH CT., CICERO 50, ILL.

JOSEPH VASTŪNAS

Real Estate Insurance

1008 GATES AVENUE, BROOKLYN, N. Y.
Tel.: GLenmore 5-7285

Skaitykite ir platinkite "TĖVŲ KELIĄ"!

Venecuelos lietuvių mėnesinis žurnalas
Rašyti: **Revista Catolica Para Lituanos, Aportado 369,**
CARACAS—VENEZUELA

LIETUVIŲ
DIENOS

MODERNIŠKAS ILIUSTRUOTAS MAGAZINAS

Kiekvienas lietuvis turėtų jį skaityti. Metinė pren. $3.00. Adresas:
9204 S. Broadway, L. A. 3. Calif.

Pirkite Jungtinių Amerikos Valstybių Taupymo Bonus ir užtikrinkite Amerikai ir sau laisvę. Taipgi, pirkdami bonus, užtikrinsite savo sunkiai uždirbtiems pinigams saugumą ir gausite geresnį nuošimtį, negu kitur dabartiniu metu yra mokamas. Taigi, pasinaudokite šia proga ir šio vajaus metu įkeiskite savo pinigus į JAV Taupymo Bonus.

ANTANAS PUTYS

TAVERNA IR PUIKI SALĖ

Patogi vieta susirinkimams, vestuvėms ir kt. pobūviams.

2548 WEST 69-TH STREET, CHICAGO 29, ILL.

Winter Garden Tavern, Inc.

Su puikiu baru, restoranu ir didele sale susirinkimams, vestuvėms ir kitokiems sociališkiems pobūviams.

VYTAUTAS BELECKAS

1883 Madison Street (Prie Forest Ave. stoties)
Brooklyn 27, N. Y. (RIDGEWOOD)

Tel.: EV. 2-9586
VISI KVIEČIAMI ATSILANKYTI

Brooklyno Lietuviai Gydytojai

Dr. Bladas K. Vencius
Dantų Gydytojas
499 Grand Street

VALANDOS:
9—12 ryte
2—9 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. Ofiso: STagg 2-0706
Namų—Jamaica 6-3834

Dr. A. Petrika
(Dantų Gydytojas)
221 So. 4th Street

VALANDOS:
9—12 ryte
1—8 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. EVergreen 7-6868

3794

KARYS TELKIA NAUJUS SKAITYTOJUS 1952 m.

Mūsų senojo tradicinio iliustruoto žurnalo Redakcija nuoširdžiai kviečia visus buvusius ir naujuosius skaitytojus, bičiulius, rėmėjus —nelaukiant nė vienos dienos — užsisakyti

K A R Į

ateinantiems metams, kurie jau nebe už kalnų!

Iš anksto susitelkę šio visų lietuvių mėgiamo žurnalo skaitytojai — dvigubai daugiau padeda, negu suvėlavusieji. Žurnalo apimties, tiražo ir sąmatos nustatymo planas reikalauja apsispręsti jau šiandien! Prenumeratą ($.400) ar jos dalį ($1.00—2.00...), drauge su tiksliu savo adresu, tuojau siųskite:

K A R I O

redakcijai — 156 Steamboat Rd., Great Neck, N. Y., arba administracijai — 680 Bushwick Avenue, Brooklyn 21, N. Y.

(Jei dabar negalit įmokėti — praneškite atviruku, kad tikrai norite gauti mūsų žurnalą ateinančiais metais). Visi, skaičiusieji pavieniais numeriais, tuojau pat išsirašykite 1952 m. **Prieš metus JAV-se atgaivintas KARYS sparčiai plinta visame laisvajame pasaulyje. Glaudžiais dvasiniais ryšiais jis jungia visus lietuvius, visus mūsų karius, esančius JAV kariuomenėje ir kituose kraštuose.**

KARYJE jau bendradarbiauja gausus būrys žymių autorių, jame rašo mūsų vyrai iš JAV ir kt. armijų gretų.

Neseniai reformuotas KARYS dabar eina ir eis patogaus formato, gausiai iliustruotas, spalvotu viršeliu, 24—32 teksto psl. apimties. Žurnale įvedami nauji skyriai, organizuojama įdomi, aktuali, ar istoriškai svarbi medžiaga. KARYS — geriausias bičiulis tremtyje augančiam mūsų atžalynui! Gražus turiningas šventinis nr. 14 išeis gruodžio mėn. antrojoj pusėje. Dar turime nedidelį kiekį žurnalo nr. nr. 9, 10-11, pradedant š. m. II-ju pusmečiu. Kviečiam išsirašyti. Iki Naujų Metų — $2.50.

Metų būvyje esamą pažangą padariusiam mūsų žurnalui paremti, Kalėdų švenčių ir N. Metų proga priimami skelbimai-sveikinimai.

KAS SKAITO, PLATINA AR KITU BŪDU REMIA

K A R Į

tas tvirtai dvasiškai ginkluoja visus mūsų karius, visus lietuvius! Kas kartą susipažino su šiuo žurnalu, tas jau niekad daugiau nebesiskyrė su

K A R I U

KARYS —KIEKVIENO LIETUVIO ŠEIMOJE BUS MĖGIAMAS SVEČIAS IR 1952 m